

PREGLED AKTIVNOSTI DRŽAVNIH ORGANOV, ORGANOV SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE IN DRUGIH ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI

1. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

1.1. Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji in njena dopolnitev

V slovenskih vzgojno-izobraževalnih zavodih ni segregacije otrok, povsod je **uveljavljeno načelo integracije** uporablja se zakonsko predpisane oblike individualizacije, notranje in fleksibilne diferenciacije, nivojskega pouka za vse učence. Posebno pozornosti se posveča posebnim didaktičnim strategijam, še posebej vprašanju individualizacije in diferenciacije na osnovi načrtnih opazovanj in nenehne evalvacije napredka vsakega posameznika. Ne prihaja do ločevanja romskih in neromskih otrok; edini primer šole, kjer so le romski otroci je podružnica Osnovne šole Stara cerkev, Željne, kjer pa so vključeni le romski učenci zaradi šolskega okolja (šola je v romskem naselju). Poleg vsega pa je okolje demografsko ogroženo, sicer bi ministristvo že ukinilo to podružnico, ker ima premalo učencev.

Od sprejetja *Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji* leta 2004 Slovenija pripravlja različne ukrepe; po opravljeni evalvaciji strategije leta 2010 je bila leta 2011 sprejeta dopolnitev strategije. Pri tem se upošteva delo, narejeno med leti 2004 in 2010, ter izpostavlja področja, ki bi se jim bilo treba v prihodnje bolj posvetiti.

Za izobraževanje Romov je bilo v zadnjih letih namenjenih več finančnih sredstev (tako nacionalnih kot ESS) in doseženi so bili pomembni premiki. Na podlagi evalvacij posameznih projektov je pristojno ministristvo z vsakim javnim razpisom za Rome razpisalo tiste vsebine, ki so potrebne za izobraževanje Romov.

Izboljšanje zgodnjega vključevanja otrok v vzgojno-izobraževalni sistem je eden izmed glavnih ciljev strategije, pa tudi Nacionalnega programa ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010-2015, in sicer vsaj dve leti pred začetkom osnovnošolskega izobraževanja oz. najkasneje pri 4 letih. Pri tem velja, da je vključenost odvisna od socialne situacije družine, kar pomeni, da imajo Romi načeloma možnost brezplačnega obiskovanja vrtca. Vendar osnovni problem za ne vključevanje romskih otrok v vrtce ni v plačilu vrtcev (ker so ti za romske otroke načeloma brezplačni), ampak nezaupanje romskih staršev v institucije.

Prenovljena Strategija iz leta 2011 (v nadaljevanju: Strategija 2011) poudarja, da je integracija nujna, vendar je v prvem koraku bolj pomembno, da se različne oblike predšolske vzgoje razvijajo tudi v naselju, saj se s tem dviguje socialni in kulturni kapital celotnega naselja, kar je za šolsko uspešnost izjemno pomembno. Pri tem se poudarja razvoj jezikovnih veščin (romski in slovenski jezik) ter socializacija znotraj izobraževalnih institucij.

Vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo (iskanje najbolj primernih načinov) je bilo od leta 2008 financirano prek različnih projektov. Poleg rednega vključevanja Romov v vrtce, ki pa je poudarjeno zlasti v mestih, je v sklopu triletnega projekta, financiranega iz Evropskega socialnega sklada in MIZŠ, »*Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti*«, ki ga je izvajal konzorcij sedmih partnerjev z vodilnim Inštitutom za narodnostna vprašanja, prišlo do premikov pri vključevanju romskih otrok v predšolsko vzgojo, zlasti v romskih naseljih. Cilji projekta so bili usmerjeni v razvoj inovativnih in

ustvarjalnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romski skupnosti s posebnim poudarkom na predšolski vzgoji; izobraževanja in usposabljanja učiteljev, socialnih in drugih strokovnih delavcev ter strokovnih delavcev v nevladnih organizacijah za delo z romskimi otroki in mladostniki; razvoj in izvajanje različnih oblik obšolskih aktivnosti za romske otroke, mladino in starše v romski skupnosti.

Tako je prišlo do izgradnje vrtčevskih prostorov znotraj romskega naselja in do izvajanja kurikula za vrtce. Prvotno so bili romski starši do predšolske vzgoje otrok v vrtcu skeptični, izjemno pomembna za preprečevanje prepreke med romskimi starši, otroci in vrtci je bila vloga romskega pomočnika/pomočnice, ki je vzpostavila povezavo, da je predšolska vzgoja zaživela. Občasno so v prostorih vrtca potekale tudi dejavnosti za starše ter za starše in otroke; na tak način se je zgradilo zaupanje v strokovne delavce, romske pomočnike.

Zelo pomembne aktivnosti v okviru vrtca so povezane z učenjem drugega jezika (slovenščine) oz. razvijanje dvojezičnosti. Zato je pomembno usposabljanje strokovnih delavcev; omogočiti jim je treba pridobivanje znanj o učenju drugega jezika in o ustvarjanju spodbudnega dvojezičnega okolja, ki spodbuja jezikovni razvoj otrok in vpliva na pred-bralne in pred-opismenjevalne spretnosti otrok, katerih materni jezik ni slovenski jezik.

V tem projektu je bilo izdanih 12 trojezičnih slikanic (v slovenskem jeziku, prekmurski romščini in dolenski romščini) in trije priročniki. Posebnost teh gradiv je v tem, da dajejo možnost zapolnjevanja z besedilom v dialektu, ki je otrokom najbolj blizu (glede na raznolikost romskega jezika v slovenskem prostoru). Namen slikanic je otrokom omogočiti branje in pripovedovanje zgodb v njihovem maternem jeziku, tiste, katerim materni jezik ni več romščina, pa spodbuditi k učenju in uporabi romskega jezika. Slikanice spremljajo priročniki (za posamezne starostne skupine) s primeri dejavnosti, ki jih lahko izvajamo po branju slikanic.

Na podlagi teh slikanic so nastali trijezični slikovni slovarji (za starostne skupine 2-3, 4-5 in 6-8 let), ki vsebujejo osnovne izraze za razumevanje zgodb, pomembni pa so tudi za vsakodnevno sporazumevanje. Tudi ti slovarčki so napisani v slovenščini, prekmurski in dolenski romščini, na vsaki strani pa je prazen prostor, ki se lahko zapolni z besedami v drugih jezikih. Ilustracije za slovar so nastajale na pravljjično-ustvarjalnih delavnicah v romskih izobraževalnih inkubatorjih Prekmurje in v Vrtcu Murska Sobota.

Za uporabo trojezičnih slikanic je bilo organizirano strokovno izpopolnjevanje, ki so se ga udeležili tako strokovni delavci vrtcev in šol kot tudi romski sodelavci. Usposabljanje je bilo organizirano v dveh okoljih, vsebinsko pa je pokrivalo teme, povezane z nastankom in razvojem romskega jezika ter z uporabo trojezičnih slikanic s pedagoškega vidika. Trojezične slikanice so prejeli vsi vrtci in osnovne šole, ki imajo vpisane romske oziroma tujejezične otroke.

Eden izmed inovativnih elementov projekta je vzpostavitev t. i. romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki jih lahko opredelimo kot celovit program z najrazličnejšimi oblikami dela z romskimi otroki, mladino in njihovimi starši v njihovih okoljih, tj. v romskih naseljih.

Vrtci so bili poleg osnovnih šol vključeni tudi v projekt »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje I« (spletna stran: http://www.zveza-romov.si/vzgoja_izobrazevanje,636,0.html) in »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II« (spletna stran: <http://www.projekt-uvrvi2.si/>) s ciljem vključevati romske otroke v predšolsko vzgojo vsaj dve leti pred vključitvijo v osnovno šolo.

Za preprečevanje zgodnjega osipa je potrebnih več ukrepov med šolanjem, ki so predvideni tudi s Strategijo 2011. Neuspešno vključevanje otrok oz. preprečevanje zgodnjega osipa se

lahko odpravlja oziroma ublaži tudi z uvedbo romskega pomočnika, ki otrokom pomaga prebroditi čustveno in jezikovno oviro in predstavlja neke vrste most med vrtcem oziroma šolo ter romsko skupnostjo. Financiranje romskega pomočnika je zagotovljeno do leta 2015, nato pa v novi perspektivi ESS.

Država posebej obravnava in šolam priznava ugodnosti za vzgojo in izobraževanje romskih učencev. Za individualno ali skupinsko delo z romskimi učenci pristojno ministrstvo namenja dodatna finančna sredstva, postavljeni so bili ugodnejši normativi za oddelke z Romi, financiralo se je razvojno-raziskovalne naloge, povezane s problematiko uspešnejšega vključevanja učencev Romov ter standardizacijo romskega jezika kot podlago za poučevanje romskega jezika. Tako financiranje je kontinuirano.

Da bi okrepili šolsko uspešnost je v okviru projektov, ki se financirajo s pomočjo evropskih skladov, ministrstvo zagotovilo vrsto oblik učne pomoči, in sicer tako na šoli kot v romskem naselju. Pomembno je, da učno pomoč nudijo tudi izobraženi Romi (tisti, ki so končali ali končujejo pedagoške študijske programe). Na ta način je bil dosežen še drug učinek, in sicer da so mladi izobraženi Romi dobili zaposlitev. V šolah se izvaja učna pomoč, ki jo nudijo usposobljeni inštruktorji. Nudenje učne pomoči je mogoče v primerih, ko ni v romskih naseljih ustreznega prostora, rešiti s pomočjo mobilnih centrov učne pomoči (t. i. inkubatorji).

Vsi projekti, ki so potekali in še potekajo za uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje, so namenjeni zmanjševanju osipa Romov.

Tako je bil namen razpisa ESS »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje I« v letu 2008 razviti mehanizme, ki bi pripomogli k učinkovitejšemu vključevanju Romov v vrtnice in osnovno šolo, ter pripomogli k poznavanju romske kulture, zgodovine in identitete. Edini izbrani projekt je koordinirala Zveza Romov Slovenije, izvajati se je začel 30. maja 2008 in je trajal do 31. avgusta 2011. Osnovni cilj projekta je bila uvedba romskega pomočnika. V ta namen so bili vzpostavljeni šolski projektni timi, v katere so bili poleg vodilnih in/ali strokovnih delavcev vključeni tudi romski pomočniki. Organizirano je bilo usposabljanje za trideset romskih pomočnikov, ki so ob koncu projekta pridobili nacionalno poklicno kvalifikacijo. Rezultati njihovega dela so vidni v boljših odnosih med otroki in učitelji, starši in šolo. Učenci (vključenih jih je bilo več kot tisoč) so bolj redno obiskovali pouk in bili uspešnejši v šoli. Nastala so gradiva na temo romskega jezika, zgodovine in kulture. Izvajalo se je izobraževanje za romske starše. Projekt je bil odmeven tudi v širšem evropskem prostoru, saj je prejel posebno omembo na tekmovanju za nagrade *2010 RegioStars Awards*, ki jih podeljuje Evropska komisija. V evalvaciji, opravljeni po zaključku projekta, je bilo ugotovljeno, da je bil osip v času projekta manjši. Zato je prišlo takoj do nadaljevanja s projektom »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II« julija 2011, ki gradi na že doseženih rezultatih končanega projekta Zveze Romov Slovenije, vodi ga Ljudska univerza Kočevje, traja od 1. septembra 2011 do 31. avgusta 2014. S tem projektom se želi nadgraditi in dvigniti kakovost dela romskih pomočnikov, kar bi pripomoglo k uspešnejšemu doseganju standardov znanja romskih učencev v osnovni šoli in k njihovem čim večjemu vključevanju v srednješolsko raven izobraževanja. Za doseg tega cilja se izobražuje romske pomočnike, da bi se lahko zagotovilo pogoje za sistemsko reševanje položaja romskega pomočnika v nacionalnih okvirih. Romske pomočnike je treba načrtno vključiti v življenje in delo šole - vsaka šola mora skupaj z romskim pomočnikom oblikovati načrt vključevanja in dela romskega pomočnika. Prav tako se pripravlja učna gradiva in didaktične pripomočke za otroke in učence.

Romski pomočniki so v zgoraj predstavljenih projektih delovali kot most med naseljem in šolo, niso pa bili vključeni v aktivnosti romskega inkubatorja. Prav tako se je že v času izvajanja projekta dvig socialnega in kulturnega kapitala pokazalo, da je nujno tesnejše sodelovanje s

širšo lokalno skupnostjo, da ne bi prihajalo do »getoizacije«. Prav zato bo pristojno ministrstvo v novih aktivnostih za boljšo vzgojo in izobraževanje Romov več pozornosti namenilo podpori razvoju šolskih in obšolskih dejavnosti tudi v smislu podpore vzpostavljanju mrež med romskimi naselji, šolami in širšo lokalno skupnostjo oz. povezovanju različnih akterjev na lokalni ravni. Takšno povezovanje pripomore k boljšemu zaključevanju osnovnega šolstva in vključevanju v srednješolsko izobraževanje. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je konec januarja 2014 izdalo odločbo o neposredni dodelitvi sredstev za projekt »Skupaj do znanja – Uresničevanje ciljev strategije vzgoje in izobraževanja Romov v RS«, ki ga bo do konca avgusta 2015 izvajal Center šolskih in obšolskih dejavnosti.

Sicer pa je neobiskovanje pouka v času obveznega šolanja prekršek, ki ga obravnava Inšpektorat RS za šolstvo in šport. V kolikor do neobiskovanja pouka pride, so vodstva šol s strani inšpektoratov pozvana, da posredujejo poročila z dokumentacijo o vseh ukrepih, ki jih je šola uvedla v zvezi z zagotavljanjem prisotnosti otrok pri pouku (pojasnila svetovalne službe, razrednikov o vzpostavljanju stikov s starši in zbiranjem obvestil o vzrokih za neobiskovanje pouka ter njihove ugotovitve, pojasnila o vseh dosedanjih aktivnostih). Z iskanjem vzroka za neobiskovanje in aktivnostmi, ki se takoj izvedejo prek šole, centrov za socialno delo in romsko družino, se poskuša preprečiti osip učencev/dijakov v šolah.

Za motiviranje romskih učencev za vpis **v srednje šole** je izjemno pomembno delo z romskimi starši in nudenje šolske pomoči v t.i. inkubatorjih, kjer potekajo različne aktivnosti tako za otroke, učence, dijake (učna pomoč, branje v romskem jeziku, kulturni dogodki) kot tudi za romske starše, ki se na tak način izobražujejo in zblížujejo z večinskim prebivalstvom.

Pomembna je tudi dobra praksa Romskega akademskega kluba, kjer se združujejo Romi iz tercialnega izobraževanja in tisti, ki so tako izobraževanje že zaključili. V okviru kluba si prizadevajo za izboljšanje ozaveščenosti za pridobivanje in dokončanje izobrazbe v romski skupnosti. Za svoje delovanje so prejeli prek razpisa ESS (kot konzorcijski partner v okviru projekta »*Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti*«) finančna sredstva, ki so predvidena v nadaljevanju projekta do avgusta 2015. Vsi, ki so zaključili terciarno izobraževanje, so bili tudi zaposleni v projektu za izvajanje učne pomoči, pomemben pa je zlasti dober zgled, ki ga dajejo mladim Romom za zaključevanje šolanja.

1.2. Projekti v okviru Evropskega socialnega sklada

Od leta 2011 do danes velja izpostaviti dva projekta, financirana iz ESS, ki sta pripomogla k boljši vključitvi romskih otrok/učencev in dijakov v vzgojno-izobraževalni sistem:

1.2.1. Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti (2010-2013)

Projekt je izvajal konzorcij sedmih partnerjev z vodilnim Inštitutom za narodnostna vprašanja, ki je s svojimi aktivnostmi začel 1. junija 2010 in jih zaključil 31. 8. 2013. Pogodbena vrednost projekta je bila 3.562.033,03 EUR, nosilec Inštitut za narodnostna vprašanja.

Cilji projekta so bili:

- razvoj inovativnih in ustvarjalnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romski skupnosti s posebnim poudarkom na predšolski vzgoji;
- organizacija učne pomoči romskim učencem in dijakom s ciljem dviga kakovosti učenja in učnega uspeha, razumevanja, spodbujanja motivacije in aktivnega samostojnega učenja;
- razvoj in izvajanje različnih oblik obšolskih aktivnosti za romske otroke, mladino in starše v romski skupnosti;

- izobraževanja in usposabljanja učiteljev, socialnih in drugih strokovnih delavcev ter strokovnih delavcev v nevladnih organizacijah za delo z romskimi otroki in mladostniki;
- izdelava prostorske in demografske analize stanja ter možnosti razvoja okolja na področju vzgoje in izobraževanja v okoljih, kjer živijo pripadniki romske skupnosti;
- pospeševanje in spodbujanje transnacionalnega sodelovanja in partnerstva z izvedbo analiz primerov dobrih praks na tem področju v tujini, izmenjave znanj in izkušenj na mednarodni ravni.

Do uresničitve navedenih ciljev je prišlo, nekatere aktivnosti pa se bodo nadaljevale tudi v novem projektu.

V projekt je bilo vključenih več kot trideset vrtcev in šol. V učno pomoč so bili vključeni tako romski predšolski otroci, učenci in dijaki, izvajale so se druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela ter predšolske in obšolske dejavnosti, izvajale so se različne oblike profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov z romskimi otroki. Eden izmed inovativnih elementov projekta je vzpostavitev t. i. romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki jih lahko opredelimo kot celovit program z najrazličnejšimi oblikami dela z romskimi otroki, mladino in njihovimi starši v njihovih okoljih.

V sklopu tega projekta je nastal tudi Tematski atlas romske poselitve v Sloveniji, ki prinaša:

- prostorsko analizo in tematsko kartiranje romske poselitve;
- demografsko analizo in tematsko kartiranje romske poselitve;
- izdelavo detajlne prostorske dokumentacije naselij z romskih prebivalstvom ter analizo nepremičnin, infrastrukture in topografije naselij z romskim prebivalstvom;
- prostorsko analizo in dostopnost lokacij obstoječih vzgojno-izobraževalnih, kulturnih, športnih in drugih projektov; prostorsko oddaljenost romskih naselij ter časovno oddaljenost romskih naselij.

Atlas bo mogoče uporabljati tudi pri načrtovanju drugih projektov in ukrepov na različnih področjih.

1.2.2. Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II

Septembra 2011 se je začel izvajati nov projekt ESS, ki je bil izbran na javnem razpisu Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II, objavljenem junija 2011. Projekt traja od 1. 9. 2011 do 31. 8. 2014. Pogodbena vrednost projekta je 1.675.680,00 EUR, njegov nosilec pa Ljudska univerza Kočevje.

S tem projektom se nadgrajuje delo, ki je bilo opravljeno s projektom Zveze Romov Slovenije, in sicer tako, da dviga kakovost dela romskih pomočnikov. Cilj tega projekta je uspešnejše doseganje standardov znanja romskih učencev v osnovni šoli in njihovo čim večje vključevanje v srednješolsko raven izobraževanja. Za doseg tega cilja je med drugim treba zagotoviti nadaljnje izobraževanje romskih pomočnikov. Cilj tega projekta je zato tudi dvig izobrazbene ravni romskih pomočnikov, da bi zagotovili pogoje za sistemsko reševanje položaja romskega pomočnika v nacionalnih okvirih. Romske pomočnike je treba načrtno vključiti v življenje in delo šole - vsaka šola mora skupaj z romskim pomočnikom oblikovati načrt vključevanja in dela romskega pomočnika. Prav tako je treba pripraviti učna gradiva in didaktične pripomočke za otroke in učence.

1.2.3. Izobraževanje odraslih Romov

V letu 2012 so potekali ESS projekti **Javnega razpisa za programe splošnega neformalnega izobraževanja odraslih od 2012 do 2014**. Na programih splošnega neformalnega izobraževanja odraslih so potekali naslednji projekti/aktivnosti:

- ZIK Črnomelj izobražuje Rome za boljšo kvaliteto življenja s ciljno skupino odrasli Romi, ki želijo izboljšati kvaliteto življenja. Višina sredstev v letu 2012 je znašala 4.901,44 EUR, vključuje 15 Romov.
- RIC Novo mesto izvaja projekt Učimo in igrājmo se skupaj s ciljno skupino romska dekleta in žene, ki imajo otroke in njihovi partnerji, višina sredstev v letu 2012 je 4.600,00 EUR, št. kazalnikov 15 Romov;
- AZ LU Maribor izvaja projekt Romi med romsko kulturo, zgodovino in tradicijo ter aktivnim državljanstvom s ciljno skupino Romi, višina sredstev v letu 2012 je 5.000,00 EUR, št. kazalnikov 15 Romov. Prav tako v okviru mariborske ljudske univerze poteka Projekt Jaz sem Rom - to je moj glas (Me sem Rom - kava si mo zoni) s ciljno skupino Romi v Mariboru (priseljenci s Kosova), ki je v letu 2012 imel 5.000,00 EUR sredstev, vključili so 15 Romov.

V sklopu programov usposabljanja strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih so za Rome v letu 2012 potekali programi:

- ZIK Črnomelj: Spoznavanje romščine in krepitev medkulturnega dialoga s ciljno skupino strokovni delavci na področju izobraževanja odraslih, ki organizirajo izobraževalne programe za Rome, višina sredstev v letu 2012 je bila 10.129,79 EUR.
- Papilot izvaja projekt Podjetništvo in Romi, s ciljno skupino izobraževalci odraslih, ki delujejo tudi z Romi, višina sredstev v letu 2012 je bila 21.118,50 EUR. Izvaja tudi projekt Medijska pismenost Romov, s ciljno skupino izobraževalci odraslih, ki delujejo tudi z Romi, višina sredstev v letu 2012 je bila 22.738,50 EUR.

Vključeni odrasli Romi v letu 2012, v okviru operacij ESS - Dejavnosti centrov vseživljenjskega učenja so:

V Murski Soboti se je v letu 2012 65 odraslih Romov udeležilo programov neformalnega učenja na točkah vseživljenjskega učenja (TVŽU), kar predstavlja 10% vseh udeležencev na TVŽU. 140 odraslih Romov je v svetovani dejavnosti za odrasle (ISIO), kar predstavlja 10% vseh strank v svetovanju, najmanj 100 odraslih Romov pa je vključenih v programu Osnovna šole za odrasle, Projektno učenje za mlajše odrasle, programi usposabljanja za življenjsko uspešnost - UŽU.

V Novem mestu je 144 odraslih Romov v programih neformalnega učenja na točkah vseživljenjskega učenja (TVŽU), kar predstavlja 3,5% vseh udeležencev na TVŽU. Poleg tega se 105 odraslih Romov vključuje v svetovani dejavnosti za odrasle (ISIO), kar predstavlja 7,2% vseh strank v svetovanju.

V letu 2013 so po ljudskih univerzah v Sloveniji, ki skrbijo tudi za izobraževanje odraslih Romov, potekale naslednje aktivnosti/projekti:

Tabela – Seznam aktivnosti na področju izobraževanja odraslih na ljudskih univerzah, kjer živijo Romi glede na seznam udeležbe Romov in oceno sredstev za leto 2013

Izobraževanje odraslih 2013	LU KOČEVJE	LU LENDAVA	LU MURSKA SOBOTA	LU ČRNOMELJ	LU NOVO MESTO	AZ-LU Maribor
Dejavnosti centrov vseživljenjskega učenja (operacija ESS) - programi neformalnega učenja na točkah vseživljenjskega učenja (TVU)		0	16	78	154	50
Dejavnosti centrov vseživljenjskega učenja (operacija ESS) - svetovana dejavnost za odrasle (ISIO)	43	0	225		100	102
PPERO - posebni program za etnično skupino Romov		31				
Osnovna šole za odrasle	33	15	63	36	135	98
Dvig ravni pismenosti (operacija ESS)		39	24	8		
Neformalno učenje odraslih (operacija ESS)		0	15	16	30	62
Študijski krožki		0	11	1		
Samostojno učenje v središčih za samostojno učenje	25	32	6	61	80	63
Dvig ravni pismenosti		3	150	8	21	1
Projekt Pokolpje -aktivno in dejavno; Program Usposabljanje za dvig konkurenčnosti brezposlenih oseb				16		
Romski pomočniki	22 (ESS)			3 (NPK)		
Projektno učenje za mlajše odrasle (operacija ESS)			9		2	
FINANČNA SREDSTVA	385.262 ¹	39.163,68	127.000,00	7.300 ²	128600 ³	93.415,00

SKUPAJ: 780.740,68 €, vendar so v seštevek vključeni tudi romski pomočniki.

¹ LUK - V seštevku je zajeto financiranje plač in izobraževanj za 22 romskih pomočnikov, ki so predvideni in predstavljeni tudi pri projektu Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II

² LU Črnomelj - Okvirna sredstva za Rome so bila v letu 2013: 7.300 evrov (gre za namenska sredstva za izvedbo programa Izobraževanje Romov za boljšo kvaliteto življenja v okviru programa neformalno izobraževanje odraslih in Knjige so zame v okviru programa dvig ravni pismenosti.) Ostala sredstva oziroma programi niso bili namenjeni izključno romski populaciji.

³ RIC Novo mesto – ocena.

1.3. Načrti za obdobje 2014-2020

MGRT je konec januarja 2014 MIZŠ izdalo odločbo o neposredni dodelitvi sredstev za projekt »Skupaj do znanja – Uresničevanje ciljev strategije vzgoje in izobraževanja Romov v RS«, ki ga bo do konca avgusta 2015 izvajal Center šolskih in obšolskih dejavnosti. V projektu se bo razvijalo in nadgradilo inovativne in alternativne oblike vzgojno-izobraževalnega dela za uspešnejše vključevanje otrok in učencev Romov v sistem vzgoje in izobraževanja. Aktivnosti se bodo v skladu s sprejeto Strategijo uspešnega vključevanja učencev Romov (2011) izvajale prvenstveno v okoljih, kjer živijo pripadniki romske skupnosti, saj so dosedanje evalvacije (Evalvacijska študija; Ljubljana, Pedagoški inštitut, 2011) pokazale, da je za uspešno vključevanje romskih otrok pomembno dvigniti socialni in kulturni kapital romske skupnosti. Prav zato je treba v nadaljevanju zagotoviti sinergijske učinke dosedanjih projektov (romski izobraževalni inkubatorji, romski pomočniki) in vključiti celotno skupnost v izvajanje aktivnosti. Pri tem je poseben poudarek izobraževanju otrok in staršev s poudarkom na razvoju družinske pismenosti, izvajanju različnih oblik učne pomoči za romske učence ter spodbujanje aktivnosti in programov za sodelovanje med strokovnimi delavci, romskimi starši in otroki ter njihovo sodelovanje z neromsko populacijo ter profesionalnemu razvoju strokovnih delavcev.

Za izobraževanje Romov je izjemno pomembno zgodnje vključevanje Romov v izobraževanje (pomen predšolske vzgoje), zato bo del projekta še naprej vključeval financiranje dejavnosti vrtca Kerinov grm.

V nadaljevanju je še naprej potrebno graditi na socialnih inkubatorjih kot prostoru za premagovanje predsodkov, približevanje Romom, vključevanju romskih družin v delo šole, delu z otroki in starši ter prizadevanjih v smeri približevanja pomena izobrazbe za zagotovitev boljših izhodišč za prihodnje generacije. Vrednost projekta je 1.500.000,00 EUR (750.000,00 EUR v letu 2014 in 750.000,00 EUR v letu 2015).

2. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU TRGA DELA IN ZAPOSLOVANJA

Na področju zaposlovanja je uvodoma potrebno pojasniti, da Zavod RS za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb pripadnikov romske skupnosti ne vodi posebej, saj za zbiranje podatkov glede etnične pripadnosti ni zakonske podlage. V evidenci brezposelnih oseb se beleži le tiste Rome, ki se v postopku izdelave zaposlitvenega načrta, ali v katerem koli postopku obravnave sami opredelijo za Rome.

Kljub zaostrenim razmeram na trgu dela se število brezposelnih Romov, prijavljenih v evidenci brezposelnih oseb, bistveno ne povečuje, porast v številu je predvsem posledica gospodarske krize. Gibanje števila brezposelnih Romov je razvidno iz spodnje tabele:

	VII/2007	VII/2008	VII/2009	VII/2010	VII/2011	VII/2012	XII/2013
Slovenija	2.175	2.157	2.300	2.283	2.328	2.313	2.475

Vir: Zavod RS za zaposlovanje.

Z namenom znižanja števila brezposelnih Romov ter povečanja njihove zaposljivosti se Romi vključujejo v vse ukrepe aktivne politike zaposlovanja (APZ), ki so namenjeni usposabljanju in izobraževanju, podbudam za zaposlovanje, kreiranju delovnih mest ter spodbujanju samozaposlovanja. Na podlagi sprememb zakonodaje s področja trga dela se lahko brezposelni Romi, od leta 2012 dalje, vključujejo tudi v delavnice v okviru Storitvev za trg dela, ki jih izvajajo koncesionarji, ki so bili izbrani na podlagi javnega razpisa za opravljanje storitve vseživljenjske karijerne orientacije. Namen izvajanja teh delavnic je pridobivanje veščin za spoznavanje

posameznikovih interesov in kompetenc, možnosti v okolju, učenje ter odločanje in uresničevanje zaposlitvenih in kariernih ciljev. Pomembnost vključitve v navedene delavnice se izraža v podpori za hitrejši prehod med zaposlitvijo in brezposelnostjo, kar prispeva k manjši socialni izključenosti Romov. Romi pa lahko koristijo tudi storitve Centrov za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS), ki so namenjene podpori osebam pri načrtovanju izobraževalne ali zaposlitvene kariere.

Pristojno ministrstvo je v okviru **Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013** (v nadaljevanju OP RČV), ki predstavlja podlago za črpanje sredstev Evropskega socialnega sklada, predvidelo financiranje projektov namenjenim Romom. Projekti so usmerjeni k realizaciji splošnega cilja 4. razvojne prioritete: tj. uveljavljanju koncepta enakih možnosti na trgu dela in večje socialne vključenosti ranljivih skupin kamor spadajo tudi Romi.

Ministrstvo tako v obdobju 2007- 2013 v okviru OP RČV izvaja naslednje javne razpise:

A.) Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva I.

Predmet javnega razpisa, ki ga je ministrstvo objavilo poleti 2009, je spodbujanje dostopa do usposabljanja in zaposlovanja ranljivih skupin na trgu dela (med katere spadajo tudi Romi) z razvojem socialnega podjetništva. Sofinancirani so bili projekti, ki so trajali 24 mesecev in ki so razvijali tržne dejavnosti (prodaja blaga ali storitev) ter so ustvarjali delovna mesta za ranljive ciljne skupine. Javni razpis je bil namenjen sofinanciranju naslednjih projektnih aktivnosti:

- razvoju novih ali širitev obstoječih tržnih dejavnosti;
- usposabljanju oseb iz ranljive ciljne skupine za vključitev v dejavnost;
- ustvarjanju novih delovnih mest za zaposlitev oseb iz ranljive ciljne skupine in njihova zaposlitev za obdobje najmanj enega leta.

Od izbranih 9 projektov sta bila izbrana dva projekta v skupni višini skoraj 400.000 EUR, ki sta med pripadnike ranljivih ciljnih skupin vključila tudi pripadnike romske skupnosti.

1. Projekt: »V sožitju narave in družbe«

Projekt je prispeval k reševanju problema zaposlovanja in socialnega vključevanja ranljivih družbenih skupin na področju Pomurja v dejavnostih, ki temeljijo na izkoriščanju naravnih in kulturnih danosti. 12 vključenih oseb iz ciljnih skupin starejši od 50 let, pripadniki romske skupnosti, bivši odvisniki (vključeni v programe rehabilitacije), bivši kaznjenci in brezdomci so se usposabljali za ekološko predelavo živil, po končanem usposabljanju pa so jih zaposlili v dejavnostih predelave živil oziroma dejavnostih povezanih s tem, npr. pakiranje, logistika prodaje in trženje proizvodov.

V okviru usposabljanja oseb iz ranljivih ciljnih skupin so bili v programe usposabljanja vključeni 4 pripadniki romske skupnosti, od teh se je po končanju usposabljanja v okviru projekta zaposlila ena oseba, ki je pripadnik romske skupnosti.

2. Projekt: »Izobraževanje in usposabljanje ranljivih ciljnih skupin«

Aktivnosti prijavitelja in partnerjev, ki že delujejo na področju razvoja dejavnosti pridelave in predelave zdravilnih zelišč so pripeljale do situacije, ko so za nadaljnji razvoj te dejavnosti ter v skladu s povpraševanjem po teh produktih na trgu, potrebovali bolj sistematično usposabljanje ter ustrezno izobražen, specializiran kader za pripravo zdravilnih zelišč. V okviru projekta so se usposabljale osebe iz naslednjih ciljnih skupin: mladi do dopolnjenega 25 leta starosti brez ali z nizko stopnjo izobrazbe, osebe starejše od 50 let, bivši odvisniki vključeni v programe rehabilitacije, bivši kaznjenci ter pripadniki romske skupnosti za poklic vrtnar, gospodar za delo na kmetiji ter zeliščar. Po končanju usposabljanja so 4 osebe zaposlili za delo povezano z

pridelavo zelišč, ostalim pa so pomagali ter jih spodbudili v druge oblike zaposlitve, predvsem v samozaposlovanje.

V okviru usposabljanja oseb iz ranljivih ciljnih skupin je bila v programe usposabljanja vključena 1 oseba, ki je pripadnik romske skupnosti. Ta po končanju usposabljanja v okviru projekta ni našla zaposlitve, vendar pa je našla zaposlitev v okviru novo nastalega društva, ki se ukvarja s pripravo zdravilnih zelišč.

B.) Javni razpis za spodbujanje enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela

Predmet javnega razpisa, ki ga je ministrstvo objavilo julija 2010, je bil izboljšati zaposljivost in socialno vključenost ranljivih skupin (med katere spadajo tudi Romi), ustvarjati delovna mesta za ranljive skupine ter zagotoviti enakost med spoloma. Cilj javnega razpisa je bil sofinanciranje projektov, ki bodo trajali med 24 do 48 mesecev in ki bodo na celovit način:

- a) zagotavljali ustvarjanje novih delovnih mest (vključno z zelenimi delovnimi mesti) za osebe iz ciljne skupine;
- b) razširili obstoječe ali uvajali nove metode dela z namenom zagotavljanja večje zaposljivosti in socialne vključenosti (kot na primer: informiranje, motiviranje in usposabljanje ter zaposlovanje oseb iz ciljne skupine);
- c) razširili obstoječe ali uvajali nove prakse za usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja;
- d) razvijali nove pristope z namenom zagotavljanja enakosti spolov in zmanjševanja spolnih stereotipov s poudarkom na zmanjševanju horizontalne in vertikalne segregacije na trgu dela.

Od izbranih 15 projektov je bil izbran en projekt v višini 994.600,00 EUR, ki je namenjen posebej pripadnikom romske skupnosti.

Projekt »Romano kher – Romska hiša«

V okviru projekta poteka usposabljanje za Rome, ki si želijo najti zaposlitev. Cilj projekta je opogumiti Rome, izboljšati njihovo samopodobo in jih opremiti z znanji za uspešen vstop na trg dela. Pri tem je bil uporabljen pristop individualne pomoči, ki se je v preteklosti izkazal za najuspešnejšo metodo. Vzpostavljen je profil t.i. »zaposlitvenega agenta«, ki bo Romom omogočal informacije, potrebne za vstop na trg dela, pomoč pri iskanju potencialnih delodajalcev, obenem pa tudi stik delodajalcev s to ciljno skupino. Hkrati bodo v okviru projekta izvedene delavnice za usposabljanje romskih svetnikov, saj je za enakost možnosti na trgu dela ključno predstavljanje romskih interesov in sodelovanje na politični ravni. Tako se bo oblikovala mreža med romskimi svetniki, kar bo pripomoglo k izmenjavi znanj in izkušenj. Tretji del projekta se nanaša na vzpostavitev romske akademske mreže, kjer bo omogočena povezava med študenti Univerze v Ljubljani in romskimi predstavniki in aktivisti v luči dviga socialnega kapitala romskih predstavnikov.

Prijavitelj namerava v projekt vključiti vsaj 100 Romov, ki se bodo usposabljali za večjo možnost zaposlitve in kjer se preko pomoči »zaposlitvenega agenta« pričakuje zaposlitev 25 Romov. V usposabljanje za romske aktiviste bo vključenih 30 oseb, neposredno pa bo tekom projekta omogočena zaposlitev 4 Romom za pripravo in izvedbo projektov.

C.) Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva II.

V februarju 2012 je ministrstvo objavilo nov javni razpis za spodbujanje socialnega podjetništva II. Projekti so namenjeni spodbujanju dostopa do usposabljanja in zaposlovanja ranljivih skupin

na trgu dela (med katere spadajo tudi Romi) z razvojem socialnega podjetništva in se bodo izvajali do 36 mesecev.

Javni razpis je namenjen sofinanciranju naslednjih dejavnosti:

- razvoju novih ali širitvi obstoječih tržnih dejavnosti;
- usposabljanju oseb iz ranljivih ciljnih skupin za delo v okviru razvite tržne dejavnosti;
- ustvarjanju novih delovnih mest za zaposlitev oseb iz ranljivih ciljnih skupin v okviru razvite tržne dejavnosti in njihova zaposlitev za obdobje najmanj 18 mesecev

Od izbranih 17 projektov je ministrstvo izbralo tri projekte v skupni vrednosti skoraj 900.000 EUR, ki so namenjeni tudi pripadnikom romske skupnosti.

1. Projekt »Razvoj turizma na eko-socialni kmetiji Korenika«

V okviru projekta bo podprt razvoj turistične ponudbe na eko-socialni kmetiji KORENIKA. V prvi fazi projekta je načrtovana vzpostavitev zeliščnega vrta in zunanjšega prostora za pogostitve skupin obiskovalcev, v drugem delu pa preureditev obstoječega gospodarskega poslopja v razstavno/delavniško/prodajni prostor. 12 oseb iz ranljivih ciljnih skupin, med drugim tudi pripadniki romske skupnosti, se bodo v okviru usposabljanja izučilo za tradicionalna kmečka opravila, kot so oranje, setev, žetev in mlačev. Organizirane bodo različne etnološke prireditve, kjer bodo praktično prikazani tradicionalni običaji in obrti. 3 osebe iz ranljive ciljne skupine pa bo tekom projekta zaposlenih za obdobje najmanj 18 mesecev.

Izmed 8 oseb, ki so se trenutno že vključile v aktivnosti usposabljanja, med njimi ni osebe, ki bi bila predstavnica romske skupnosti.

2. Projekt »Razvoj socialnih tržnih produktov v agroživilstvu«

Prijavitelj namerava v okviru projekta pripraviti program usposabljanja in usposobiti 10 oseb iz različnih ciljnih skupin (starejši od 50, mladi, invalidi, Romi, obsojenci) za opravljanje različnih del na področju agroživilstva, predvsem priprave živil za trg in predelave živil (kot. npr. stiskanje olj, predelava sokov, sušenje zelenjave) ter razviti vsaj 3 zdrave prehranske izdelke namenjene potrošnikom. Trem osebam iz ranljivih ciljnih skupin bo po usposabljanju ponujena zaposlitev za obdobje najmanj 18 mesecev.

Do sedaj je upravičenec že končal z usposabljanji, med katerimi sta bili tudi dve osebi pripadnici romske skupnosti. Od skupaj 3 zaposlenih oseb v dejavnosti socialnega podjetništva je ena oseba pripadnica romske skupnosti.

3. Projekt »Romska gostilna- Romani kafenava«

Romska gostilna predstavlja pilotni projekt, s katerim prijavitelj ne želi vzpostaviti zgolj vzorčni primer romske gostilne v Mariboru, vendar jo želi kot primer dobre prakse širiti na nacionalni ravni in tudi na Balkanu in v EU. Projekt romske restavracije bo večdimenzionalen, saj bo vplival tako na ohranitev romske kulture (umetnost, kulinarika, romski stil okrasitve, jezik,...) kot na motivacijo in vključevanje Romov v družbo in delovno okolje, na širjenje znanja med Romi in na vzpodbujanje učenja med pripadniki romske skupnosti. Prav tako bo pripomogel k zmanjševanju predsodkov in stereotipov o Romih pri večinskem prebivalstvu ter povezal lokalno skupnost in spodbujal medkulturno sožitje in sobivanje. V okviru projekta se bo 20 Romov usposabljal za poklic kuhar in natakar, 4 od njih pa bodo kasneje zaposleni za obdobje najmanj 18 mesecev.

Do sedaj je upravičenec zaključil s programom usposabljanj in je zaradi izjemnega odziva med pripadniki romske skupnosti v usposabljanje vključil več oseb, kot jih je prvotno načrtoval in

sicer 23. Vse osebe so uspešno zaključile s programom usposabljanja. Zaposlitve teh oseb so predvidene v letu 2014, ko bo romska gostila pričela obratovati.

Prav tako namerava ministrstvo v okviru nove finančne perspektive za obdobje 2014-2020 v okviru projektov financiranih iz ESS še naprej podpirati projekte, namenjene romski skupnosti, predvsem v okviru aktivnosti, ki bodo namenjene povečanju zaposljivosti in socialne vključenosti prejemnikov socialnih transferov in oseb iz ranljivih skupin.

Skupno število vključenih Romov v programe APZ, v delavnice Storitve za trg dela in v koriščenje storitev CIPS-ov na letnem nivoju ter obseg sredstev, ki jih je ministrstvo namenilo za aktivacijo Romov v okviru APZ v obdobju od leta 2011 do 2013, je razvidno iz spodnje tabele:

Leto	Št. vključenih Romov v APZ	Obseg sredstev v EUR	Opomba
2011	1.311	1.317.521,00	Tabela 1: vključevanje Romov v posamezne programe APZ ter CIPS-e v letu 2011
2012	1.033	1.596.023,28	Tabela 2: vključevanje Romov v programe APZ, CIPS-e ter Storitve za trg dela v letu 2012
2013	2.203	1.211.186,00	Tabela 3: vključevanje Romov v programe APZ, CIPS-e ter Storitve za trg dela v obdobju januar - september 2013

Tabela 1 prikazuje število vključenih Romov v posamezne programe APZ in CIPS-e, Tabeli 2 in 3 pa izkazuje število vključenih Romov v posamezne programe APZ, CIPS-e ter v delavnice Storitve za trg dela.

Tabela 1: Število vključenih Romov v programe APZ in v CIPS-e v letu 2011

Programi APZ in CIPS-i	Št. vključenih v letu 2011
1.1.2. CIPS - Centri za informiranje in poklicno svetovanje	669
1.1.4. Drugače o poklicih 2011	1
1.1.5. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	117
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve - delavnice	47
1.2.2. UŽU - Usposabljanje za življenjsko uspešnost	19
1.2.3. Klubi za iskanje zaposlitve	25
1.2.4.1. Skladi dela – Mura	2
1.2.6. Eksperimentalni programi za pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve	7
1.3.4. Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte	31
SKUPAJ UKREP 1: SVETOVANJE IN POMOČ PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE	918
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	61
2.1.2.2 Priprava in potrjevanje NPK (Nacionalnih poklicnih kvalifikacij)	5
2.2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	17
2.3.1. Formalno izobraževanje	163
2.3.2. PUM (Projektno učenje za mlajše odrasle)	6

SKUPAJ UKREP 2: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	252
3.1.1. Pomoč pri samozaposlitvi	17
3.1.2. Subvencije za samozaposlitev	5
3.2.7. Zaposli.me	6
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA IN SAMOZAPOŠLOVANJA	28
4.1.1. Javna dela	89
4.1.7. Priložnost zame	0
4.3.2. Spodbujanje socialne vključenosti in enakih možnosti na trgu dela	14
SKUPAJ UKREP 4: PROGRAMI ZA POVEČEVANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI	113
SKUPAJ	1311

Vir: Zavod RS za zaposlovanje.

V letu 2011 je bilo v programe APZ ter CIPS-e vključenih 1.311 brezposelnih Romov.

Tabela 2: Število vključenih Romov v programe APZ, delavnice v okviru Storitve za trg dela in v CIPS-e v letu 2012

I. PROGRAMI APZ	Št. vključitev v letu 2012
1.1.1.1. Nacionalne poklicne kvalifikacije - Priprave na potrjevanje	17
1.1.1.2. Nacionalne poklicne kvalifikacije - Potrjevanje	8
1.1.2.1. Institucionalno usposabljanje	86
1.1.2.2. PUM - Projektno učenje za mlade	6
1.1.2.3. Vključitev brezposelnih oseb v podporne in razvojne programe	6
1.1.2.4. Za Pokolpje - aktivno in dejavno	38
1.1.2.5. UŽU - Usposabljanje za življenjsko uspešnost	28
1.1.4.4. Usposabljanje na delovnem mestu 2012/2013	5
1.2.1.1. Programi formalnega izobraževanja 2011/2012	12
1.2.1.2. Programi formalnega izobraževanja 2012/2013	94
SKUPAJ UKREP 1: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	300
3.1.1.4. Zaposli.me	2
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE	2
4.1.1.1. Javna dela	118
4.1.1.2. Javna dela II	24
4.1.2.6. Priložnost zame	1
4.1.2.7. Prvi izziv	1
4.2.1.2. Spodbujanje socialne vključenosti in enakih možnosti na trgu dela	11
SKUPAJ UKREP 4: KREIRANJE DELOVNIH MEST	155
5.1.1.3. Preveritev poslovne ideje	7
5.1.1.4. Delavnice za samozaposlitev	6
5.2.1.1. Subvencije za samozaposlitev 2011/2012	3
5.2.1.2. Subvencije za samozaposlitev 2012	3
SKUPAJ UKREP 5: SPODBUJANJE SAMOZAPOŠLOVANJA	19
Skupaj PROGRAMI APZ	476
II. STORITVE ZA TRG DELA	
Učenje veščin vodenja kariere - delavnice VKO	42
Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	65
Skupaj STORITVE ZA TRG DELA	107

Skupaj PROGRAMI APZ in STORITVE ZA TRG DELA	583
III. *CIPS – Centri za informiranje in poklicno svetovanje	450
Skupaj PROGRAMI APZ, STORITVE ZA TRG DELA in CIPS	1.033

Vir: Zavod RS za zaposlovanje.

V letu 2012 je bilo v programe APZ vključenih 467 Romov, v aktivnosti, ki sodijo pod Storitve za trg dela je bilo vključenih 107 Romov, v CIPS-e pa je bilo vključenih 450 Romov. Skupaj je bilo v letu 2012 vključenih v programe in aktivnosti za povečanje možnosti ponovnega vstopa na trg dela 1.033 Romov.

Tabela 3: Število vključenih Romov v programe APZ, delavnice v okviru Storitve za trg dela in v CIPS – e v letu 2013:

I. PROGRAMI APZ	Št. vključitev v letu 2013
1.1.1.1. Nacionalne poklicne kvalifikacije - Priprave na potrjevanje	7
1.1.1.2. Nacionalne poklicne kvalifikacije - Potrjevanje	8
1.1.2.1. Institucionalno usposabljanje	93
1.1.2.2. PUM - Projektno učenje za mlade	2
1.1.2.3. Vključitev brezposelnih oseb v podporne in razvojne programe	2
1.1.2.4. Za Pokolpje - aktivno in dejavno	30
1.1.2.5. UŽU - Usposabljanje za življenjsko uspešnost	9
1.1.4.4. Usposabljanje na delovnem mestu 2012/2013	4
1.2.1.2. Programi formalnega izobraževanja 2013/2014	127
SKUPAJ UKREP 1: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	282
3.1.1.4. Zaposli.me	3
3.1.1.5. Spodbujanje zaposlovanja prejemnikov denarne socialne pomoči	3
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE	6
4.1.1.1. Javna dela	144
4.2.1.2. Spodbujanje socialne vključenosti in enakih možnosti na trgu dela	12
SKUPAJ UKREP 4: KREIRANJE DELOVNIH MEST	156
5.1.1.3. Preveritev poslovne ideje	9
5.1.1.5. Delavnice »Priprava na samozaposlitev«	11
5.2.1.2. Subvencije za samozaposlitev 2010-2013	10
SKUPAJ UKREP 5: SPODBUJANJE SAMOZAPOSLOVANJA	30
Skupaj PROGRAMI APZ	474
II. STORITVE ZA TRG DELA	
VKO – delavnica Učinkovit nastop na trgu dela	40
VKO – delavnica Svetovalnica	50
Zdravstveno zaposlitveno svetovanje 2013	60
Skupaj STORITVE ZA TRG DELA	150
Skupaj PROGRAMI APZ in STORITVE ZA TRG DELA	624
III. *CIPS – Centri za informiranje in poklicno svetovanje	1.579
Skupaj PROGRAMI APZ, STORITVE ZA TRG DELA in CIPS	2.203

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

V programe APZ je bilo v letu 2013 vključenih 474 Romov, v delavnice Storitve za trg dela je bilo vključenih 150 Romov, 1.579 Romov je koristilo storitve informativnih mest in kotičkov CIPS-ov. Skupaj je bilo v aktivnosti za povečanje zaposlitvenih možnosti vključenih 2.203 Romov.

Ponovna aktivacija Romov vpliva na njihove možnosti za ponovni vstop na trg dela. Spodnja tabela izkazuje število odjavljenih Romov iz evidence brezposelnih ZRSZ zaradi zaposlitve:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	341	313	254	264	245	283	279

Vir: Zavod RS za zaposlovanje.

Kot primer dobre prakse v okviru javnih del lahko izpostavimo program javnih del z nazivom »**Pomoč Romom pri socializaciji**«. Vsebine tega programa javnih del se izvajajo kot: pomoč pri vzgoji in učenju, izvajanje prostočasnih aktivnosti v romskih naseljih, odpravljanje jezikovnih težav, pomoč pri vzpostavljanju dialoga, vključevanje odraslih v izobraževalne programe, povezovanje z okoljem, pomoč pri urejanju bivanjskih in infrastrukturnih razmer v naseljih, spremljanje Romov pri dostopu do uradnih institucij, integracija v lokalno okolje, spodbujanje mladostnikov pri ponovnem vključevanju v izobraževalne programe, spodbujanje k bolj zdravemu načinu življenja, ipd.

Izvajalci programov javnih del z nazivom »Pomoč Romom pri socializaciji« so osnovne šole, vrtci, centri za socialno delo, društva, knjižnice, andragoški centri ter centri za izobraževanje in občine.

Rezultati izvajanja programa javnih del z nazivom »Pomoč Romom pri socializaciji« v obdobju 2011 do 2013:

Leto	Št. programov javnih del z nazivom »Pomoč Romom pri socializaciji«	Št. udeležencev javnih del	Obseg sredstev v EUR
2011	34	79	862.604,00
2012	44	88	825.169,00
2013	49	108	813.145,00

Prav tako pa bi, kljub dejstvu, da se projekt še ni zaključil, lahko kot primer dobre prakse izpostavili **projekt Romano kher – romska hiša**, predvsem zaradi modela »Romskega zaposlitvenega agenta«, ki ga na tej točki podrobneje predstavljamo.

Zap. št.	Naziv aktivnosti v okviru modela »Romski zaposlitveni agent«	Načrtovane naloge	Neposredni učinki (rezultati)
1.1	Informativno-agitacijske dejavnosti	Med romsko populacijo animirati in motivirati udeležence.	• razdeljene informativne zloženke • informativna predavanja • 10-15 udeležencev/ Romov na leto – skupaj cca. 60 Romov

1.2	Motivacijske delavnice	3 dnevne delavnice, s pomočjo katerih si Romi izboljšajo svojo samopodobo, definirajo svoje osebnostne lastnosti in oblikujejo svoj zaposlitveni cilj	Romi vzpostavijo predpogoje za iskanje zaposlitve. Do 15 oseb na leto, skupno do 60 oseb.
1.3	Delavnica – »Zaposlitvena pot«	7 dnevna delavnica, kjer Romi razmislijo, kaj bi delali, kje bi delali in kateri delodajalci jim nudijo želeno delovno okolje. Istočasno prepoznajo morebitne ovire za doseganje zadanih ciljev in si naredijo načrt, kako jih odstraniti. Seznanijo se tudi z veščinami iskanja zaposlitve – pridobivanje informacij, predstavljanje sebe v pisni in ustni obliki, pomoč pri pisanju vlog, ponudb, življenjepisa.	Romi se usposobijo za samostojno iskanje zaposlitve. Do 15 oseb na leto, skupno do 60 oseb.
1.4	Individualno spremljanje in »plasiranje« posameznih udeležencev	Vsak Rom je deležen potrebne pomoči in informacij v zvezi z iskanjem zaposlitve. Za vsakega se poišče ustrezne delodajalce na trgu dela in se jih spodbudi, da v svoje delovno okolje povabijo romske sodelavce.	Romi vzpostavijo stik z delodajalci in pristopijo vsaj k poskusnemu delu. V različnih oblikah zaposlitve se pričakuje vsaj 25% zaposlitev Romov, glede na izkušnje pri Neromih, pa se pričakuje 60% uspešnost.

V letu 2012 je bilo v model »Romskega zaposlitvenega agenta« vključenih 14 Romov (9 žensk in 5 moških), od tega se je 7 Romov na koncu zaposlilo, preostalih 6 pa si je bistveno povečalo zaposlitvene možnosti. Tudi v prvi polovici leta 2013 se je v aktivnosti modela vključilo 14 Romov, ena oseba se je po končanju zaposlila.

Na podlagi ustrezne usposobljenosti ter ponovne delovne in socialne aktivacije brezposelni Romi pridobijo možnosti za vstop na trg del.

Tudi v obdobju naslednje finančne perspektive 2014-2020 se bodo brezposelni Romi vključevali v programe APZ, delavnice, ki se izvajajo v okviru Storitev za trg dela, lahko pa bodo Romi koristili tudi storitve CIPS-ov. Načrtuje se, da se bo dinamika vključitev povečevala oziroma ostala najmanj na nivoju vključitev v obdobju od leta 2011 do 2013.

3. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU OHRANJANJA IN RAZVOJA KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI ROMSKE SKUPNOSTI

Ministrstvo kulturo (v nadaljevanju: MK) že od leta 1993 ustvarja pogoje za kulturno dejavnost romske skupnosti skladno s 65. členom Ustave RS. Pri tem izhaja iz izraženih potreb

pripadnikov romske skupnosti in zagotavlja pogoje za njihovo participacijo pri ukrepih, ki so jim namenjeni. Storitve za romsko skupnost so v letu 2012 potekale v okviru Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice (nadaljevanju: Služba), ki izvaja dinamičen model z različnimi instrumenti: normativnimi, organizacijskimi in finančnimi ter si skozi leta s pomočjo različnih evalvacij prizadeva za koherentno politiko na tem področju.

Normativni ukrepi

ZRomS-1 v 4. členu določa, da Republika Slovenija spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti. V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07-uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 100/11 in 111/13, v nadaljevanju: ZUJIK) je v 65. členu posebej opredeljeno, da država financira tudi tiste programe oziroma projekte, ki so posebej namenjeni romski skupnosti. Omenjene zakonske določbe MK uresničuje z vsakoletnim posebnim programom, ki nastaja na podlagi letnega razpisa.

V skladu z Zakonom o društvih (Uradni list RS, št. 61/2006) lahko društva pridobijo status v javnem interesu (tudi na področju kulture). V letih 2012 in 2013 sicer nobeno romsko društvo ni podalo vloge za pridobitev tega statusa na področju kulture, v preteklih letih pa sta ta status pridobili 2 romski društvi (Romsko društvo Anglunipe in Romsko društvo Madara), Zveza Romov Slovenije pa je pridobila status na področju sociale, pri čemer je MK podalo soglasje.

V letu 2012 so bile sprejete spremembe in dopolnitve Uredbe o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, št. 64/2012), v katerih so bili določeni kvantitativni in kvalitativni kriteriji izjemnega kulturnega prispevka za posamezne poklice. Minister sprejme odločitev na podlagi ocene strokovne komisije s področja, na katerega se poklic vlagatelja nanaša. Strokovna komisija za kulturno dejavnost posebnih skupin v RS, ki je zadolžena za obravnavo področja romske skupnosti, poda mnenje k vlogam pripadnikov romske skupnosti. V letu 2012 je podala pozitivno mnenje na prispelo vlogo Mojce Rakipov za pridobitev oz. podaljšanje pravice do plačila prispevkov za socialno varnost, Mojci Rakipov je bila ta pravica podaljšana. V letu 2013 ni bilo takih vlog na področju romske skupnosti. Status samozaposlenih v kulturi imajo trenutno naslednji ustvarjalci, ki delujejo na področju romske skupnosti: Jožek Horvat Sandrelli Muc, Agim Brizani, Damir Mazrek, Mojca Rakipov, Mira Muršič, Katja Šulc in Vesna Anđelković.

10. in 12. člen ZRomS-1 določata, da Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: SRS) daje predloge in pobude pristojnim organom. Služba pri vsakoletnem javnem postopku za financiranje kulturnih projektov iz posebnega programa k vsaki vlogi na področju romske skupnosti pridobi mnenje SRS, tako je bilo tudi za program za leto 2012 in 2013. Posredovano mnenja SRS pomeni upoštevanje izraženih potreb romske skupnosti ter možnost participacije romske skupnosti pri sooblikovanju kulturne manjšinske politike, v delu, ki se nanaša na romsko skupnost.

Služba je v zvezi z Javnim razpisom za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti za leto 2012 pridobila mnenje s strani SRS dne 16. 2. 2012, ki ga je pri oblikovanju predloga posebnega programa za sofinanciranje projektov upoštevala, kjer ga je bilo možno upravičiti, saj je komisija ugotavljala, da je veliko vlog, za katere je SRS predlagal financiranje, zelo pomanjkljivo pripravljenih, slabo razdelanih in premalo argumentiranih, komisija pa je bila v skladu s pravnimi akti dolžna izhajati iz predlogov prijav na razpis. Za vloge prispele na javni razpis za leto 2013 je SRS posredoval mnenje dne 4.3.2013.

Služba o vseh zadevah glede romske skupnosti sodeluje s SRS. Od leta 2010 Služba vabi SRS (analogno kot osrednji organizaciji narodnih skupnosti) na usklajevalni sestanek pred ali po

izidu javnega razpisa za financiranje sredstev z namenom uskladitve dokumentacije razpisa, svetovanja za prijavo ter razprave o aktualnih vprašanih, problemih in iskanju rešitev. Tak sestanek za leto 2012 je bil izveden 15. 12. 2011. Na sestanku so sodelovali tudi predstavniki Urada za narodnosti. Razprava je potekala predvsem na temo sodelovanja nevladnih organizacij z romsko skupnostjo. Za leto 2013 je sestanek potekal 22. 1. 2013, na katerem so predstavniki romske skupnosti predstavili svoje probleme in skupaj z MK iskali možne rešitve.

SRS in Zveza Romov Slovenije sta že večkrat izrazila nezadovoljstvo, da se na javni razpis za romsko skupnostjo lahko prijavijo tudi nevladne organizacije in ustvarjalci, ki niso pripadniki romske skupnosti. Pojasnjeno jim je bilo, da je posebni program za romsko skupnost namenjen romskim zvezam, društvom, organizacijam in ustvarjalcem ter tudi tistim društvom in ustvarjalcem, ki prispevajo k ohranjanju in razvoju romske kulture. Javni razpis na področju romske skupnosti je odprt za vse, ki prispevajo k ohranjanju in razvoju romske kulture in h kakovostni integraciji pripadnikov romske skupnosti v družbo (če seveda ustrezajo pogojem in predmetom razpisa) in zato se naj ne bi izločilo kogarkoli, ki izpolnjuje pogoje in prispeva k cilju razpisa. Previdnost, ki pa jo posebni program že od začetka vsebuje, pa je zahteva po posredovanju mnenja SRS.

Ministrstvo je dolžno skrbeti tudi za javni interes ob tem, ko skrbi za potrebe manjšin. Javni interes vključuje načelo enakih možnosti in skrb za integracijo, saj posebni program brez elementov integracije lahko vodi v getoizacijo. Prednostno se sicer podpirajo romska društva, zveze, organizacije in ustvarjalci, vendar pa se pri tem upošteva, da k razvoju, promociji in integraciji romske skupnosti ne prispevajo le romski, ampak tudi neromski ustvarjalci. Sicer pa je ravno delež sofinanciranih projektov nevladnih organizacij v posebnem programu (ki ni visok) most k motivaciji večinske skupnosti, da se zaveda, da v naši družbi živijo tudi ljudje z drugačno identiteto od večinske, ki jo je treba enako spoštovati. Takšno mnenje je podala tudi strokovna komisija za kulturno dejavnost posebnih skupin v RS (ki je tak sklep oblikovala že na svoji seji dne 24. 2. 2010). Romski ustvarjalci in romske organizacije se prednostno podpirajo tako, da v javnem razpisu vključeni 1. temeljni kriterij, ki se glasi: prispevek k ohranjanju in razvoju kulturne identitete (jezik, ohranjanje in razvoj tradicije in kulture, aktivno vključevanje romske populacije), omogoča, da romska društva oz. ustvarjalci prejmejo več točk kot nevladne organizacije.

Na zadnjem sestanku s SRS dne 21.10.2013 je bilo SRS zgoraj navedeno pojasnjeno, poleg tega pa je bil svet seznanjen z dokumentacijo javnega razpisa za leto 2014, ki uvaja novost in sicer dodan je prednostni kriterij, ko samo romski prijavitelji dobijo dodatno točko.

Poleg tega je bilo na sestanku izpostavljeno, da je ta posebni razpis za romsko skupnost pomemben in naj se še naprej razvija, vendar pa je treba razmišljati tudi v smeri integracije, da bi se romski projekti vključevali tudi na druga področja kulture, ker so tam sredstva višja, saj so tudi razpisni kriteriji zahtevnejši. Predstavniki romske skupnosti so bili opozorjeni, da prijavljene aktivnosti ostajajo na isti ravni ali pa njihova kvaliteta celo pada in naj se osredotočijo na boljšo prijavo in izvedbo projektov.

Poleg tega Služba v zadevah, ki se tičejo romske skupnosti, za mnenje povpraša pristojno telo (pisno, telefonsko ali pa s povabilom na sestanek), tako npr. pri pripravi novega Nacionalnega kulturnega programa za obdobje 2013-2016 ter osnutek izhodišč za Strategijo razvoja Slovenije 2014-2020.

V Novem Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 (Uradni list RS, št. 99/13) je v cilju: "Višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic" zapisan ukrep: "Implementacija razvojno naravnanih kulturnih programov in ukrepov za ustavno priznane

manjšinske skupnosti". Zapisano je, da gre za izvajanje naslednjih programov: posebni, integracijski in program za okrepitev kadrovskega zmogljivosti. Ugotavljanje kulturnih potreb, tudi romske skupnosti, je vzpostavljeno sistemsko prek usklajevanj in pridobivanja mnenj. Treba je upoštevati posebne okoliščine, v katerih pripadniki romske skupnosti živijo in kulturno delujejo. Končni cilj vseh potrebnih ukrepov in pristopov je kakovostna, ne vsiljena integracija ob ohranjanju kulturnih raznolikosti.

Finančni ukrepi

Ministrstvo za kulturo upošteva, da se kultura manifestira na različne načine in vključuje tudi način življenja. Tako so projekti, ki jih financira MK, zelo različni in vključujejo: interne publikacije, zbornike in časopise, slikanice, knjige v materinem jeziku in dvojezična ali celo večjezična besedila, gostovanja, predavanja, okrogle mize o kulturnih, jezikovnih in zgodovinskih temah, jezikovne in ustvarjalne delavnice, dejavnosti ljubiteljskih skupin, prireditve, srečanja, festivale, natečaje, predstavitve radijskih oddaj in dokumentarnih filmov, spletne časopise in strani, različna sodelovanja manjšinskih skupnosti ter romske skupnosti z večinskim prebivalstvom ipd.

Financiranje v letih 2012 in 2013 je MK izvajalo v okviru treh programov: *posebnega*, ki je namenjen varovanju posebnih pravic romske skupnosti in vključuje tudi pozitivno diskriminacijo; *integracijskega*, ki implicira enakopravno vključevanje najbolj kakovostnih kulturnih projektov v redne kulturno umetniške programe in programe javnih zavodov ter *evropskega*, ki bi naj zapolnil vrzeli na področju usposabljanja in zaposlovanja Romov na kulturnem področju.

Posebni program

Na javna razpisa za leto 2012 in za leto 2013 na področju romske skupnosti so se lahko prijavile nepridobitne kulturne organizacije s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji, ki so registrirane za opravljanje kulturno-umetniških dejavnosti in posredovanje kulturnih dobrin v Sloveniji in delujejo vsaj eno leto od datuma registracije, ter ustvarjalci na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji s statusom samozaposlenih v kulturi.

V letu 2012 je bilo zaradi krčenja proračuna RS namenjenih 8% manj sredstev kot leto prej. Razpisanih je bilo 91.454 EUR, zaprosenih pa kar 5,6 krat več sredstev. Od 114 prijavljenih popolnih, pravočasnih vlog upravičenih oseb (kar je bilo 19 projektov več kot v letu 2011) je bilo odobrenih 91 projektov, realiziranih pa 79.

Realizacija programa za leto 2012 je bila 91,42%, ker nekateri izvajalci zaradi organizacijskih ali finančnih težav niso izvedli svojih projektov (9 izvajalcev ni izvedlo 12 projektov).

V letu 2013 se proračunska postavka za romsko skupnost ni znižala, kljub krčenju proračunskih sredstev za kulturo. Tako je bil za leto 2013 na razpolago enak znesek kot v letu 2012, torej 91.454,00 EUR, vendar vsi prijavitelji niso podpisali pogodb, tako je bilo od pogodbenih 89.754 EUR realiziranih 94% sredstev. Od 110 prijavljenih popolnih, pravočasnih vlog upravičenih oseb (kar so bili 4 projekti več kot v letu 2012) je bilo odobrenih 94, realiziranih pa 87 projektov.

Integracijski program (vključenost romske tematike v ostale programe MK)

Romska društva, organizacije in ustvarjalci se lahko prijavljajo tudi na druge razpise in pozive Ministrstva za kulturo, v kolikor izpolnjujejo pogoje in zadostijo kriterijem. Edini razpis, ki je romskim izvajalcem zaprt je Javni razpis na področju manjšinskih etničnih skupnosti in

priseljencev, ki ga vsako leto izvaja Javni Sklad RS za kulturne dejavnosti (leta 2010 je bil prenesen iz MK), zaradi razloga, da je to posebni razpis, namenjen za druge manjšinske skupnosti in ne ustavno priznanim skupnostim.

Služba MK si že več let prizadeva, da se projekti manjšinskih organizacij in posameznikov vključijo tudi v druge razpise. Prizadeva si predvsem z uvajanjem dodatnega kriterija kulturne raznolikosti v vse javne razpise MK, z informiranjem svetovalcev na drugih področjih kulture o potencialnih prijavih ter s svetovanjem potencialnim prijaviteljem za prijave na druge razpise. Vendar pa prizadevanja Službe niso uresničena v polni meri, ker manjka svetovalec za integracijski program, ki bi se intenzivneje ukvarjal z integracijo kulturne dejavnosti romske skupnosti.

V integracijskem programu MK je bilo v letu 2012 prijavljenih le malo kulturnih projektov. Na področju kulturne dediščine je bil sofinanciran projekt »Romski mesec kulture«, izveden v Slovenskem etnografskem muzeju, na področju knjige je bil sofinanciran projekt »Romi, povabljeni v knjižnico« (1.000 EUR), izveden v Ljudski knjižnici Metlika, na področju glasbene umetnosti pa se je podelila delovna štipendija romskemu ustvarjalcu Imerju Traji Brizaniju (12.500 EUR) ter sofinanciral njegov projekt Suita romani II (1.000 EUR). Na drugih področjih MK ni bilo prijav.

V razvidu medijev MK so bili v letu 2012 in 2013 vpisani 4 romski mediji, in sicer: Radio Romi (radio) in Romano Them/Romski svet (tiskani medij) izdajateljice Zveze Romov Slovenije ter Romano lil/Romski list (tiskani medij) in Radio Anglunipe (radio) izdajatelja Društva Romski informacijski in znanstveno raziskovalni center Anglunipe.

Od 23. 3. 2008 na prvem programu nacionalne televizije vsakih 14 dni poteka 15-minutna oddaja z naslovom »So vakeres? – Kaj govoriš?«, ki jo pripravljajo Romi sami.

Evropski program

Ministrstvo za kulturo je objavljalo javne razpise za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, 4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti« (v nadaljevanju: javni razpis ESS).

Sofinancirani projekti so namenjeni:

- usposabljanju pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture z namenom dviga njihove zaposljivosti ali/in
- usposabljanju posameznikov v podpornih institucijah, ki skrbijo za kulturno dejavnost ranljivih skupin oziroma njihovih pripadnikov ali/in
- krepitvi zaposljivosti pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture z ustvarjanjem novih delovnih mest in/ali
- krepitvi zaposljivosti posameznikov v podpornih institucijah, ki skrbijo za kulturno dejavnost ranljivih skupin oziroma njihovih pripadnikov z ustvarjanjem novih delovnih mest.

Namen javnih razpisov ESS je sofinanciranje projektov z namenom spodbujanja, motivacije in proaktivnega delovanja posameznikov iz ranljivih družbenih skupin za njihovo večjo socialno vključenost in zaposljivost. Namen je trajnostna krepitev človeškega kapitala in inovativno

vlaganje v razvoj kadra. Zato je treba za doseganje tega cilja med drugim okrepiti administrativno usposobljenost in profesionalnost delovanja zaposlenih v organizacijah, ki delujejo na področju kulture. Projekti so usmerjeni v usposabljanje pripadnikov ranljivih družbenih skupin in v zaposlovanje pripadnikov ranljivih družbenih skupin. Pretekli trije razpisi so bili opisani že v 1. in 2. Poročilu o položaju romske skupnosti.

Junija 2011 je bil objavljen četrti razpis ESS za leti 2011–2012. Izbranim šestim projektom, namenjenih pripadnikom romske skupnosti, je bilo odobreno 555.190,01 EUR. Med izbranimi projekti za sofinanciranje sta bila 2 taka projekta (v skupni financirani višini 198.161,95 EUR), ki vključujeta kot osnovno ciljno skupino, kateri je projekt namenjen, pripadnike romske skupnosti, 4 projekti (v skupni financirani višini 357.028,06 EUR) pa so namenjeni pripadnikom različnih ciljnih skupin hkrati (vključeni pripadniki romske skupnosti in druge ciljne skupine). Izvajanje projektov se je zaključilo 30. 9. 2012. (Seznam izbranih upravičencev, projektov in odobrenih zneskov so bili priloženi v 2. Poročilu o položaju romske skupnosti v Sloveniji).

MK je 23.11.2012 objavilo peti Javni razpis ESS za leti 2013-2014 (Uradni list RS, št. 82/2012), v višini 4.000.000,00 EUR in v juniju 2013 so bile podpisane pogodbe o sofinanciranju 28 projektov. Izvajanje projektov se bo zaključilo 31. 8. 2014. Skupna višina financiranih projektov (2), ki vključujeta pripadnike romske skupnosti je 265.273,44 EUR. Skupna višina financiranih projektov (6), ki vključujejo različne ciljne skupine, med njimi pa tudi pripadnike romske skupnosti, je 1.136.540,21 EUR.

Za obdobje 2014-2020 se predvideva nova evropska perspektiva, ki še ni potrjena. Namen potencialnega novega evropskega programa je krepitev in usposabljanje kadrovskih potencialov v državni upravi in javni infrastrukturi za potrebe udejanjanja kulturnih pravic in za promocijo kulturne raznolikosti (tudi na območjih, kjer živi romska skupnost), za spodbujanje dobrih odnosov med manjšinskim in večinskim prebivalstvom ipd. S tem se bo uresničeval cilj širše družbene integracije in demarginalizacije, kar pomeni tudi socialno vključevanje ob upoštevanju in ohranjanju kulturnih in drugih posebnosti (tudi jezikovnih). Zaenkrat je vizija zaposliti 9 ljudi na območjih, kjer živijo pripadniki ustavno priznanih manjšinskih skupnosti (in sicer načeloma 3 na območju, kjer živi madžarska narodna skupnost, 3 kjer živi italijanska narodna skupnost in 3 kjer živi romska skupnost, kar pa ne pomeni, da en kader ne bi pokrival več skupnosti skupaj, če gre za območje, kjer živi več ustavno priznanih manjšinskih skupnosti). Poleg tega je vizija zaposliti še 25 ljudi v javni infrastrukturi.

Od oktobra 2012 se v Službi pripravljajo podlage in analize (npr. narodnostno mešana območja v RS), da bi na podlagi ugotovitev lahko pripravili oceno, koliko kadrov bi se vključilo v to financiranje. Izvajali so se tudi sestanki, na katere so v okviru komunikacijskega omrežja vabljeni vsi potencialni prijavitelji, ki želijo sodelovati, še posebej pa se vabi tudi predstavnike SRS.

Služba bo, če bo sprejet, k nastajanju novega evropskega programa, pritegnila tudi SRS. Služba je že izvedla poseben sestanek za ustavno priznane skupnosti dne 18. 12. 2012, na katerem pa kljub vabilu ni bilo prisotnega predstavnika SRS, bili pa so prisotni na sestanku komunikacijskega omrežja dne 14. 2. 2013. Predstavniki bodo vabljeni tudi na vse nadaljnje sestanke, ki jih organizira Služba za pripravo temeljev razpisa. Na sestankih do sedaj je bilo izpostavljeno, da je nujno, da bo vključen kader, ki bo poznal kodifikacijo romskega jezika, z namenom da bodo ta kader oz. t.im. usmerjevalci poglobljeno lahko prebirali dela romske skupnosti in v globine spoznali to skupnost in potrebe pripadnikov romske skupnosti ter se poglobili v spoznavanje posebnih pravic manjšinskih skupnosti oz. vertikalno in horizontalno vso problematiko manjšin.

Organizacijski ukrepi

Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice v okviru MK ves čas izvaja strokovno pomoč oziroma svetovanje z namenom realizacije kulturnih projektov posebnega programa MK. Projekt svetovanja temelji na andragoških osnovah in je bil zasnovan leta 2000, od takrat se tudi izvaja in vsako leto izpopolnjuje.

Služba je dne 28. 9. 2011 izvedla delavnico v zvezi z evalvacijami na javnem razpisu za leto 2012. Na njej so bili predstavljeni poudarki in ključne točke evalvacij na osnovi javnih pozivov in razpisov na področju romski skupnosti. Pri predstavitvi ni bilo prisotnih predstavnikov krovne organizacije romske skupnosti ter številnih drugih društev, ki bi lahko na tak način pridobili potrebne podatke in informacije glede aktualnega javnega razpisa. Pristojna uslužbenka je predstavila potek javnega razpisa ter podala izčrpna navodila za pravilno izpolnjevanje zahtevka za izplačilo. Zaradi slabe obiskanosti delavnice je Služba gradivo za delavnico in zapisnik delavnice posredovala vsem potencialnim prijaviteljem. Služba je želela organizirati delavnico 2. 1. 2011 tudi v Novem mestu (da bi se je lahko udeležili potencialni prijavitelji z Dolenjske), vendar je zaradi slabe udeležbe odpadla. Za leto 2013 pa je bila izvedena delavnica 20. 11. 2013 na sedežu Zveze Romov Slovenije, delavnico je v sodelovanju z MK organiziral Svet romske skupnosti RS, vodila pa jo je svetovalka iz pristojne Službe MK. Na delavnici je bilo 19 udeleženi predstavnikov različnih romskih društev. Namen delavnice je bila predstavitev razpisne dokumentacije, primerov dobre in slabe prakse prijav ter predvsem osvojiti praktično znanje priprave vlog in projektov. Iz evalvacijskih vprašalnikov je razvidno, da bodo po delavnici vsi prijavitelji vloge bolj oblikovali.

Konkretna pomoč je v letu 2012 in 2013 potekala pri prijavah, izpolnjevanju obrazcev, posredovanju ustreznih dokumentov, uresničevanju pogodbenih obveznosti ter izvedbi projektov. Služba prijavitelje, ki so oddali nepopolne vloge, na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, pozove k dopolnitvi. Rezultati so vidni v tem, da je vedno več vlog bolj pripravljenih, vedno več romskih društev se želi prijaviti samostojno in se naučiti vseh postopkov MK, vsako leto je realizacija visoka, nekateri projekti se razvijajo in izvajajo na višji ravni ipd. Ves čas poteka tudi informiranje (o financiranju, načinu prijave in priprave ter dopolnjevanja, dokumentaciji, dnevu izplačila sredstev ipd.). Vsi potencialni prijavitelji (ki jih Služba vodi na seznamu vseh tistih, ki so do takrat sodelovali z MK) so bili po izidu javnih razpisov pisno o tem obveščeni. Informacije so dostopne tudi na spletni strani MK (predvsem o pozivih in postopkih za financiranje ter preglednice s financiranimi projekti), obveščanje pa poteka tudi prek krajših sestankov pri svetovalki, dopisov in elektronske pošte. Služba ocenjuje, da bi bila brez pomoči realizacija še nižja, ker je okoli 30% od vseh zahtevkov bilo še vedno oddanih kot nepopolnih, zato je Služba te prijavitelje pisno pozvala k dopolnitvi ter jim posredovala dodatne obrazložitve in pojasnila.

Služba tudi v okviru javnih razpisov na področju ESS vsako leto pripravi vsaj 2 obširni delavnici. Prva je pripravljalna delavnica za vse potencialne prijavitelje, takoj po objavi javnega razpisa v Uradnem listu, kjer se potencialnim prijaviteljem predstavi besedilo javnega razpisa in navodila za pripravo vloge ter se jih opozori, na katere ključne zadeve morajo biti pri prijavi pozorni. Upravičence oziroma prijavitelje, s katerimi se sklenejo pogodbe o sofinanciranju, MK povabi na drugo delavnico o izvajanju in pripravi poročil. V letu 2012 (18. 12. 2012) je bila izvedena pripravljalna delavnica za potencialne prijavitelje na razpis za leti 2013-2014, udeležilo se je 72 predstavnikov potencialnih prijaviteljev.

V letu 2006 je bil uveden ukrep odprtih vrat vodje Službe, namenjen ustvarjalcem, pripadnikom manjšinskih skupnosti. Gre za ukrep, katerega namen je, da zagotovi podporne storitve zelo redkim ustvarjalcem, pripadnikom manjšin, torej tudi romski skupnosti, ki delujejo na

manjšinskem področju in tako prispevajo k razvoju manjšinskih kultur, ki je pomemben za enakopravno sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in drugih etničnih manjšin v kulturnem življenju. Ustvarjalci imajo tako možnost pogovoriti se z vodjo Službe o problemih pri svojem ustvarjanju ter izraziti svoja mnenja in predloge v zvezi z ukrepi MK, ki so jim namenjeni. S posebno skrbjo in pozornostjo MK prisluhne njihovim potrebam in išče najbolj optimalne ukrepe v danih pogojih in v okviru možnosti in pristojnosti MK.

Tudi v končnih poročilih o realizaciji projektov imajo izvajalci kulturnih projektov možnost izraziti svoje morebitne pripombe, pohvale, mnenja, ideje, ipd. glede razpisne dokumentacije in načina dela v okviru MK (kar je vprašanje v metodologiji za oblikovanje poročila). To je tudi ena izmed oblik sodelovanja med MK in izvajalci kulturne dejavnosti romske skupnosti. Po podatkih, ki jih poseduje MK pretežen del izvajalcev ni imelo pripomb, ampak so pohvalili pomoč Službe, leta za letom pa Služba beleži težnje po povečanju razpoložljivih finančnih sredstev iz proračuna v okviru MK, saj bi na tak način izvajalci realizirali več kulturnih projektov kot sicer.

Poleg tega se v INDOK centru na Metelkovi 4 hranijo in strokovno obdelujejo tudi posredovane publikacije romske skupnosti (časopisi, zborniki in DVD zapisi) in so dostopne tudi prek sistema COBISS.

4. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER

4.1. Aktivnosti po 5. členu ZRomS-1 – opozarjanje na neskladje Zakona o romski skupnosti v RS s prostorsko zakonodajo

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor (v nadaljevanju: MzIP) že dalj časa opozarja na neskladje med Zakonom o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07; v nadaljnjem besedilu: ZRomS-1) in Zakonom o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (Uradni list RS, št. 80/10 in 106/10 – popr. in 57/2012; v nadaljnjem besedilu: ZUPUDPP), pa tudi z Zakonom o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/2007, 70/2008, 108/2009, 80/2010, 106/2010-popr., 43/2011 in 57/2012; v nadaljnjem besedilu: ZPNačrt). Določbe 5. člena ZRomS-1 so tako po pristopu kot po izvedbenih elementih prepletene z zakonodajo s področja urejanja prostora, vendar na način, ki po prepričanju MzIP ni ustrezen oziroma je celo neizvedljiv. Zato je MzIP dne 17. 10. 2012 podalo **pobudo za spremembo določb 5. člena ZRomS-1 in za spremembo določb drugih, z njim povezanih členov zakona.**

Ministrstvo je predlagalo, da se obravnavane določbe oblikujejo na način, ki:

- **ne bo »nagrajeval« občin** za neizvajanje njihovih izvirnih pristojnosti v primeru urejanja romskih naselij. Urejanje prostora in prostorsko načrtovanje in s tem tudi urejanje romskih naselij je namreč izvorna pristojnost občin po določbah Zakona o lokalni samoupravi.
- bo poleg občin k urejanju romskih naselij **spodbujal tudi Rome**, saj je uspešnost pri tem v veliki meri odvisna od družbene sprejemljivosti romskega naselja in njegovih prebivalcev v lokalnem okolju.
- **bo omogočal subsidiarno ukrepanje države namesto občin** le v primeru, ko bo zaradi nesprejetja občinskega prostorskega akta ogroženo življenje ali zdravje ljudi, ali pri zagotavljanju izvajanja lokalnih javnih služb. Navedene kršitve morajo ugotoviti pristojne državne službe.

4.2. Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor je v Nacionalnem programu ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010-2015 (v nadaljevanju: NPUR 2010-2015), katerega

prioritetni cilj je prav ureditev bivanjskih razmer romskega prebivalstva, navedeno med nosilci prioritarnih prostorskih ukrepov in sicer:

- ukrep 4.1.2.1. *Priprava celovitega strateškega okvira kot osnove za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij. Opredelitev območij romskih naselij in njihove sanacije v okviru postopka priprave OPN (Legalizacija romskih naselij)* in
- ukrep 4.1.2.2. *Implementacija nakazanih rešitev, ciljev in nalog, ki jih je pripravila Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij v okviru priprave OPPN za posamezna romska naselja*), vendar je ob tem potrebno poudariti, da so neposredni nosilec izvajanja prostorskih ukrepov le samoupravne lokalne skupnosti, t.j. občine.

ukrep 4.1.2.1. Priprava celovitega strateškega okvira kot osnove za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij. Opredelitev območij romskih naselij in njihove sanacije v okviru postopka priprave OPNačrt (Legalizacija romskih naselij)

Navedeni ukrep NPUR 2010-2015 je ministrstvo že izvedlo. Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij, ki jo je imenoval minister za prostor je med drugim izdelala **elaborat *Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji***, ki je osnova za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij, saj poleg analitičnega dela obsega tudi delovne scenarije razvoja romskih naselij.

Vendar mora ministrstvo ob tem poudariti, da je neposredni nosilec izvajanja ukrepa le samoupravna lokalna skupnost (občine). Cilj navedenega ukrepa NPUR 2010–2015 je, da se v okviru občinskih prostorskih načrtov (v nadaljevanju: OPN) opredeli območja t.i. »romskih naselij« (določitev razvojnih območij in »legalizacija« obstoječih nelegalnih naselij).

Urejanje prostora in prostorsko načrtovanje, kamor sodi tudi urejanje romskih naselij, skladno z 21. členom Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/2007 – ZLS-UPB2; v nadaljnjem besedilu: ZLS) je izvorna pristojnost samoupravnih lokalnih skupnosti - t.j. občin. Žal pa se v praksi MZIP srečuje s premajhnim interesom občin, kjer živi romsko prebivalstvo, da bi pospešeno reševale prostorsko problematiko romskih naselij na svojem območju.

Na to dodatno kaže dinamika sprejemanja OPN v občinah z romskih prebivalstvom. Na podlagi podatkov iz uradnih evidenc, s katerimi razpolaga pristojno ministrstvo, je bil januarja 2014 povzet pregled postopkov priprave in sprejemanja OPN postopkov v občinah, kjer imajo romskega svetnika in sicer:

1. Občine v fazi osnutka OPN (6 občin):
 - Občina Beltinci
 - Občina Kočevje (dopolnjen osnutek),
 - Občina Krško (dopolnjen osnutek),
 - Občina Lendava,
 - Občina Puconci,
 - Občina Cankova.
2. Občine v fazi predloga OPN (1 občina):
 - Mestna občina Murska Sobota.
3. Občine, ki so že sprejele OPN (13 občin):
 - Občina Črenšovci,
 - Občina Črnomelj,
 - Občina Dobrovnik,
 - Občina Grosuplje,
 - Občina Kuzma,

- Občina Metlika,
- Občina Rogašovci,
- Občina semič,
- Občina Šentjernej (sprejeto brez sklepa vlade o usklajenosti),
- Občina Tišina,
- Občina Trebnje,
- Občina Turnišče,
- Mestna občina Novo mesto.

Podatki o stanju priprave OPN v drugih občinah, kjer tudi živi romsko prebivalstvo:

1. Občine, ki na ministrstvo še niso posredovale osnutka OPN (2 občini):
 - Mestna občina Celje,
 - Mestna občina Velenje.
2. Občine v fazi osnutka OPN (2 občini):
 - Mestna občina Maribor,
 - Občina Škocjan.
3. Občine v fazi predloga OPN (3 občine):
 - Mestna občina Kranj,
 - Občina Brežice,
 - Občina Žužemberk..
4. Občine, ki so že sprejele OPN (5 občin):
 - Občina Ivančna Gorica,
 - Občina Jesenice,
 - Občina Ribnica,
 - Občina Radovljica (sprejela SPRO in PRO po ZUreP-1 iz leta 2003),
 - Mestna občina Ljubljana.

**ukrep 4.1.2.2. Implementacija nakazanih rešitev, ciljev in nalog, ki jih je pripravila
Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij
v okviru priprave OPPN za posamezna romska naselja**

Cilj navedenega ukrepa NPUR 2010-2015 je celovito urbanistično urejanje romskih naselij ob sodelovanju romskega in okoliškega prebivalstva in posledično izboljšanje bivalnih razmer romskega prebivalstva. Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij je v pomoč občinam izdelala **»Koncept modernizacije romskih naselij oziroma načela dobre prakse pri reševanju prostorske problematike romskih naselij«**. Cilj pri reševanju prostorske problematike je celovita integracija Romov v slovensko družbo, t.j. postopno formalno, infrastrukturno in socialno vključevanje romskih naselij v slovenski naselbinski sistem ob vzporedno potekajoči sanaciji teh območij. **Ta proces pa lahko uspešno poteka le ob partnerstvu občin, Romov in državnih institucij, v katerem mora vsak od akterjev izpolniti obveznosti iz svojih pristojnosti.**

Na podlagi rezultatov dela Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij je ministrstvo Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti predlagalo, predvsem da uresničuje **partnerstvo občin, Romov in državnih institucij** in s tem pripomore k celovitim in usklajenim rešitvam za uspešnejše reševanje romske problematike.

4.3. Informacije o finančnih sredstvih, dodeljenih za izboljšanje položaja romske skupnosti

Eden od načrtovanih načinov implementacije **koncepta modernizacije romskih naselij oziroma načela dobre prakse** pri reševanju prostorske problematike romskih naselij, ki ga je

pripravila Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij, je tudi izvedba javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave OPPN za urejanje romskih naselij.

MzIP, Direktorat za prostor je načrtoval izvedbo javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave OPPN za urejanje romskih naselij, izdelana je bila tudi projektna naloga za izvedbo javnega razpisa. Uspešnost javnega razpisa je pogojena z implementacijo ukrepa 4.1.2.1. NPUR 2010-2015. Dinamiko sprejemanja OPN v občinah z romskih prebivalstvom je bila predstavljena zgoraj in **zaradi slednjega je izvedba javnega razpisa smiselna le, v kolikor večina občin z romskim prebivalstvom že sprejme OPN, kar pomeni, da je v največji možni meri implementiran ukrep 4.1.2.1. NPUR 2010-2015.** Zaradi vsega navedenega in glede na zmanjšana finančna sredstva se je ministrstvo odločilo, da javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave občinskih podrobnih prostorskih načrtov za urejanje romskih naselij ne bo izvedlo niti v letu 2012 niti v letu 2013.

V obdobju 2007-2012 sta Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko in Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo izvedla tri javne razpise za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih. Javni razpisi so namenjeni občinam z romskimi naselji, ki izpolnjujejo pogoj izvoljenega predstavnika romske skupnosti v občinskih svetih ali ustanovljenega posebnega delovnega telesa občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, katerega člani so tudi predstavniki romske skupnosti.

V javnem razpisu v letu 2007 so bili sofinancirani projekti za leto 2007, 2008 in 2009 v višini 2.725.302,50 EUR; v javnem razpisu v letu 2008 so bili sofinancirani projekti za leto 2008, 2009 in 2010 v višini 1.478.847,33 evrov; v javnem razpisu leta 2012 pa so bili sofinancirani projekti samo za leto 2012. V letu 2011 ni bilo dodeljenih nobenih sredstev za ta namen.

Ministrstvo je v letu 2012 sofinanciralo 18 projektov 16 občinam. V okviru tega je bilo sofinanciranih:

- kanalizacija v 8 naseljih,
- odkup zemljišč v 3 naseljih,
- vodovod v 6 naseljih,
- cestno omrežje v 9 naseljih,
- električno omrežje oziroma javna razsvetljava v 2 naseljih.

Za navedene namene je bilo občinam na razpolago 2.598.900,65 EUR, od tega so občine uspele črpati 2.441.316,13 EUR.

V letu 2013 je ministrstvo razpisalo 3.000.000,00 EUR in dejansko sofinanciralo 2.433.083 EUR. Sredstva so bila namenjena za realizacijo 18 projektov v 11 občinah, v okviru česar je bila izvedena:

- izgradnja kanalizacije v 10 naseljih,
- odkup zemljišč v 1 naselju,
- izgradnja vodovoda v 7 naseljih in
- izgradnja cestnega omrežja v 8 naseljih.

V obdobju 2014-2020 namerava ministrstvo preiti od dosedanje prakse razdeljevanja sredstev prek javnih razpisov k programskemu pristopu. Dosedanja praksa javnih razpisov se je pokazala za neučinkovito, saj je bila odločitev o sofinanciranju projektov sprejeta na osnovi ocene projekta ne pa na podlagi resničnih potreb in želja občin oziroma prebivalstva v naseljih. Programe opremljanja romskih naselij z osnovno komunalno infrastrukturo bodo v prihodnje pripravile občine. V njih bodo zajete vse potrebe romskih naselij, ki bodo finančno in vsebinsko ovrednotene. Občine bodo programe uvrstile v regionalne razvojne programe. Z regionalnim

razvojnim programom se uskladijo razvojni cilji v regiji ter določijo instrumenti in viri za njihovo uresničevanje. Vsebinski del regionalnega razvojnega programa vsebuje programe za spodbujanje razvoja v regiji s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter določi sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa in mora biti usklajen s strategijo razvoja Slovenije. Regionalni razvojni program sprejme svet regije najpozneje decembra leta pred letom, v katerem se konča prejšnje programske obdobje.

4.4. Informacije o aktivnostih, ki zadevajo položaj romske skupnosti

MzIP je na podlagi podatkov, zbranih v letu 2010, za potrebe priprave »*Dopolnitve analize stanja romskih naselij iz leta 2007 po aktivnem ukrepanju ministrstev in drugih vladnih služb v preteklih letih*« pripravilo evidenco romskih naselij, ki vključuje naslednje podatke:

- občina, kjer se naselje nahaja,
- ime naselja,
- število prebivalcev,
- površina naselja,
- podatki o lastništvu zemljišč v naselju,
- število vseh objektov v naselju,
- število legalno zgrajenih objektov v naselju,
- podatki o veljavni namenski rabi prostora na območju naselja,
- podatek o predlagani namenski rabi prostora, v kolikor občina vodi postopek priprave OPN ali sprememb in dopolnitev OPN,
- podatek o fazi postopka priprave OPN ter
- podatek o nameri občine, ali želi naselje urejati ali ne.

Vse našteje podatke razen podatkov o veljavni namenski rabi prostora, podatka o predlagani namenski rabi prostora ter podatka o fazi postopka priprave občinskega prostorskega načrta je MzIP povzelo iz vprašalnikov, ki so jih občine izpolnjevale v letu 2010 za potrebe priprave navedene *Dopolnitve analize*.

Podatke o namenski rabi prostora, opredeljeni v prostorskih aktih občin, in podatke o fazi postopka priprave OPN je MzIP s pomočjo opisov lokacij posameznih naselij, navedenih v vprašalnikih, poiskalo v evidenci prostorskih aktov, s katero razpolaga ministrstvo.

Skladno z Zakonom o tajnih podatkih je bilo gradivo na ministrstvu označeno z oznako INTERNO, saj je treba zbrane podatke interpretirati zelo previdno iz naslednjih razlogov:

- podatke so posredovale občine v letu 2010, razmere na tem področju pa so se v času do priprave sedanje evidence lahko spremenile,
- že v dopolnitvi analize v letu 2010 je bilo ugotovljeno, da nekatere občine v vprašalnikih niso posredovale ažurnih podatkov, nekatere posredovanih vprašalnikov celo niso v celoti izpolnile, za nekatera naselja pa je MzIP prejelo dvoje različnih podatkov,
- namen vprašalnikov je bil predvsem spremljati premike na področju infrastrukturnega urejanja romskih naselij, zato niso bili zahtevani podatki o točni lokaciji romskega naselja (navedba k.o. in zemljiških parcel) temveč le opis lokacije,
- dodaten problem predstavlja tudi poimenovanje naselij, zato obstaja možnost, da je v evidenci isto naselje opisano z dvema različnima imenoma.

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor aktivno sodeluje v medresorskem delovnem telesu Vlade RS, to je v Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti.

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor aktivno sodeluje pri izvedbi javnega razpisa Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo za dodeljevanje regionalnih spodbud – pomoč občinam pri komunalnem urejanju romskih naselij.

5. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA In SOCIALNEGA VARSTVA ROMSKE SKUPNOSTI

5.1. Zdravstveno varstvo

Aktivnosti pristojnega Ministrstva za zdravje (v nadaljevanju: MZ) izhajajo iz Nacionalnega programa ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010-2015. Eno izmed prioritetenih področij 4.4. se nanaša tudi na izboljšanje zdravstvenega varstva.

Ministrstvo v sodelovanju z institucijami in službami, ki delujejo v okviru zdravstvenega sistema, ter predstavniki Romov nadaljuje z aktivnostmi za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva romskega prebivalstva. Institucije in službe, ki delujejo v okviru sistema zdravstvenega varstva (bolnišnice, zdravstveni domovi, patronažna služba), redno skrbijo za zdravstveno varstvo Romov. Romi imajo pri uveljavljanju zdravstvenega varstva enake pravice kot ostali državljani, vendar se jih včasih premalo poslužujejo. Pogoji za uveljavljanje zdravstvenih storitev je urejeno zdravstveno zavarovanje. Romi se vključujejo v obvezno zdravstveno zavarovanje na podlagi različnih statusov, pomemben delež romske populacije, ki ni zaposlen, je zavarovan kot oseba brez prejemkov⁴. Posebej velja opozoriti na problem doplačil zaradi (ne)vključenosti v prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Novela Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju iz leta 2008 je za socialno najbolj ogrožene posameznike in po njih zavarovane družinske člane, ki nimajo v celoti zagotovljenih pravic iz zdravstvenega zavarovanja iz drugega naslova, in če izpolnjujejo pogoje za pridobitev denarne socialne pomoči, omogočila, da lahko od 1. 1. 2009 uveljavljajo pravico do plačila razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, ki se zagotavlja iz Proračuna RS. Podatkov o tem, koliko Romov je uveljavljalo to pravico, ministrstvo nima, saj se ne vodi evidenca po nacionalni pripadnosti.

Ministrstvo je v letih 2008-2010 organiziralo tematske nacionalne konference (zmanjševanje neenakosti v zdravju romske populacije, zdravje romskih žensk in zdravje romskih otrok), ki so potekale v Radencih, Novem mestu in Kočevju. Po evalvaciji je bilo ugotovljeno, da konference kljub dobri organiziranosti in kvalitetni vsebini ne dajejo učinka na terenu, zato je bila sprejeta odločitev, da se v aktivnem sodelovanju z Romi, strokovnimi službami s področja zdravstva, sociale, šolstva, občin, dobredelnih in cerkvenih organizacij v letu 2011 izvede sklop delavnic v enem od romskih naselij (Dobruška vas v občini Škocjan), kjer je bila romska problematika najbolj pereča.

Ministrstvo je financiralo delavnice, ki so se izvajale v oktobru in novembru 2011 v romskem naselju Dobruška vas (občina Škocjan). Šlo je za tri tematske sklope delavnic, in sicer:

- *Ženske in dekleta ter starejši del populacije*: delavnice so bile namenjene izobraževanju predvsem žensk in deklet od starosti od 13 let naprej s ciljem boljšega gospodarjenja z denarjem, ki je namenjajo gospodinjskim izdatkom, učenju priprave zdravih in hranljivih obrokov, izobraževanju na področju higienskih navad ter osveščanju o pomenu kontrole rojstev;
- *Moški*: športne igre, preventiva v prometu, prva pomoč,
- *Predšolski otroci in mlajši od 12 let*: delavnice so imele poudarek na učenju slovenskega jezika skozi igro in ustvarjalne delavnice. Otroci so skozi timsko delo spoznavali pomen

⁴ 21. točka 15. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 - uradno prečiščeno besedilo - ZZVZZ-UPB3, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 in 76/2008).

medsebojne komunikacije, potrpežljivosti in vztrajnosti. Osvojeno zavedanje naj bi jim pomagalo pri lažjem vključevanju v delo in v šolo.

Sprva so zaradi lažje komunikacije ter zagotavljanja primerne vsebine razdelili delavnice na posamezne skupine, vendar se je potem izkazalo, da so na delavnice za ženske in dekleta prihajali tudi moški in starostniki, tako da so se izvajalci odločili, da bodo delavnice, namenjene starejšim od 15 let, izvajali istočasno v terminu, ki je bil predviden za izvedbo delavnic za ženske in dekleta. Rezultati celotnih delavnic so se izkazali za pozitivne, saj se je povečal obisk šol, izboljšale so se higienske razmere ter razumevanje slovenskega jezika, itd.

Delavnice so bile zelo uspešne v splošno zadovoljstvo lokalnega okolja in organizatorjev. Predstavljene so bile tudi na Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti, kjer je bil sprejet sklep, da naj se dejavnosti v tej obliki nadaljujejo in okrepijo.

V letu 2012 je Ministrstvo za zdravje pripravilo aktivnosti s poudarkom reševanja problematike urejanja statusov nezavarovanih oseb ter analize stanja te problematike znotraj romskih skupin. Pravilnik o zaključku izvrševanja državnega in občinskih proračunov je kljub temu, da je imelo Ministrstvo za zdravje za to aktivnost zagotovljena sredstva, zahteval soglasje Ministrstva za finance, ki je vlogo za izvedbo aktivnosti zavrnilo z dvomom, ali so aktivnosti glede na javnofinančno situacijo dejansko nujno potrebne. Predvidene aktivnosti se tako v letu 2012 niso mogle izvesti.

V letu 2013 je Ministrstvo za zdravje objavilo javni razpis za sofinanciranje programov varovanja in krepitev zdravja za leti 2013 in 2014 in javni razpis za sofinanciranje programov pomoči, svetovanja in oskrbe oseb brez obveznega zdravstvenega zavarovanja za leti 2013 in 2014. Na razpisih je bilo uspešno združenje Romov, ki bo samostojno izvedlo nekatere aktivnosti varovanja in krepitev zdravja znotraj romskih skupnosti.

Kot eno od dveh pristojnih ministrstev je Ministrstvo za zdravje na podlagi Zakona o humanitarnih organizacijah (Ur.l. RS, št. 98/2003) predlagalo Komisiji za oceno izpolnjevanja meril za podelitev statusa humanitarnim organizacijam, da društvu Romani Union podeli status humanitarne organizacije. S statusom bo sama organizacija bolj konkurenčna in uspešna na javnih razpisih in pri delovanju.

V letu 2014 Ministrstvo za zdravje načrtuje aktivnosti, ki bodo omogočile Romom zagotavljanje enakopravne obravnave v vseh segmentih zdravstva, njihovo osveščanje in delo v obliki delavnic na terenu. O tem, kje bi jih bilo najbolj smiselno izvesti in kdaj, bo ministrstvo sodelovalo z Uradom Vlade RS za narodnosti.

5.2. Socialno varstvo

5.2.1. Javni razpis za sofinanciranje programov socialnega varstva

V letu 2012 je pristojno ministrstvo na področju socialnega varstva, na podlagi vsakoletnega javnega razpisa za sofinanciranje programov socialnega varstva, sofinanciralo dva programa namenjena preprečevanju socialne izključenosti Romov, in sicer:

- program »Spodbujanje družbene, čustvene in spoznavne zrelosti romskih otrok v osnovni šoli«, ki ga je izvedlo Društvo LOG-UM iz Ljubljane, v višini 2.400,00 EUR in
- program »Dnevni center Kher šu beši«, ki ga izvaja Center za socialno delo Trebnje, v višini 40.971,40 EUR.

Omeniti je treba tudi, da so Romi ciljna skupina tudi nekaterih drugih sofinanciranih programov, ki jih izvajajo nekatere druge nevladne dobrodelne in humanitarne organizacije kot npr. Rdeči križ Slovenije in Slovenska Karitas.

Med redne aktivnosti Direktorata za socialne zadeve Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti sodi tudi informiranje in posvetovanje s predstavniki romske skupnosti v vseh zadevah, ki so v pristojnosti ministrstva. Tako je ministrstvo v sodelovanju s Forumom romskih svetnikov in Amnesty International v letu 2013 organiziralo tri regijske posvete na temo uvajanja nove socialne zakonodaje in težav, ki so se ob tem pojavile pri romski populaciji. Regijski posveti so bili izvedeni v Murski Soboti, Trebnjem in Mariboru. S predstavniki Foruma romskih svetnikov je ministrstvo sodelovalo tudi pri pripravi Nacionalnega programa socialnega varstva za obdobje 2013-2020.

Poudariti velja tudi dobro sodelovanje na tem področju s strokovnimi delavci centrov za socialno delo (CSD), ki Rome obravnavajo vsakodnevno ter njihovo Skupnostjo CSD, ki tematiki položaja Romov posveča stalno pozornost. Tako je bil v ta namen 28. 5. 2013 v Krškem organiziran poseben posvet, na katerem so bile predstavljene dobre prakse z Romi.

6. POLITIČNA PARTICIPACIJA ROMSKE SKUPNOSTI NA LOKALNI RAVNI

Politična participacija Romov na lokalni ravni v Sloveniji ima svoje pravne temelje v leta 1993 sprejetem Zakonu o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07-UPB2, 27/08 Odl.US: Up-2925/07-15, U-I-21/07-18, 76/08, 100/08 Odl.US: U-I-427/06-9, 79/09, 14/10 Odl.US: U-I-267/09-19, 51/10, 84/10 Odl.US: U-I-176/08-10, 40/12-ZUJF). Ta določa, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika. Zakon kot takšna območja določa 20 občin. Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/2007-UPB3 in 45/08) in Zakon o evidenci volilne pravice (Uradni list RS, št. 1/07-UPB1) podrobneje opredeljujeta način izvolitve predstavnikov romske skupnosti v občinske svete. Z izvolitvijo predstavnika romske skupnosti v občinski svet Občine Grosuplje v mesecu januarju 2010 je bila pravica Romov do predstavnitva v občinskih svetih občin, končno uresničena v vseh občinah, naštetih v zakonu o lokalni samoupravi.

Tudi ZRomS-1 vsebuje določbe, s katerimi Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti na področju soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. Tako določa, da se v občinskem svetu občine, v kateri se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet, ustanovi posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti in okvirno našteva naloge takšnega delovnega telesa. ZRomS-1 hkrati dopušča možnost, da posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti lahko ustanovijo tudi druge občine, ki niso izrecno navedene v zakonu o lokalni samoupravi. To so nekatere občine kot npr. Mestne občine Maribor, Ljubljana in Velenje, že storile.

Uresničevanje pravice romske skupnosti do zastopstva v predstavnih organih lokalne samouprave se je v praksi izkazalo **kot zelo pomembno** za uspešno reševanje nastalih težav v lokalnih okoljih, za spodbujanje aktivnosti občin pri naporih za izboljšanje položaja romske skupnosti kot tudi za zmanjševanje nestrpnosti in nerazumevanja med romskim in neromskim prebivalstvom. Romski svetniki namreč predstavljajo pomemben most med Romi in občino, hkrati pa so tudi pomemben sogovornik državnim organom pri oblikovanju ukrepov za izboljšanje položaja Romov, saj lahko s svojimi izkušnjami pripomorejo k uspešnejšemu in hitrejšemu iskanju rešitev.

V letu 2012 je v zvezi z načrtovanimi spremembami Zakona o evidenci volilne pravice potekalo tesno sodelovanje s Svetom romske skupnosti Republike Slovenije. 5. 10. 2012 je na Ministrstvu za notranje zadeve na to temo potekal sestanek s predstavnicami Sveta romske skupnosti RS, kjer so bile predstavljene možnosti izboljšave evidentiranja volilne pravice in sestave ter ažuriranja volilnih imenikov državljanov, pripadnikov romske skupnosti. Predstavnice Sveta romske skupnosti Republike Slovenije so se strinjale s predlogi:

- da se določi 5 letni mandat Komisije za sestavo volilnega imenika romske skupnosti,
- da se podatek o volilni pravici državljanov Republike Slovenije, pripadnikov romske skupnosti, vodi neposredno v elektronski evidenci volilne pravice,
- da se podatek o pripadnosti skupnosti v evidenci volilne pravice vzpostavi na podlagi prepisa volilnih imenikov, ki so se uporabljali na zadnjih lokalnih volitvah,
- da o priznavanju te volilne pravice posameznikom v celoti in samostojno odloča Komisija romske skupnosti, upravna enota oziroma ministrstvo, pristojno za notranje zadeve pa poskrbita zgolj za tehnično sestavo volilnih imenikov in pregled drugih podatkov in
- da se podatki o volilni pravici državljanov RS, pripadnikov romske skupnosti, v elektronski evidenci volilne pravice vodijo zgolj z namenom izvedbe volilnih opravil, do njih pa dostopa tudi komisija.

Svet romske skupnosti Republike Slovenije je bil v letu 2013 vključen tudi v usklajevanje besedila predloga novega Zakona o evidenci volilne pravice.

7. AKTIVNOSTI NA PODROČJU OSVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI

7.1. Aktivnosti za boj proti diskriminaciji v NPUR 2010 – 2015

V sprejetem NPUR 2010-2015 se poleg izvajanja kampanje Dosta! predvidevajo tudi druge posamezne aktivnosti na tem področju, kot so delavnice s ciljem osveščanja in odpravljanja predsodkov in stereotipov do Romov oziroma na temo boja proti diskriminaciji do Romov; okrogle mize, posveti, manjše ozaveščevalne akcije, itd.

Poleg omenjenih aktivnosti na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji pa Urad Vlade RS za narodnosti kot nosilec tovrstnih aktivnosti skrbi tudi za izobraževanja javnih uslužbencev v javni upravi in pravosodnih organih, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadniki romske skupnosti.

Zaradi vzpostavitve partnerskega odnosa z romsko skupnostjo in s ciljem vzpostavitve konstruktivnega dialoga med obema partnerjema, ki v določenem okolju prebivata, je potrebno premostiti tudi določene stereotipe in predsodke večinskega prebivalstva, predvsem predsodke javnih uslužbencev v javni upravi in pravosodnih organih, ki se pri svojem delu (vsakodnevem ali občasnem) srečujejo s pripadniki romske skupnosti. Namen izobraževanj je ozavestiti javne uslužbence v javni upravi in pravosodnih organih o lastnih stereotipih in predsodkih ter pravilnem pristopu do romske populacije oziroma jih usposobiti za prepoznavanje in obvladovanje različnih stereotipov in prepričanj ter jih naučiti obvladovati konfliktna okoliščina, v katerih se znajdejo pri svojem delu. V okviru izobraževanj se javni uslužbenci v javni upravi in pravosodnih organih seznanjajo z različnimi vsebinami s področja boja proti diskriminaciji, človekovimi pravicami, zgodovino in kulturno raznolikostjo pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji ter z osnovami romskega jezika (ter različnimi romskimi narečji). Tovrstna usposabljanja, pri katerih poleg policistov sodelujejo tudi predstavniki romske skupnosti, že več let uspešno izvaja MNZ – Policija.

V letu 2012 je bilo izvedenih 10 dvodnevni usposabljanj (165 udeležencev) v programu »Usposabljanje za prepoznavanje in obvladovanje stereotipov v večetnični družbi« za policiste. Poleg tega je MNZ izvedel en tečaj romskega jezika za delavce PU Ljubljana (9 udeležencev) in en tečaj albanskega jezika (15 udeležencev). Policijska akademija je nudila strokovno pomoč policijskim postajam pri izvedbi štirih preventivnih aktivnosti na območju romskih naselij (delavnice).

Oktobra 2012 sta Policijska akademija in takratna Služba za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve (zdaj ponovno Urad Vlade RS za narodnosti) skupaj s PU Maribor izvedla enodnevni posvet na temo predstavitve ukrepov Vlade RS za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji. Posveta so se udeležile vse pristojne javne službe, ki pri svojem delu prihajajo v stik z romskim prebivalstvom (predstavniki občine, CSD Maribor, območne enote Zavoda RS za zaposlovanje, Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor ter PU Maribor. Posvet je bil strukturiran tako, da so bili izhajajoč iz konkretne situacije v Mariboru predstavljeni ukrepi, sprejeti na nacionalni ravni, ter aktivnosti, ki so bile izvedene v preteklih letih na terenu, nato pa so udeleženci predstavili svoje izkušnje in težave, s katerimi se soočajo pri opravljanju svojega dela. Posveta se je udeležila tudi aktivna predstavnica romske skupnosti iz Maribora, ki je predstavila življenjske razmere romske populacije v Mariboru ter odgovarjala na odprta vprašanja in dileme predstavnikov javnih služb v zvezi s težavami, ki so jih v povezavi z romsko skupnostjo zaznavali pri svojem delu. Praktični del posveta je bil organiziran v obliki interakcije med predstavniki javnih služb, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadniki romske skupnosti in ob tem zaganavajo določene težave, ter predstavnico romske skupnosti na drugi strani, ki je ob vsaki dilemi in izpostavljeni težavi podala razlago in predstavila videnje pripadnikov romske skupnosti, ko prihajajo v stik z javnimi službami. Takšna metodologija posveta se je izkazala za zelo dobro in učinkovito, saj so se ob vsaki težavi, ki se v praksi pojavlja, poiskali ustrezni načini pristopa in komunikacije javnih služb do specifične skupine strank. Med udeleženci je v razpravi potekala izmenjava izkušenj in dobrih praks pri delu z Romi. Posvet je bil s strani udeležencev zelo pohvaljen, izražena pa je bila želja, da bi bilo tovrstnih posvetov (s specifičnim pristopom) v prihodnje več.

Novembra 2012 sta Policijska akademija in takratna Služba za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve (zdaj ponovno Urad Vlade RS za narodnosti) sodelovala v okviru delovnega srečanja komisij za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Grosuplje in občini Kočevje, ki je bilo organizirano v Kočevju. V pogovorih med obema komisijama so bila predstavljena prizadevanja in dosežki v občini Kočevje in v občini Grosuplje, opravljen pa je bil tudi ogled romskih naselij v občini Kočevje. S strani predstavnikov države je bila kot pomoč obema komisijama pri njunem delu ponujena možnost usposabljanja za člane komisij, predstavnike občin ter drugih javnih uslužbencev, ki delajo s pripadniki romske skupnosti. Predlog je bil s strani obeh komisij pozitivno sprejet, konkretni dogovori o realizaciji tega predloga pa zaenkrat še niso stekli.

V letu 2012 je bilo Ministrstvo za notranje zadeve (takratna Služba za narodnosti, zdaj ponovno Urad Vlade RS za narodnosti, v sodelovanju s Policijo) uspešno na razpisu Evropske komisije (DG Justice) za sofinanciranje v okviru posebnega programa »Progress« (2007-2013), *antidiscrimination and diversity* s projektom »**Ozaveščanje javnih uslužbencev, Romov in širše javnosti z namenom preseganja ovir in izboljšanja kakovosti sobivanja – SKUPA-J**«.

Projekt ima tri ključne komponente:

- nadgradnja in razvoj obstoječih politik za odpravo diskriminacije Romov in promocijo njihove enakosti ter izboljšanje njihovega položaja;

- pospeševanje širjenja informacij o evropski in nacionalni politiki in zakonodaji s področja nediskriminacije Romov ter približevanje Romom s preseganjem stereotipov in predsodkov javnih uslužbencev in širše javnosti;
- združitev več identificiranih dobrih praks na področju vključevanja romskih otrok v šole, ozaveščanja in krepite vloge romskih žensk in izboljšanju kakovosti življenja Romov (poudarek na ženskah, otrocih, starejših in invalidih).

Gre za enoleten projekt, ki je razdeljen na dva glavna dela: prvi del je posvečen javnim uslužbencem, ki so v kontaktu z romsko populacijo, drugi del pa je osredotočen na Rome in izvajanje delavnic v romskem naselju. V okviru projekta se načrtuje izvedba 12 usposabljanj za javne uslužbenke (9 v JV Sloveniji (Dolenjska, Bela krajina, Posavje) in 3 v SV Sloveniji (predvidoma predvsem v Mariboru)) ter 6 tečajev osnov romskega jezika (4 v JV Sloveniji in 2 v SV Sloveniji). V enem od romskih naselij pa se bo izvajalo nekatere kontinuirane in občasne aktivnosti, kot npr. učenje slovenščine skozi igro za romske otroke (kontinuirana dejavnost skozi celo leto) in izvedba praktičnih delavnic za romske ženske, otroke, starejše in invalide (občasna dejavnost – izvedba 6 delavnic).

7.2. Razpisi Urada Vlade RS za narodnosti⁵

Urad Vlade RS za narodnosti je v letu 2012 prek razpisa za podporo delovanju romskih organizacij (JR-PRZ2012) in za lokalne radijske oddaje (JR-LRRO2012) financiral aktivnosti romskih zvez:

- na področju ohranjanja in krepite identitete pripadnikov skupnosti,
- na področju medsebojnega povezovanja in sodelovanja različnih delov skupnosti,
- na področju ozaveščanja in boja proti diskriminaciji in nestrpnosti,
- na področju informativne dejavnosti.

ter aktivnosti lokalnih radijskih oddaj z namenom spodbujanja priprave in predvajanja romskih oddaj v smeri:

- uravnoteženega prikazovanja romske tematike iz različnih zornih kotov (z vidika Romov, večinskega prebivalstva, državnih organizacij, države, lokalne skupnosti, mednarodne javnosti, strokovne javnosti);
- utrjevanja in ohranjanja narodne, jezikovne ter kulturne identitete Romov;
- vključevanja Romov v pripravo in predvajanje oddaj;
- vplivanja na večinsko prebivalstvo v smislu (večje) tolerantnosti do Romov in njihovih vrednot ter spodbujanje Romov k spoštovanju vrednot večinskega prebivalstva.

V okviru razpisa JR-PRZ2012 je bilo porabljenih 228.234,75 EUR ter v okviru razpisa JR-LRRO2012 34.918,88 EUR.

V letu 2013 je takratna Služba za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve prek razpisa za podporo delovanju romskih organizacij in za lokalne radijske oddaje financirala aktivnosti romskih zvez ter aktivnosti priprave lokalnih romskih radijskih oddaj na istih področjih. V okviru razpisa za spodbujanje delovanja romskih zvez je bilo v letu 2013 porabljenih 229.997,62 EUR, za pripravo lokalnih romskih radijskih oddaj pa 32.441,73 EUR.

8. AKTIVNOSTI MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE – POLICIJE

Policija že vrsto let posveča posebno pozornost romski varnostni problematiki, saj se v celoti zaveda romske varnostne in druge problematike, trenj med prebivalci romskih naselij in krajanj

⁵ Od 1. 4. 2012 do 19. 7. 2013 Služba za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve.

in se že vrsto let prizadeva, da bi bila varnost na teh območjih čim boljša. Seveda je omenjena problematika različna glede na območja, kjer v Sloveniji Romi živijo. Na splošno gledano se položaj romske skupnosti sicer izboljšuje, vsekakor pa je njihova socializacija in integracija, glede na prizadevanja različnih državnih institucij, nevladnih organizacij, mednarodnih organizacij in ne nazadnje policije, tako na varnostnem kot drugih področjih, nerazumljivo počasna. Predvsem na varnostnem področju policija ugotavlja neupoštevanje pravnega reda oz. zaskrbljujočo indiferentnost do načel pravne države in drugih civilizacijskih pridobitev, ki se konkretno kaže v neodzivnosti posameznikov do pozivov različnih državnih organov, popolnemu nespoštovanju različnih pravnih norm na področju varstva okolja, črne gradnje ipd. Nespoštovanje predstavnikov oblasti in državnih institucij se kažeta v pogostih napadih na policiste, nedostojnemu vedenju in neupoštevanju zakonitih ukazov. Varnostna problematika se sicer iz leta v leto bistveno ne spreminja, tako da je temu ustrezno prilagojeno tudi policijsko delo. Policija v Nacionalnem programu ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010-2015 nima posebej določenih nalog. Zaradi tega policija naloge iz NPUR 2010-2015 izvaja smiselno. V letu 2012 je policija pri svojem delu posebno pozornost namenila tudi izvajanju priporočil Varuha človekovih pravic⁶ in v okviru tega preventivnemu delu.

Policija v tem kontekstu posebno pozornost namenja tudi pravočasnemu zaznavanju konfliktnih situacij med pripadniki romske skupnosti in večinskim prebivalstvom. Tako je policija že večkrat pravočasno zaznala različna medsebojna trenja in s pravočasnim ukrepanjem verjetno preprečila posledice. Policija se pri tem v okviru zakona poslužuje različnih pristopov, npr. razgovori, svetovanja, vplivanje na sprte strani oz. osebe, da se pomirijo ipd. Pri tem je potrebno precej kreativnosti in potrpežljivosti. Potrebno je paziti, da policija ne prejudicira posameznih formalnih postopkov, ki so že v teku. Vsekakor policija v teh primerih deluje kot transfer zmernosti, razumnosti in pomirjujoče deluje na vpletene.

Seveda je potrebno poudariti, da je v praksi zelo težko zaznati indice, ki kažejo na to, da lahko pride do različnih deviantnih ravnanj in bi jih policija lahko preprečila. Na to kaže vrsta hudih kaznivih dejanj, ki so se v preteklosti že zgodila. To pa je zaradi vrste družbenih dejavnikov (nap. pretežno patriarhalne družine, izolacija, getoizacija, odrinjenost na obrobje družbe, nezaupanje, zaprtost ipd.) še posebej značilno za romsko skupnost. V družini imajo navadno starejši člani poseben položaj starešine. So najpomembnejši člani družine, ki tradicionalno rešujejo probleme in spore.

8.1. Preventivno delovanje policije, sodelovanje z drugimi pristojnimi organi in druge oblike sodelovanja z romsko skupnostjo

V zvezi s predstavitvijo aktivnosti policije na tem področju je potrebno poudariti, da policija v evidencah ne beleži podatkov o narodnosti, tako da evidenc o preventivnem in represivnem delovanju policije v zvezi z romsko skupnostjo ni. Podatki, ki so predstavljeni v nadaljevanju, so pridobljeni iz različnih zapisnikov, poročil, obvestil ipd.

Tako je policija v letu 2012 s ciljem zagotavljanja varnosti ljudi in premoženja v zvezi z romsko skupnostjo izvedla vrsto preventivnih in represivnih aktivnosti, ki so na kratko predstavljane spodaj:

- delovanje v Varnostnem sosvetu KS Bučna vas,
- delovanje v Komisiji MO Novo mesto pri izdelavi strategije za reševanje romske problematike (sestanki so bili dne 4. 4., 25. 4., 23. 5., 4. 6., 22. 6. in 3. 10. 2012), kjer je bila obravnavana konkretna problematika in sprejeti ukrepi za izboljšanje stanja,
- sodelovanje z Regijsko civilno iniciativo za reševanje romske problematike,

⁶ Glej Posebno poročilo o bivanjskih razmerah Romov na območju jugovzhodne Slovenije, Ljubljana, maj 2012.

- sodelovanje z romskimi svetniki, dogovorjena tedenska srečanja z romsko svetnico MO Novo mesto in po potrebi srečanja z ostalimi svetniki. Izvedba več skupnih aktivnosti in projektov (predavanja za otroke v vrtcu Pikapolonica v naselju Brezju in vrtcu v naselju Kerinov grm, sodelovanje na I. romskem taboru dne 13. 6. 2012 – predstavitev poklica policist in policijskih pooblastil ipd.),
- sodelovanje z referenti za romska vprašanja na občinah, redna tedenska in obdobjna srečanja, izmenjava informacij, iskanje rešitev, izvajanje skupnih aktivnosti na terenu (npr. namestitev romske družine v bivalni kontejner v naselju Ruperč vrh), reševanje problematike preseljevanja Romov, težave socialno ogroženih družin, posredovanje v sporih med romskimi družinami ipd.
- sodelovanje na t. i. kriznem sestanku dne 7. 3. 2012 v naselju Vranoviči ob naselitve romske družine,
- dne 6. 6. 2012 s strani PP Brežice podana pobuda za ustanovitev varnostnega sosveta KS Cerklje ob Krki,
- sodelovanje na sestanku KS Cerklje ob Krki na temo varne uporabe vaškega kopališča na Krki in preprečevanje kaznivih ravnanj,
- izvedba skupnega nadzora (inšpekcijske službe, MO Novo mesto, podjetje za distribucijo električne energije) nad izvajanjem dejavnosti odkupa in prometa z odpadnimi kovinami v naselju Žabjek,
- udeležba na seji občine Krško dne 6. 9. 2012, kjer je bila obravnavana problematika oskrbe naselja Kerinov grm s pitno vodo, postavitve prometne signalizacije v okolici romskega naselja Rimš, problematika urejanja romskega naselja Loke, problematika prevoza romskih otrok v vrtec ipd,
- 22. 11. 2012 sodelovanje na ustanovitvi Sosveta za varnost občanov Četrtna skupnosti Ljubljana Šentvid,
- sodelovanje v Komisiji za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Grosuplje in Kočevje,
- sodelovanje z zavetiščem za male živali Meli center v Kočevju,
- redno sodelovanje v oddaji »Vi sprašujete, policija odgovarja« na Radiu Romi,
- sodelovanje v programih Podjetništvo za Rome in programu Medijska pismenost za Rome, ki ga izvaja Zavod Papilot,
- udeležba na različnih kulturnih prireditvah ob Svetovnem dnevu Romov in drugih romskih proslavah,
- sodelovanje na okrogli mizi z naslovom Revščina in socialni transferji v Pomurju,
- udeležba na srečanju, ki ga je organizirala Zveza Romov Slovenije in Inštitut za romološke študije, izobraževanje in kulturo o romskem jeziku,
- udeležba na odprtju Evropskega muzeja romske kulture in zgodovine,
- udeležba ob odkritju kipa Cvetlice enega vrta pred ameriškim veleposlaništvom v Ljubljani,
- udeležba na praznovanju petdesetletnice delovanja otroškega vrtca Romano v Pušči in 10. obletnice KS Pušča,
- sodelovanje v projektu Pes človekov prijatelj in pomemben člen pri reševanju težav v družbi, ki ga je izvedel vrtec Romano v naselju Pušča,
- udeležba na večeru romske glasbe Drugačnost nas združuje,
- v romskem naselju Kamenice so policisti organizirali delavnico na temo »Družinsko nasilje«,
- sodelovanje na okrogli mizi »Projekt Romano kher«,
- 23. 10. 2012 skupno delo z inšpektorji VURS v naselju Serdice in Sotina,
- 24. 7. 2012 je bil na enoti vodnikov službenih psov Petanjci organiziran sestanek pristojnih služb v zvezi s problematiko zaščite živali,
- policija pogosto deluje kot »mediator« v različnih sporih, konkretno gre za pomirjujoče razgovore z vpletenimi stranmi,

- prav tako se redno izvajajo preventivne aktivnosti, ki se nanašajo na kurjenje v spomladanskem času, odlaganje in skladiščenje odpadkov, izvajanje prireditev in zabav v romskih naseljih, prepoved uporabe in varna uporaba pirotehnike ipd.
- ob dnevu policije je združenje Forum romskih svetnikov prejelo priznanje Bronasti znak policije za sodelovanje,
- 10. 2. 2012 je bil v okviru policije izveden tudi posvet v zvezi z delom policije z romsko skupnostjo.

Poleg navedenih aktivnosti je policija konkretno sodelovala, glede na primer oziroma dogodek, tudi z Amnesty International Slovenije, Institucijo Varuha človekovih pravic, RKC, župnik Peter Kokotec, lokalnimi skupnostmi, Svetom romske skupnosti RS, Zvezo Romov Slovenije, Forumom romskih svetnikov, različnimi romskimi društvi ter različnimi nevladnimi organizacijami.

8.2. Represivno delovanje policije in odmevnejša deviantna ravnanja

Na področju represivnega delovanja policija naloge izvaja v skladu s pozitivno zakonodajo. Glede na splošno poznavanje varnostne problematike je mogoče zatrditi, da ja romska varnostna problematika v porastu, tako na področju kaznivih dejanj (v nadaljevanju: KD) kot na področju kršitev javnega reda in miru in kršitev cestnoprometnih predpisov. V nadaljevanju je zaradi boljše predstave o razsežnosti problematike navedenih nekaj odmevnejših primerov, ki so se zgodili v letu 2012:

- 26. 1. 2012 se je zgodil poskus uboja v prostorih UE Novo mesto,
- 3. 2. 2012 je prišlo do storitve KD napada na uradno osebo, ko je opravljala uradne naloge,
- 22. 2. 2012 pri izvajanju nalog policije v Trebnjem, prišlo do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi,
- 23. 2. 2012 pri izvajanju nalog v romskem naselju Lokve prišlo do storitve KD napad na uradno osebo, ko je opravljala uradne naloge,
- 15. 3. 2012 pri obravnavi kršitve cestno prometnih predpisov prišlo do KD napad na uradno osebo, ko je opravljala uradne naloge v romskem naselju Mihovica,
- 16. 6. 2012 je pri obravnavi kršitve javnega reda in miru na prireditvi v Trebnjem prišlo do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi,
- 9. 7. 2012 je PP Novo mesto obravnavala KD javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, ki jo je v imenu romske skupnosti zoper odgovorne na Radiu Krka, podala romska svetnica MO Novo mesto,
- 20. 7. 2012 je pri obravnavi spora med družinama v naselju Ruperč vrh prišlo do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi,
- 14. 8. 2012 je prišlo pri vročanju plačilnega naloga kršitelju v romskem naselju Rosalnice do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi,
- 17. 8. 2012 je v romskem naselju Mihovica prišlo do storitve KD napada na uradno osebo, ko je opravljala uradne naloge,
- 25. 8. 2012 je v romskem naselju Rosalnice prišlo do KD napada na uradno osebo, ko je opravljal uradne naloge,
- 27. 8. 2012 PU Novo mesto obravnavala KD povzročitev splošne nevarnosti – streljanje s pištolo in poškodovanje dveh oseb,
- 30. 8. 2012 pri obravnavi kršitve javnega reda in mira prišlo do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi,
- 31. 8. 2012 je pri obravnavi kaznivega dejanja prišlo do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi v Trebnjem,
- 7. 9. 2012 je pri obravnavi kršitve javnega reda in mira prišlo do storitve KD preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi,

- 27. 9. 2012 je PU Novo mesto obravnavala KD ropa,
- 31. 10. 2012 je PU Novo mesto obravnavala KD povzročitev splošne nevarnosti – streljanje s pištolo,
- 19. 11. 2012 množična kršitev javnega reda in miru v romskem naselju Pušča, pri tem je bilo storjenih več kaznivih dejanj in prekrškov zoper javni red in mir,
- 31. 12. 2012 PU Novo mesto obravnavala več KD povzročitev splošne nevarnosti, streljanja ob praznovanju novega leta,
- v mesecu septembru in oktobru 2012 so policisti PU Ljubljana sodelovali pri pomiritvi konflikta, ki je nastal ob preselitve mladoletnice k svojemu fantu,
- policisti PU Ljubljana so v mesecu januarju 2012 posredovali v hudem sporu med dvema romskima družinama, po opravljenih razgovorih se je stanje umirilo,
- v prvi polovici leta je policija na območju Grosuplja obravnavala več požigov,
- v mesecu novembru 2012, prav tako na območju Grosuplja, je policija obravnavala serijo vlomov, ki so močno razburili prebivalce, saj je šlo predvsem za starejše oškodovance,
- v mesecu februarju 2012 je prišlo do umora Roma v Kočevju.

Varnostna problematika in s tem določena stopnja nestrpnosti na območjih, kjer živijo tudi pripadniki romske skupnosti, je občasno bolj izrazita. Policija namreč zaznava problematiko, ki se je odražala predvsem v obliki nestrpnosti okoliškega prebivalstva, ki so največkrat neposredno prizadeti zaradi nezakonitih ravnanj prebivalcev romskih naselij. Gre predvsem za deviantna ravnanja kot so streljanje s strelnim orožjem, kurjenje različnih odpadkov, slabe higienske razmere, uzurpacija zemljišč, kopičenje različnih, največkrat nevarnih odpadkov, kopičenje različnih kovin, tatvine lesa, živali in poljskih pridelkov, hujše kršitve na področju varnosti cestnega prometa, nasilno vedenje ipd., ki na nekaterih območjih povzročajo med prebivalci zaskrbljenost in vzbujajo tudi vtis o neučinkovitosti policije in drugih državnih organov pri reševanju navedene problematike⁷. Policija ugotavlja, da velik del navedene problematike ne sodi v izvirno pristojnost policije, to pa ne pomeni, da policija nanjo ni pozorna. To dokazujejo podatki o številu obveščanj drugih prekrškovnih organov. Policijska uprava Novo mesto in Ljubljana sta posebej opozorili na tatvine poljščin in domačih živali. Navedena dejanja se v preteklosti praktično niso več dogajala, ponoven pojav pa je verjetno posledica socialnih stisk oz. ukinitve različnih socialnih pomoči.

8.3. Usposabljanje policistov za delo v multikulturni skupnosti

Nosilec tovrstnih aktivnosti v policiji je Policijska akademija (v nadaljevanju: PA), ki ima tudi člana vladne komisije za spremljanje NPUR 2010-2015. PA ima zaposleno še strokovnjakinjo in izvajalko programov usposabljanja za romsko tematiko. Policija izvaja tovrstna usposabljanja po verificiranem programu z naslovom Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov in zaznava diskriminacije v multikulturni skupnosti. Tovrsten program je tudi eden od NPUR 2010-2015, prioriteten področje šest, ki govori o tem, da morajo vse institucije, ki kakorkoli delajo s pripadniki romske skupnosti, izvajati za svoje uslužbence usposabljanja s tega področja. PA je v letu 2012 izvedla 10 dvodnevni usposabljanj za skupno 165 policistov. Kot nadgradnja osnovnega usposabljanja je bil izveden tudi tečaj romskega jezika za 9 policistov PU Ljubljana. V aktivnostih preventivne narave pod skupnim imenom Seznanjanje romske skupnosti s pozitivno zakonodajo so bile v romskem naselju Smrekec na območju Grosuplja izvedene štiri delavnice tematsko različnih vsebin. Prav tako je bil v sodelovanju s PU Maribor in Službo za

⁷ PU Novo mesto je npr. v letu 2012 obravnavala 55 primerov streljanj s strelnim orožjem v romskih naseljih (od tega je bilo storjenih 9 KD povzročitev splošne nevarnosti, v enem primeru prišlo celo do prestrelitve avtodoma, v katerem je spala družina iz Rusije), 54 prijav zaradi hrupa, 53 primerov kurjen in obremenjevanja okolja in 64 zasegov vozil zaradi kršitev cestnoprometnih predpisov.

narodnosti MNZ izveden enodnevni posvet za strokovne delavce policije in drugih institucij, ki se v okviru pristojnosti ukvarjajo z romsko tematiko.

Pomen usposabljanja policistov in ostale aktivnosti je tudi v vzpostavitvi pozitivnega dialoga s predstavniki romske skupnosti, tako s formalnimi kot neformalnimi. Praksa je pokazala, da je policija imela v vseh operativnih primerih vedno takojšnjo informacijo o poteku dogodkov in kar je bistveno, pripravljenost Romov za sodelovanje pri reševanju različnih zadev. V nekaterih primerih so Romi sami opozorili na možnost negativnega razvoja dogodkov in s tem preprečili kazniva ravnanja.

8.4. Nezadovoljstvo z delom in odzivnostjo policije, protestna pisma, pritožbe občanov

Policija se je v preteklosti pogosto srečevala z različnimi oblikami kritik v zvezi z opravljanjem nalog, odzivnostjo in učinkovitostjo na tem področju dela. Podobne kritike je Policija predvsem v javnih medijih zasledila tudi v letu 2012, vendar je bilo negativnih odzivov bistveno manj kot v preteklih letih. Konkretno kritiko dela policije na tem področju je nedvomno predstavljalo pismo štirih županov kočevsko-ribniškega območja, ki se je nanašalo na delo različnih pristojnih subjektov, tudi policije. Glede na to, da so iz pisma izhajali očitki o nemoči in neučinkovitosti policije, je Generalna policijska uprava za dodatna pojasnila zaprosila PU Ljubljana, ki je očitke odločno zanikala. Kasnejše ugotovitve so pokazale, da policija še vedno deluje kot strokoven, učinkovit in zaupanja vreden servis za ljudi in da avtoriteta policije ni vprašljiva. Policija je v vseh primerih, predvsem hudih deviantnih ravnanj, katera so bila omenjena v pismu, ravnala zakonito, strokovno in odgovorno. Očitki so bili plod razmišljanja posameznikov, predvsem pa prevelikega pričakovanja od policije na področjih, za katere policija ni izvorno pristojna (varstvo okolja, urejanje prostora, črne gradnje, uzurpacija zemljišč, zdravstvo, izobraževanje ipd). Za dodatno argumentiranje in potrditev ugotovitev policije je bilo »pritožnikom« predlagamo, da se z aktivnostmi policije, predvsem neposrednim delom na terenu, lahko zainteresirana javnost vedno seznanja neposredno. Policisti so namreč dnevno neposredno prisotni v romskih naseljih, kjer izvajajo varnostne naloge. Prav tako je bilo pojasnjeno, da policija sprejema odgovornost za svoje delo in se prizadeva k čim boljšemu delu v skupnosti.

8.5. Trenutna varnostna situacija in delo policije v bodoče

Iz različnih vzrokov se stanje na področju varnosti, vezano na romsko skupnost, vztrajno slabša. Ko je govora o romski skupnosti, je potrebno posamezne skupnosti ločevati in pri tem upoštevati dejstvo, da pri nas živče štiri romske skupnosti med seboj praviloma ne komunicirajo (tudi dejansko se ne razumejo). Iz različnih vidikov, tudi varnostnega, velja izpostaviti predvsem romsko skupnost, živečo v jugovzhodni Sloveniji (PU Ljubljana, Novo mesto). Gre za skupnost, ki je socialno močno ogrožena. V romskih naseljih je opaziti trend naseljevanja pripadnikov ostalih skupnosti, ki praviloma v zelo kratkem času prevzamejo običajno pravo Romov. Na omenjenem območju bi bilo potrebno preveriti izvajanje NPUR 2010-2015, saj Policija meni, da se ukrepi ne izvajajo zadovoljivo, kar se v popolnosti odraža na varnostnem področju. Policija ima pri zagotavljanju varnosti na tem območju sicer velike ambicije, ki pa žal niso uresničljive zaradi slabega stanja na področju zaposlovanja, bivanjskih razmer, vzgoje, urejanja okolja ipd.

Kot je bilo že večkrat poudarjeno se tudi tokrat ugotavlja, da je policija v zadnjih letih opravila velik in kvaliteten premik pri zagotavljanju varnosti v večetničnih skupnostih, kar opazajo in priznavajo tudi v lokalnih skupnostih, različnih civilnih združenjih in tudi v samih romskih naseljih. Policija ocenjuje, da je splošen prispevek policije k vsestranskemu reševanju romske problematike velik. Na okrogli mizi, ki jo v Novem mestu 4. 2. 2013 priredila Zveza Romov za Dolenjsko, je tudi župan MO Novo mesto pohvalil delo policije.

Policija bo tudi v bodoče ustrezno pozornost namenjala delu v večetnični skupnosti. Prizadevanja bodo tako kot do sedaj usmerjena k preventivnemu delovanju in zgodnjemu odkrivanju indicev, ki kažejo na različna kazniva ravnanja in konfliktna situacije. Z ustreznim, predvsem proaktivnim, pristopom se bo skušalo preprečiti čim več negativnih posledic in tako prebivalcem zagotavljati ustrezen nivo varnosti.

9. AKTIVNOSTI MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

Ministrstvo za obrambo se z romsko problematiko srečuje predvsem v povezavi z romskim naseljem Žabjek v Novem mestu, ki se nahaja na območju v lasti RS in upravljanju Ministrstva za obrambo. Ministrstvo si vseskozi prizadeva za ureditev zemljišč na območju Žabjeka v Novem mestu (Vojašnica Franca Uršiča), na katera so se Romi naselili še v obdobju bivše JLA. Ministrstvo za obrambo je na podlagi takrat sklenjenega dogovora med JLA in Občino Novo mesto, ki se do osamosvojitve ni izvajal, z občino podpisalo dogovor v zadevi določitev namembnosti vojaških objektov v občini Novo mesto.

Ministrstvo zaradi kompleksnosti problematike zemljišč RS, ki ga zasedajo Romi, sodeluje tudi s Komisijo Vlade RS za zaščito romske skupnosti ter Službo za narodnosti ozuiroma zdaj Uradom za narodnosti. Obenem na podlagi prejetih obvestil, z nadzori in s prijavi pristojnim organom, poskuša preprečiti nove nedovoljene posege na tem območju.

Ministrstvo si ves čas prizadeva, da se za razreševanje navedene problematike sprejmejo ustrezni prostorski akti, s katerimi bi bili ustvarjeni pogoji za določitev območja potrebnega za urejanje romske problematike in je večkrat posredovalo tudi pobude na Mestno občino Novo mesto. Žal so bile v preteklih letih ob sprejemanju občinskih prostorskih aktov zavrnjene rešitve, s katerimi bi se to območje dolgoročno opredelilo kot območje, namenjeno za poselitev. Območje je zato po veljavnih prostorskih aktih še vedno območje izključne rabe za potrebe obrambe ter po namenski rabi kmetijsko zemljišče. To preprečuje tudi morebitne postopke prenosa zemljišč na lokalno skupnost. Da bi se s prostorskimi akti lažje izvedlo izločitev območja, ki ga zasedajo Romi, od območja vojašnice (območje izključne rabe za potrebe obrambe), je v skladu z dogovori med pristojnimi ministrstvi ter Mestno občino Novo mesto, Ministrstvo za obrambo že ob usklajevanju smernic 2007 za pripravo OPN zmanjšalo območje izključne rabe za potrebe obrambe, ter v letu 2012 izvedlo parcelacijo. S tem je območje vojašnice s pripadajočim streliščem in vadiščem ločilo od območja, poseljenega z Romi. S sprejemom sprememb in dopolnitvijo obstoječega prostorskega akta bi nad temi zemljišči pristojnost urejanja prešla na Mestno občino Novo mesto, ki bi tako suvereno načrtovala ureditve, s katerimi bi se zagotavljale nadaljnje možnosti poselitve in tudi možnost poslovnih dejavnosti romski skupnosti, ter omogočale tudi lastniško ureditev teh zemljišč.

Kljub večkratnim usklajevanjem na različnih ravneh v tem času niso bili izvedeni drugi ustrezni postopki, ne na ravni pristojnih ministrstev, ne na ravni lokalne skupnosti. Preprečevanje nadaljnjih nedovoljenih posegov na tem območju, ki jih preko pristojnih inšpekcij in drugih državnih organov izvaja Ministrstvo za obrambo, je le začasna rešitev, s katero se poskuša preprečevati nadaljnje uzurpacije zemljišča v lasti RS in širjenje romskega naselja, nikakor pa to ne predstavlja dolgoročne rešitve, ki jo bo potrebno sprejeti v zvezi z nerešenimi vprašanji v zvezi z romsko skupnostjo na območju Žabjeka. Ministrstvo za obrambo zato podpira prizadevanja pristojnih državnih organov in še posebej Mestne občine Novo mesto, da se problematika romskega naselja Žabjek, ki posledično predstavlja tudi problem zemljišč v lasti RS, uredi čim prej.

Izvedeni ukrepi v letu 2012

Predstavniki Ministrstva za obrambo je junija in septembra 2012 sodeloval kot priča na zaslišanju na glavni obravnavi proti črnograditeljem na območju Žabjeka.

V juniju 2012 so predstavniki Ministrstva za obrambo sodelovali na konferenci na temo romske problematike v Novem mestu, kjer je bilo vse navedeno tudi ponovno izpostavljeno.

V novembru 2012 so se sestali predstavniki Ministrstva za obrambo s predstavniki Mestne občine Novo mesto z namenom pospešitve urejanja premoženjskih vprašanj nepremičnin s katerimi upravlja, s poudarkom na območju romskega naselja Žabjek. Sklenjen je bil dogovor, da bo Mestna občina Novo mesto pričela s formalno pripravo prostorskega načrta za romsko naselje Žabjek ter v postopek pred odločitvijo vključila tudi Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Po uveljavitvi ustreznega prostorskega akta, s katerim bo določena površina za naselje Žabjek, bo Mestna občina Novo mesto skladno z zakonodajo in predpisi lahko prevzela zemljišča, ki so v upravljanju Ministrstva za obrambo.

Izvedeni ukrepi v letu 2013

V zvezi z navedeno problematiko je bil na Ministrstvu za infrastrukturo in prostor dne 7. 3. 2013 izveden usklajevalni sestanek s ciljem pridobitve mnenja glede možnosti urejanja območja Žabjek, bodisi preko državnega prostorskega načrta (ureditve v območjih izključne rabe za potrebe obrambe s soglasjem Ministrstva za obrambo in Ministrstva za infrastrukturo in prostor), oziroma s spremembami in dopolnitvami občinskega prostorskega načrta (v nadaljevanju: SD OPN). Pri tem je Ministrstvo za infrastrukturo in prostor podalo stališče, da je postopek priprave državnega prostorskega načrta lahko začel zgolj na pobudo Ministrstva za obrambo z namenom ureditve za potrebe obrambe, in sicer v primeru, da bi Ministrstvo za obrambo načrtovalo nove ureditve v okviru območja. Zmanjšanje območja izključne rabe za potrebe obrambe pa je stvar urejanja preko smernic s področja obrambe za SD OPN z Mestno občino Novo mesto.

Mestna občina Novo mesto je v letu 2013, glede na predhodne pobude s strani Ministrstva za obrambo, nadaljevala aktivnosti za pripravo SD OPN, ki je trenutno v fazi sprejemanja pobud sprememb namebnosti podrobnejše namenske rabe prostora, o čemer je Ministrstvo za obrambo obvestila z dopisom z dne 23. 1. 2014. Ministrstvo za obrambo bo skladno s predhodnimi dogovori glede zmanjšanja območja izključne rabe za potrebe obrambe, podalo ustrezno pobudo za spremembo namenske rabe prostora na tem območju. S tem bo omogočeno prostorsko urejanje območja romskega naselja Žabjek s SD OPN oziroma posebnim OPPN za navedeno ožje območje.

Stališče Ministrstva za obrambo je, da je navedeno problematiko možno rešiti zgolj z aktivno vlogo Mestne občine Novo mesto ter pristojnih ministrstev, in sicer Ministrstva za infrastrukturo in prostor ter Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Pri tem bo Ministrstvo za obrambo aktivno sodelovalo pri sprejemanju SD OPN Mestne občine Novo mesto s ciljem, da se zagotovi Mestni občini Novo mesto pristojnost prostorskega načrtovanja območja Žabjek v okviru SD OPN in po sprejetju prostorskega akta prenos zemljišč v lastništvo Mestne občine Novo mesto.

Ministrstvo za obrambo z navedenimi aktivnostmi ustvarja pogoje možnega reševanja zgolj prostorske problematike (na določenem območju Mestne občine Novo mesto), ki bo posledično pomenila osnovo za aktivnosti opredeljene v 3. členu Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) in ukrepe, opredeljene v Nacionalnem programu ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010-2015.

10. AKTIVNOSTI OBČIN, KJER PREBIVAJO ROMI⁸

10.1. Aktivnosti občin, ki imajo v občinskih oz. mestnih svetih romskega svetnika⁹

10.1.1. Občina ČRNOMELJ

V občini Črnomelj živijo Romi v štirih strnjenih naseljih: Lokve, Kanižarica, Drenovec in Čudno selo ter v neformalnem naselju Pretlje pri Ručetni vasi. Po neuradnih podatkih naj bi v občini Črnomelj živelo cca. 730 Romov, kar predstavlja približno 4.9 % celotnega prebivalstva (po neuradnih podatkih iz leta 2010 je bilo takrat cca. 495 Romov oz. 3 % celotnega prebivalstva). Razliko predstavljajo Romi, ki ne živijo v romskih naseljih, ampak so razseljeni (približno 120 Romov) in se jih pri štetju v letu 2010 ni zajelo, ostalo so rojstva in preselitve iz drugih občin.

V skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07) in v skladu s Pravilnikom o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij (Uradni list RS, št. 99/07) je Občina Črnomelj pripravila in oktobra 2011 sprejela občinski prostorski načrt (v nadaljevanju: OPN), ki zajema tudi ureditev romskih naselij. S sprejetjem OPN je vzpostavljen temelj za vse ostale konkretne aktivnosti za izboljšanje položaja romske skupnosti, kot so prostorske in okoljske ureditve, sanacije in legalizacije romskih naselij (komunalna infrastruktura, urejanje lastniških odnosov, pridobitev dovoljenj za posege v prostor...).

Na 12. redni seji Občinskega sveta občine Črnomelj, dne 1. 3. 2012 je bil sprejet Program ukrepov za Rome v občini Črnomelj za obdobje 2011-2016, ki vsebuje pregled dosedanjih aktivnosti na področju romske problematike v občini Črnomelj in načrte na tem področju za naprej.

Občinski svet občine Črnomelj je dne 23. 12. 2010 imenoval Posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti, katerega naloga je predvsem da:

- spremlja in obravnava položaj romske skupnosti v samoupravni lokalni skupnosti;
- obravnava in daje predloge ter pobude o vprašanjih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti in njihove pravice;
- dejavno sodeluje pri uresničevanju razvojnega programa samoupravne lokalne skupnosti, zlasti pa pri programih in razreševanju vprašanj, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v samoupravni lokalni skupnosti;
- obravnava vprašanja, povezana z ohranjanjem romskega jezika in kulture;
- sodeluje z romskimi društvi in drugimi njihovimi organizacijami v samoupravni lokalni skupnosti.

Leta 2013 je bila ustanovljena Medobčinska komisija za reševanje romske tematike JV Slovenije, v kateri sodeluje tudi Občina Črnomelj, z namenom skupnega prizadevanja za

⁸ Občine, ki se jim je poslalo zaprosilo za pripravo poročila aktivnosti v letu 2012 na področju urejanja položaja romske skupnosti, so bile izbrane na podlagi elaborata Strokovne skupine, »Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji«, ki je dostopen prek:

http://www.mzip.gov.si/fileadmin/mzip.gov.si/pageuploads/publikacije/prostorski_problemi_romskih_naselij_elaborat.pdf (7. 8. 2013).

⁹ Urad Vlade RS za narodnosti ni prejel odgovorov vseh občin, ki imajo v občinskih oz. mestnih svetih romskega svetnika. Od 20 občin je odgovor poslalo 13 občin: Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič in Trebnje. Občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Kočevje, Šentjernej, Tišina in Turnišče odgovora od konca marca 2013 do konca decembra 2013 niso posredovale.

izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti in boljšega sobivanja med Romi in ostalim prebivalstvom.

Bivanjske razmere v romskih naseljih

Romsko naselje Lokve

Najštevilnejše romsko naselje Lokve leži na obeh straneh regionalne ceste Črnomelj - Črmošnjice, ob vpadnici v mesto Črnomelj. Naselje je strnjeno tik ob regionalni cesti 216, odsek 1178 in je moteče za promet, saj ima skoraj vsaka hiša svoj priključek na regionalno cesto, kar je s strani Direkcije RS za ceste nesprejemljivo.

Naselje se razprostira na 98.941 m². Po neuradnih podatkih živi v naselju 353 prebivalcev. V naselju je zgrajenih 62 zidanih hiš in 3 barake. Naselje je neurejeno in večinoma leži na zemljiščih, ki so v zasebni lasti (približno 60 %), zaradi česar prihaja do vse večjih sporov med lastniki zemljišč in Romi, ki živijo na njihovi zemlji, v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS (10 %) in v lasti Občine Črnomelj (30 %). Romi živijo večinoma v manjših, za silo zidanih objektih, ob katerih imajo postavljene številne nadstreške in lesene lope. Objekti, ki si jih Romi postavljajo, so večinoma brez kakršnih koli načrtov in dokumentov in je zato veliko problemov pri legalizaciji le-teh. Avtobusno postajališče se nahaja v središču naselja in je urejeno tako s postajnimi hišicami kot z JR in bičem (prometna signalizacija, ki označuje prehod za pešce).

Naselje se oskrbuje z vodo iz javnega vodovoda, legalno priključenih na električno omrežje je 46 gospodinjstev. Organizirano je skupno in ločeno zbiranje in odvoz komunalnih odpadkov. Naselje ni priklopljeno na kanalizacijsko omrežje, večina ima urejene greznice, nekaj pa je še takih, ki odvajanja komunalnih odpadnih voda nimajo urejenih in to predstavlja velik problem, tako glede obremenjevanja okolja, kot tudi ogrožanja zdravja prebivalcev naselja.

V letu 2002 in 2003 je bila urejena (asfaltiranje ceste z robniki, pločnikom, vodovodom, kanalizacijo in elektrokabelsko kanalizacijo) cesta A1 v dolžini 85 m, zelo pomembna pri gradnji in urejanju novega naselja, kakor tudi za varno vključitev na regionalno cesto. Leta 2006 je bil urejen odcep za žago in odcep Luka v skupni dolžini 280m in odkupljeno zemljišče parc. št. 750 k.o. Črnomelj, v velikosti 69 a 22m², predvideno za širitev naselja in s tem tudi urejanju obstoječega naselja.

Leta 2009 so se dela na A1 nadaljevala, in sicer zemeljska dela, zgornji ustroj 53 m, vodovod 90m, fekalna kanalizacija 140 m, elektrokabelska kanalizacija 50 m, gradbeni nadzor in parcelacija 8 parcel, ki bi lahko rešile stanovanjski problem kar nekaj družinam, vendar pa so še vedno nezasedene, saj po pripovedovanju Romov tam bivajoči Romi grozijo vsakemu, ki bi želel odkupiti zemljišče in si tam legalno zgraditi objekt. V smeri Potokar je rekonstruiran vodovod v dolžini okoli 350 m. Prav tako je leta 2009 urejeno 120 m ceste B (1 del) in 175 m vodovoda. Leta 2012 je bil rekonstruiran vodovod Lokve – smer žaga Župančič, v sodelovanju z DRSC pa je občina tudi uspešno rešila problem meteorne kanalizacije na začetku naselja, kjer je ob večjem deževju poplavljal nekaj objektov.

Občina Črnomelj se je v letu 2012 prijavila na Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih za rekonstrukcijo vodovoda Lokve – smer žaga Župančič (vrednost investicije je bila 112.952,00 EUR, od tega je delež Občine Črnomelj 29.225,00 EUR). Investicija je bila uspešno realizirana.

Predvidevajo se naslednji odkupi:

- za potrebe ureditve hodnikov za pešce ob državni cesti Črnomelj-Lokve v velikosti cca. 500 m²

- odkup dela zemljišča (70 m²) v k.o. Talčji Vrh za potrebe poti v RN Lokve (predvidena parc. št. 3294/1 ali parc. št. 3294/11 k.o. Talčji Vrh).

Zgraditi bo potrebno fekalno kanalizacijo, ki sedaj poteka le vzdolž ceste A1, ki pa še ni v funkciji. Naselje bo potrebno skupaj z dvema črpališčema navezati na kanalizacijski sistem Črnomelj v Ul. 21. oktobra, s čimer bo sistem povezan do Centralne čistilne naprave v Vojni vasi. Povezovalni kanal bo potekal ob zahodni strani regionalne ceste. Predvideno je etapno urejanje kanalizacije.

Skozi romsko naselje Lokve je predvidena izgradnja hodnika za pešce, v dolžini cca. 2 km. (od železniškega nadvoza do odcepa proti Policijski postaji in naselju Sela pri Otovcu). Hodnik je predviden po levi strani državne regionalne ceste v smeri proti Semiču. V sklopu izgradnje hodnika se bo zgradila tudi javna razsvetljava. V sklopu projekta, ki je predan investitorju Direkciji RS za ceste (občina bo po sporazumu sofinancirala investicijo), je predvidena tudi rekonstrukcija obstoječe infrastrukture (ureditev meteorne kanalizacije, predvideni koridorji za telekomunikacijsko kanalizacijo...). S strani občine je bila večkrat poudarjena nujnost po tej investiciji, saj je regionalna cesta, ki poteka skozi romsko naselje Lokve in ob kateri je predvidena izgradnja hodnika za pešce, zelo prometna in brez javne razsvetljave. Otroci, ki vsakodnevno hodijo ob njej v šolo in nazaj in ostali prebivalci romskega naselja Lokve so zaradi tega v stalni nevarnosti, prav tako pa tudi ostali udeleženci v prometu in predvsem ponoči, ko je vidljivost zmanjšana, lahko hitro pride do nesreče.

Romsko naselje Kanižarica

Romsko naselje Kanižarica obsega dve naselji, in sicer naselje ob regionalni cesti Kanižarica - Vinica 218, odsek 1214 in naselje Jama. Do naselja Jama vodi asfaltirana cesta. V obeh naseljih živi po neuradnih podatkih 171 prebivalcev. Naselje se razprostira na površini 47.702 m². V naselju je zgrajeno 27 zidanih hiš, 1 brunarica in 2 baraki. Zemljišče je v lasti zasebnikov (50 %) in v lasti občine (50 %).

Prebivalci naselja se oskrbujejo z vodo iz javnega vodovoda, 20 objektov je legalno priključenih na električno omrežje. Urejeno je odvajanje komunalnih odpadnih voda, vendar se gospodinjstva ne želijo priključiti. V naselju je urejeno zbiranje in odvoz komunalnih odpadkov. Po neuradnih podatkih je večina objektov zgrajenih nelegalno. Postaja javnega avtobusnega prometa je oddaljena od naselja 450 m. Leta 2002 in 2003 je bila modernizirana (asfaltiranje) javna pot JP 556 480 do naselja Jama v dolžini 700 m. V letu 2006 je bila izvedena izgradnja kanalizacije Jama v dolžini 500 m, leta 2007 rekonstrukcija 258m vodovoda in izgradnja 95 m fekalne kanalizacije, v letu 2010 pa je bil zgrajen vodovod IGM Kanižarica v dolžini 310 m. V letu 2012 je bila rekonstruirana fekalna kanalizacije Kanižarica na podlagi uspešne prijave na javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih. Na področju ob regionalni cesti (na levi strani v smeri Vinica), kjer se nahaja romsko naselje, je predvidena poslovna cona in tukaj predstavljajo problem predvsem črne gradnje. Občina Rome na to opozarja, vendar vseeno še naprej postavljajo hiše na črno.

V naselju Jama je bilo za ureditev lastništva odkupljen solastniški delež od fizičnih oseb, in sicer na nepremičninah parc. št. 2205/3, 2205/4, 2205/18, *401/1, 2005/5, 2205/7, 2205/9, 2205/8, 2205/10, 2205/11, 2205/12, 2205/17, 2205/16, 2205/15, k.o. Dobljče v vrednosti 10.000 EUR.

V RN Kanižarica (Jama) so na razpolago 4 razparcelirane in komunalno opremljene zazidalne parcele, vendar pa ostajajo nezasedene, saj po pripovedovanju Romov tam bivajoči Romi grozijo vsakemu, ki bi želel odkupiti zemljišče in si tam legalno zgraditi objekt. Občina Črnomelj se je leta 2012 prijavila na Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne

infrastrukture v romskih naseljih za rekonstrukcijo fekalne kanalizacije Kanižarica (vrednost investicije je bil 202.436,00 EUR, od tega delež Občine Črnomelj 52.299,00 EUR). Investicija je bila uspešno realizirana.

V letu 2013 je bila občina uspešna na Javnem razpisu za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih za odkup zemljišča v naselju Kanižarica, ob cesti, s katerim bi se naselje uredilo in zaokrožilo (vrednost investicije je 37.772,76 EUR, od tega je delež Občine Črnomelj 1.754,76 EUR).

Skozi romsko naselje Kanižarica je predvidena izgradnja hodnika za pešce in javne razsvetljave v skupni dolžini 400 m. V sklopu projekta je predvidena tudi rekonstrukcija obstoječe infrastrukture (ureditev meteorne kanalizacije, predvideni koridorji za telekomunikacijsko kanalizacijo...).

Romsko naselje Drenovec

Romsko naselje Drenovec se nahaja ob regionalni cesti Črnomelj – Vinica 218, odsek 1214. Šteje 42 prebivalcev, ki bivajo v 7 zidanih hišah. Lastništvo zemljišča je pretežno v zasebni lasti (90 %), ostalo je lastnik občina (10 %). Do naselja vodi asfaltirana cesta, objekti so priključeni na javni vodovod in imajo legalni priključek na električno omrežje. Naselje ni opremljeno s sanitarno kanalizacijo, zgrajene imajo greznice. Urejeno imajo skupno in ločeno zbiranje in odvoz komunalnih odpadkov.

V letu 2005 in 2006 je bila izvedena rekonstrukcija cest v romsko naselje Drenovec v dolžini 225 m in 660 m, leta 2010 pa vodovod v dolžini 200 m. Po neuradnih podatkih je večina objektov zgrajena legalno. Najbližja postaja javnega avtobusnega potniškega prometa je oddaljena 650 metrov in tu bi bil potreben pločnik.

V letu 2013 je bila občina uspešna na Javnem razpisu za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih za izgradnjo vodovoda v naselju Drenovec, v smeri Klanfar (vrednost investicije je 77.167,84 EUR, od tega je delež občine 1.287,33 EUR).

Naselje je potrebno priklopiti na kanalizacijski sistem, za kar je potrebno pripraviti ustrezno dokumentacijo.

Romsko naselje Čudno selo

Naselje se nahaja ob lokalni cesti Črnomelj – Griblje 054080, odsek 054081 in obsega 15.196 m² skupne površine. Do naselja vodi asfaltirana cesta. Zemljišča so 100 % v lasti zasebnikov. Naselje ima 30 prebivalcev, ki živijo v štirih zidanih hišah in eni baraki.

Naselje je priključeno na javni vodovod, vseh pet objektov je legalno priključeno na električno omrežje. V naselju ni sanitarne kanalizacije, urejene imajo greznice. Organizirano je skupno in ločeno zbiranje in odvoz komunalnih odpadkov. Po neuradnih podatkih je večina objektov zgrajeno legalno. Postaja avtobusnega potniškega prometa je oddaljena 50 metrov od naselja. Leta 2005 in 2006 je bila rekonstruirana cesta v romsko naselje Čudno selo v dolžini 240 m in leta 2010 zgrajen vodovod v dolžini 370 m.

V letu 2013 je bila občina uspešna na Javnem razpisu za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih za ureditev avtobusnega postajališča Čudno selo (vrednost investicije je 106.113,46 EUR, od tega je delež občine 19.922,10 EUR).

Nelegalno romsko naselje Pretlje

Velik problem predstavlja nelegalno romsko naselje Pretlje pri Ručetni vasi. Prvi prebivalci so se na omenjeno območje preselili iz občine Semič, kjer so živeli v urejenem domu. Okoli prvotnega objekta, ki ga ni mogoče legalizirati je trenutno postavljeno več nelegalnih objektov, ki pa jih prav tako ne bo mogoče legalizirati (območje gozda). Trenutno naj bi v tem naselju živelo 22 Romov, vendar pa se število prebivalcev iz dneva v dan povečuje. Nezadovoljstvo okoliških prebivalcev je veliko, saj dnevno trpijo grožnje Romov, povzročajo jim škodo na njihovih nepremičninah, ljudje so preplašeni in se ne upajo posredovati, ko so jim pokradene stvari, zapirajo jim pot do njihovih domov, po okolici se širi neznosen smrad, saj potrebo opravljajo v okolici objektov.

Občinski inšpektor v sodelovanju s policijo je dne 3. 7. 2013 opravil ogled naselja in ugotovil, da noben objekt nima zgrajene greznice in da ni organiziranega odvoza smeti.

Legalizacija objektov

Glede na to, da je večina objektov v romskem naselju Lokve in romskem naselju Kanižarica še vedno nelegalnih in zgrajenih na tujih zemljiščih, je potrebno dati poseben poudarek temu, da Romi postopno odkupijo zemljišča, na katerih živijo in v nadaljevanju legalizirajo svoje nelegalne objekte. Kar nekaj Romov je že pristopilo k reševanju te problematike in bilo pri tem tudi uspešnih, nekaj postopkov pa je v postopku reševanja, vendar je treba poudariti, da se problema odkupa zemljišč in legalizacije objektov ne da rešiti brez velike pripravljenosti in sodelovanja Romov samih. Legalizacija objektov predstavlja Romom problem, predvsem z vidika stroškov legalizacije (geodetske storitve, projektna dokumentacija, gradbeno dovoljenje, komunalni prispevek, ...), postopek je za mnoge Rome prezapleten in dolgotrajen in tu jim občinska uprava nudi pomoč.

Manjkajoča infrastruktura po romskih naseljih se bo urejala postopno in glede na sredstva, ki bodo na razpolago.

Ostale aktivnosti za reševanje romske problematike

Vsa društva in organizacije v občini Črnomelj imajo pod enakimi pogoji možnost prijaviti se na občinske razpise za sofinanciranje programov na področjih kulture, športa, sociale in drugih društev. Na omenjene razpise se v letu 2012 ni prijavilo nobeno romsko društvo.

V letu 2012 je Občina Črnomelj financirala najemnino telovadnice pri Srednji šoli Črnomelj v znesku 666,48 EUR in najem prostora v Dijaškem domu Črnomelj, namenjen vrtcu za romske otroke v znesku 4.965,38 EUR in za plačo vzgojiteljice in prehrano skupaj 15.757,89 EUR; obisk vrtca s strani romskih otrok je izredno nizek.

Romski radio Gele Roma je prejel pomoč za ureditev spletne strani v znesku 150,00 EUR.

Dne 11., 12. in 13. 6. 2012 je v Drski v Novem mestu potekal Romski tabor na Dolenjskem, kjer je kot pomoč pri organizaciji Občina Črnomelj prispevala 500,00 EUR. Dodeljena je bila ena enkratna pomoč v znesku 200,00 EUR.

V letu 2012 je bilo Romom dodeljeno v najem eno neprofitno stanovanje in enajstim najemnikom stanovanj dodeljena subvencija najemnine v skupnem znesku 5.360,58 EUR.

V letu 2013 je romski radio Gele Roma prejel 499,15 EUR za ureditev prostorov radia, romsko društvo Vešoro je prejelo pomoč v znesku 300,00 EUR za prireditev Dan Romov, Občina Črnomelj je financirala najemnino telovadnice pri Srednji šoli Črnomelj v znesku 444,32 EUR (do sep. 2013) in najem prostora v Dijaškem domu Črnomelj, namenjen vrtcu za romske otroke

v znesku 3.378,92 EUR in za plačo vzgojiteljice in prehrano skupaj 4.581,32 EUR. (do sep. 2013).

Javna dela

ZIK Črnomelj je v letu 2012 in 2013 izvajal program Pomoč Romom pri socializaciji. V letu 2012 sta bili preko javnih del tako zaposleni dve osebi, in sicer ena s V. stopnjo izobrazbe (bruto plača 885,91 EUR) in ena s VI. stopnjo izobrazbe (bruto plača 974,51 EUR), v letu 2013 pa ena oseba s V. stopnje izobrazbe (bruto plača 909,83 EUR). Strošek občine je bil kritje 5 % od vrednosti plač in strošek regresa. Ostali delež do plače je pokrili Zavod RS za zaposlovanje. Tudi Center za socialno delo Črnomelj je v letu 2013 izvajal program Pomoč Romom pri socializaciji, in v ta namen preko javnih del zaposlil dve osebi, ena s I. stopnjo izobrazbe (bruto plača 727,87 EUR) in ena s VI. stopnjo izobrazbe (bruto plača 1.000,82 EUR). Občina Črnomelj je za ta namen plačevala 5 % od vrednosti plač in pokrila strošek regresa. Ostali delež do plače je pokrili Zavod RS za zaposlovanje.

Romom in vsem ostalim občanom, ki izpolnjujejo pogoje upravičenosti do plačila obveznega zdravstvenega zavarovanja, občina krije plačilo obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Veliko Romov se ne želi priklopiti na zgrajene komunalne vode (kanalizacija, vodovod), veliko pa je takih, ki so priklopljeni, pa za porabljeno vodo oz. priklop na kanalizacijo ne plačujejo. Podobno je pri elektro priključkih, vendar pa jim elektro v primeru neplačevanja položnic elektriko odklopi. Ponovni priklop v večini primerov ni mogoč, saj je za to potrebno gradbeno dovoljenje za objekt ali pa mora biti zgrajen pred letom 1967, česar pa večina objektov v romskih naseljih ne izpolnjuje.

V sodelovanju z Vlado RS in ustreznim ministrstvom bo potrebno preučiti možnost priklopa takih objektov na elektro omrežje. Glede neplačevanja položnic bo potrebno preučiti možnost plačevanja le-teh iz socialnih prejemkov.

10.1.2. Občina DOBROVNIK

V skladu s Statutom Občine Dobrovnik (Uradni list RS, št. 35/2007, 2/2009, 66/2010) in Poslovníkom občinskega sveta Občine Dobrovnik (Uradni list RS, št. 66/2007, 66/2010) kot stalno delovno telo občinskega sveta deluje petčlanska Komisija za romska vprašanja. Komisija obravnava vprašanja v zvezi s problematiko pripadnikov romske skupnosti, živečih v Občini Dobrovnik ter lahko svoja stališča in predloge pošlje v obravnavo in sprejem občinskemu svetu. V letu 2012 so se člani komisije seznanili s stanovanjsko problematiko treh romskih družin in obravnavali problem povečanega prahu zaradi prometa na cesti, ki poteka mimo romskega naselja ter skozi naselje. Skupaj z občinsko upravo so sodelovali pri iskanju rešitev za ureditev osnovnih stanovanjskih pogojev romskih družin, začasne protiprašne zaščite in umiritve prometa v romskem naselju.

Na javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2012 je občina prijavila dva projekta, katerih namen je bil zagotoviti primerne bivalne razmere in urediti osnovno komunalno infrastrukturo v obeh romskih naseljih v občini. Občina je bila uspešna s pridobitvijo sredstev za izvedbo enega projekta, in sicer v Romskem naselju Dobrovnik vzhod. V okviru projekta so je uredila javna komunalna infrastruktura (izgradnja ceste z ulično razsvetljavo, dograditev kanalizacije in male čistilne naprave, uredila se je celotna okolica romskega naselja, porušila in odstranila se je dotrajana hiša). Opravljena so bila vsa predvidena gradbena in elektro dela. Skupna vrednost projekta (vključno z dokumentacijo in

nadzorom) je znašala 71.513,55 EUR, od tega je občina iz sredstev Evropske unije prejela 59.086,14 EUR, lastna udeležba občine je znašala 12.427,41 EUR.

V letu 2013 je občina sprejela nov občinski prostorski načrt, ki je v naselju Dobrovnik opredelil dve območji romskih zaselkov. Z nastankom novega območja stavbnih zemljišč je bila tako podana podlaga za legalizacijo obstoječih črnih gradenj.

Občina je bila naročnik in sofinancer programa javnih del z nazivom »Laična pomoč družinam«, ki ga je izvajal Center za socialno delo Lendava. Namen izvajanja navedenega programa je bil tudi izboljšanje učnega uspeha osnovnošolskih otrok iz romskih družin, ki prebivajo v občini.

Na javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2013 je občina prijavila projekt »Tüskeszer«, z izvedbo katerega bi zagotovila primerne bivalne razmere in uredila osnovno komunalno infrastrukturo tudi v tem romskem naselju, vendar projekt žal ni bil odobren. Kljub temu pa je občina v letu 2013 pomagala pri urejanju ožjega dela romskih naselij, zagotovila priklop na kanalizacijsko omrežje ter pomagala mladim družinam pri izboljšanju njihovih bivalnih razmer. Skupaj s Centrom za socialno delo Lendava je občina tudi aktivno sodelovala pri reševanju stanovanjske problematike romske družine, matere s štirimi mladoletnimi otroci.

10.1.3. Občina CANKOVA

V občini Cankova je 7 romskih naselij, v katerih živi nekaj čez 200 pripadnikov romske skupnosti. Vseh 7 naselij se je formiralo znotraj štirih vasi z večinskim prebivalstvom.

Tri romska naselja so oddaljena od preostalih prebivalcev vasi, štiri naselja pa so nastala v neposredni bližini večinskega prebivalstva. V vasi Cankova je romsko naselje Hankovi, v Domajincih sta dve naselji, in sicer Domajinci-čarni in romsko naselje Domajinci. V G.Črncih je znotraj vasi romsko naselje G.Črnci, nato pa še naselje G.Črnci-Cankova. V Kraščih sta prav tako dve naselji, Krašči-lejs in Krašči-jezero.

V občini Cankova se skupaj z romskim svetnikom in OŠ Cankova ves čas skrbi za socializacijo Romov, ohranjanje njihove kulture, izobraževanje in zaposlovanje. V ta namen je pri OŠ zaposlen pripadnik romske skupnosti, ki pomaga pri izobraževanju osnovnošolcev, občina pa vsako leto preko javnih del zaposli večje število Romov za potrebe komunalnih del v občini.

Na področju kulture in socializacije aktivno deluje Romsko kulturno društvo Narcisa Cankova. Društvo je bilo v okviru Lokalne akcijske skupine Las Goričko nosilec projekta »Življenjski slog Romov na Goričkem«. Skozi več delavnic, ki so bile izvedene, je bil namen projekta izboljšati življenjski standard in zdravstveno stanje romskega prebivalstva. Poleg omenjenega društva deluje tudi združenje Forum romskih svetnikov Slovenije, posamezna športna društva pa delujejo občasno in vsa niso registrirana.

Za nezaposlene in socialno ogrožene pripadnike Romov občina skrbi na več načinov:

- nezaposlenim plačuje zdravstveno zavarovanje;
- socialno ogroženim pomaga pri ureditvi osnovnih bivanjskih prostorov;
- pomaga pri nabavi kurjave.

Infrastruktura

Največ aktivnosti je občina v zadnjih letih izvedla preko javnih razpisov in tudi z lastnimi sredstvi na področju infrastrukturne urejenosti romskih naselij.

- Električna: dostop do električne energije imajo vsa romska gospodinjstva v občini, problemi se pojavljajo le pri posameznikih, ki nimajo legaliziranih stanovanjskih hiš.
- Cestna infrastruktura: dostop do vseh romskih naselij v občini je urejen z asfaltiranimi cestami, v samih naseljih pa so ceste zadovoljivo gramozirane.
- Odvoz odpadkov: v večini imajo romska gospodinjstva nabavljene zabojnike za mešane komunalne odpadke in rumene vreče za zbiranje odpadne embalaže, v nekaterih naseljih pa je občina namestila še dodatne večje zabojnike.
- Vodovod: dve naselji v občini imata urejen dostop do javnega vodovodnega omrežja, preostala gospodinjstva pa se oskrbujejo z vodo iz lastnih vodnjakov oz. vaških vodovodov. Občina Cankova ima izdelano vso dokumentacijo in je že pristopila k izgradnji javnega vodovodnega omrežja, ki vključuje dostop do vode tudi vsem gospodinjstvom v romskih naseljih.
- Kanalizacija: do sedaj so imela romska gospodinjstva svoje greznice oz. v večih primerih tudi brez urejenega izpusta odpadne vode. V letu 2013 je občina pričela z nadgradnjo čistilne naprave in romsko naselje Domajinci-čarni se bo v letu 2014 lahko priklopilo na javno kanalizacijsko omrežje. Prav tako je občina Cankova v letu 2013 izgradila kanalizacijsko omrežje z rastlinskimi čistilnimi napravami v štirih romskih naseljih (Krašči – les, Domajinci, Gornji Črnci – Cankovi, Cankova – Hankovi).

Občinski prostorski načrt, ki je v zadnji fazi priprave, vključuje tudi vsa romska naselja v občini. Največ težav ima občina s prostorskim urejanjem, posamezni objekti so namreč zgrajeni na črno in v nekaterih primerih tudi na zemljiščih, ki niso v lasti graditelja. Po sprejetju OPN-ja, bo občini največji problem predstavljalo zagotavljanje finančnih sredstev za odpravo nastale situacije.

10.1.4. Občina GROSUPLJE

V Občini Grosuplje se nahajajo štiri romska naselja (»Smrekec I«, »Smrekec II«, »Oaza« in »Pri Nikotu«). Občina poizkuša zemljiško-knjižno urediti zemljišča obstoječih romskih naselij. Gre za zemljišča, na katerih omenjena naselja ležijo, in so deloma v privatni lasti oziroma v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.

V naselje »Smrekec« je občina v preteklosti vložila velike napore in sredstva za pridobitev zemljišč za naselje. Pridobljeno je bilo gradbeno dovoljenje, izvedeno nasutje, zgradili so se betonski platoji, na katere so bili postavljeni kontejnerji in barake, napeljal se je vodovod. Urejene so bile tudi sanitarije, vendar so jih Romi uničili do take mere, da niso več v uporabi. Na predmetna zemljišča so bili iz več lokacij preseljeni Romi, ki so prvotno bivali nelegalno na zemljiščih v privatni lasti. Poleg tega so bila ta zemljišča nezazidljiva in za bivanje nesprejemljiva, tako z okoljskega kot prostorskega vidika. V letu 2006 je bila financirana izgradnja kanalizacijskega sistema v naselju »Oaza«, leta 2007 pa izvedena ureditev romskega naselja Smrekec, s čiščenjem in ureditvijo kanalov, pri čemer je bilo odpeljanih preko 500 ton različnih odpadkov; večja količina odpadkov pa je bila odpeljana tudi iz ostalih romskih naselij. V letu 2009 je občina izdelala projekte, pridobila gradbeno dovoljenje in izvedla elektrifikacijo največjega romskega naselja »Smrekec«. V letu 2010 pa še elektrifikacijo romskih naselij »Oaza« in »Pri Nikotu«.

V letih 2011 in 2012 je bila na širšem območju 60 ha zemljišč izvedena komasacija. To območje vključuje tudi dve romski naselji in v okviru komasacije je bila izvedena parcelacija zemljišč obeh naselij (Oaza in Pri Nikotu). Odmerjene so bile dovozne poti in parcele posameznih uporabnikov. Lastniki zemljišč ostajajo občina, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS in posamezne fizične osebe, urejanje lastniških razmerij pa se predvideva v bližnji prihodnosti.

Občina, v obsegu glede na veljavni in sprejeti proračun, nudi romskemu prebivalstvu različne oblike pomoči. Te pomoči so npr.:

- enkratna socialna pomoč v obliki denarja, plačila položnic ali nakupa življenjskih potrebščin,
- subvencionirana kosila v šoli,
- subvencioniranje šolskih potrebščin, ipd.

Seveda se Romom, tako kot ostalim občanom, ki to potrebujejo, namenjujejo sredstva za obvezno zdravstveno zavarovanje, subvencioniranje profitnih najemnin, pokritje stroškov pogreba pokojnih, denarno darilo ob rojstvu novorojenca, otroci so vključeni v šolski prevoz, ipd.

Občina Grosuplje podpira, razvija in nadgrajuje različne programe, namenjene romski populaciji. V največjem izmed štirih romskih naselij, v Smrekcu je občina v letu 2006 postavila mobilni objekt, v katerem se odvijajo različni preventivni programi. Prvi programi so bili realizirani s pomočjo Centra za socialno delo Grosuplje in Fakultete za socialno delo. Občina je objekt postavila z namenom, da bi romskim otrokom omogočila pridobitev potrebnih veščin in znanj, ki jih potrebujejo za učinkovitejše vključevanje v redne oblike šolanja, napredovanje v šoli in posledično za hitrejši vstop v trg dela in večjo socializacijo. Februarja leta 2012 so se v objektu pričele izvajati aktivnosti Romskega izobraževalnega inkubatorja. Projekt koordinira Inštitut za narodnostna vprašanja, izvaja pa se v okviru projekta Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti (sofinancirata ga pristojno ministrstvo in Evropski socialni sklad). Aktivnosti so namenjene šoloobveznim in predšolskim otrokom in se primarno osredotočajo na nudenje učne pomoči v sodelovanju z OŠ Louisa Adamiča Grosuplje.

V občini ima sedež romsko društvo »Romi gredo naprej - Roma džan angle«, ki izvaja kulturne in različne socialne preventivne programe. V letu 2012 so za svojo dejavnosti na občinskih javnih razpisih pridobili 1.033 EUR, v letu 2013 pa 1.354 EUR. Preventivne romske programe občina financira tudi preko Centra za socialno delo Grosuplje, ki izvaja in koordinira posamezne programe (Jutro nove misli, Tikno them). Programi so namenjeni predvsem romskim otrokom in mladini.

Občina Grosuplje na podlagi NPUR 2010-2015 sicer ni sprejela akcijskega načrta občine za izboljšanje položaja Romov v občini, je pa v okviru Strategije razvoja socialnega varstva v Občini Grosuplje 2011-2015, ki je strateški dokument socialne politike v občini, opredelila dva programa namenjena izključno romski populaciji:

- izobraževanje odraslih pripadnikov romske skupnosti,
- preprečevanje in preseganje socialne izključenosti Romov v Občini Grosuplje.

Ukrepi za izboljšanje položaja Romov so opredeljeni v okviru občinske strategije socialnega varstva.

Občinski svet Občine Grosuplje je septembra 2011 sprejel sklep o oblikovanju Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Grosuplje. Komisija šteje 11 članov, od tega pet Romov. Ena od nalog te komisije je tudi priprava podrobnega področnega programa na podlagi ZRomS-1 in NPUR 2010-2015. Zaradi bolezni in smrti predsednice, ta komisija v zadnjem času ni aktivno delala. V letu 2013 je komisija dobila novega predsednika, zato se pričakuje, da se bodo pričele aktivnosti tudi na področju priprave tega dokumenta

Občina je v letu 2012 pridobila sredstva za asfaltiranje dela ceste v naselje Smrekec v višini 39.325,65 EUR, v letu 2013 pa je ponovno kandidirala, in sicer za ureditev drugega dela ceste v naselje, za kar je zaprosila 255.990,72 EUR sredstev.

10.1.5. Občina KRŠKO

Bivanjske razmere

Postopek legalizacije romskega naselja **Kerinov Grm** ne poteka po pričakovanjih občine Krško. Odkup zemljišča in legalizacija romskih objektov sta se praktično ustavila. Do danes je 9 romskih družin v celoti odkupilo zemljišča in legaliziralo svoje objekte (hiše). To pomeni, da imajo njihovi objekti gradbena dovoljenja. Sklenjenih je tudi več kot 20 pogodb o obročnem odkupu zemljišča, ki so delno realizirane. S sklepom občinskega sveta iz leta 2006 je določena cena zemljišča (6 evrov/m²) in najmanjši znesek mesečnega obroka (150 evrov/mesec). S spremembo socialne zakonodaje in z omejevanjem sive ekonomije so se prejemki romskih družin močno znižali, s tem je tudi zanimanje za odkup parcel pojenjalo. Občinski svet je na majski seji 2013 sprejel sklep o zmanjševanju mesečnega obroka za odkup zemljišča na 50 evrov/mesec. S tem se zanimanje za odkup ni povečalo, trenutno potekajo postopki sklepanja aneksov k obstoječim pogodbam o odkupu. Sam odkup zemljišča še ne pomeni legalizacije romske hiše, stroške predstavljajo tudi izdelava projektne dokumentacije, plačilo komunalnih priključkov, kazni za uzurpacijo zemljišča.... Romi niso motivirani za urejanje lastniških razmer, lastništvo pomeni tudi obveznosti. Kerinov Grm ima urejeno oskrbo z elektriko in s pitno vodo. Pri oskrbi z elektriko je prisotna preprodaja električne energije, tisti Romi, ki imajo legalizirane priključke oskrbujejo z elektriko gospodinjstva, ki tega nimajo. O tem problemu je občina opozarjala distributerja električne energije, vendar ne zgodi se nič. Pri oskrbi s pitno vodo je problem, da manjka sekundarno vodovodno omrežje, Romi so se na črno priključili na primarnega, poraba vode ni sledljiva. Občina Krško je naročila izdelavo projekta ureditve sekundarnega vodovodnega omrežja v Kerinovem Grmu in za ta namen pridobila gradbeno dovoljenje. Projekt je tudi prijavila na razpis Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Ostale civilizacijske dobrine v Kerinovem Grmu obstajajo, dostopna cesta do naselja, ceste v naselju, avtobusno postajališče, vgrajena je tudi ena mala individualna čistilna naprava. Kanalizacije, javne razsvetljave, športne infrastruktura ipd. v naselju še ni. Veliko kvaliteto življenja je v romsko naselje prinesla izgradnja večnamenskega objekta, ki dejansko postaja center vasi. V njem so umeščeni enota pripravljalnega vrtca osnovne šole Leskovec, pisarna za delovanje romskega svetnika ter prostori za delovanje nevladnih organizacij. Ob objektu je postavljeno otroško igrišče, ki je odprtega tipa in dostopno vsem otrokom tudi izven obratovalnega časa vrtca. Leta 2011 je stopil v veljavo Odlok o določitvi območja in imena naselja Kerinov Grm (GURS), ki omogoča neovirano pridobivanje hišnih števil, prijav bivališča in podobno. Občina Krško vsako leto na lastne stroške v naselju opravi dezinfekcijo in deratizacijo, kar ni slučaj z naselji z večinskim prebivalstvom.

Naselje Drnovo se nahaja v okviru obstoječega naselja Drnovo. Nekaj objektov ima urejen status (lastništvo, elektrika, voda). Omenjeni objekti so že pridobili hišno številko. Pri nekaterih objektih postopki še tečejo. Občina Krško je s pomočjo države prišla v posest dela zemljišča, na kateremu so že zgrajeni romski objekti. Zemljišče bo dodeljeno tam živečim Romom (išče se način), s tem se bodo stekli pogoji za legalizacijo obstoječih objektov. Naselje ima dobro komunikacijo z večinskim delom naselja.

Romsko naselje Loke se nahaja na privatnem zemljišču. Vse hiše so črnogradnja. Naselje ima vodo, nima pa elektrike. Trenutno potekajo pogajanja med lastniki zemljišča in Romi o morebitni preselitvi. Romi bi radi ostali na stari lokaciji. V iskanje rešitev so vključeni vsi, ki se ukvarjajo z romsko problematiko.

Lokacija Straža pri Raki ali Rimš je s prostorskega stališča še najbolj sporna. Lokacija ni predvidena za legalizacijo, zemljišče je v lasti novomeške župnije. Lokacija je komunalno neurejena, nima elektrike, nima vode, ni odvoza smeti, leži ob državni cesti, obstaja velika nevarnost prometnih nesreč (ni prometne signalizacije). Za prebivalce naselja Rimš Občina Krško zagotavlja pitno vodo z gasilskimi cisternami.

Vzgoja in izobraževanja

Nosilec naloge je OŠ Leskovec, v čigar šolski okoliš sodijo naselja Kerinov Grm, Rimš, Loke in Drnovo. Poleg tega nekaj romskih otrok obiskuje OŠ JD Krško in OŠ Raka. Prevoz v šolo je organiziran na različne načine, šoloobvezne otroke iz Kerinovega Grma prevažata posebni šolski minibus, otroci z Drnovega uporabljajo redne linije šolskih avtobusov. Obisk šole ni na potrebnih ravni, vendar je lokalna skupnost nemočna. Sami starši, šola in šolske inšpekcije bi morali več narediti na tem področju.

Velik napredek je storjen na področju predšolske vzgoje. Z otvoritvijo večnamenskega doma v Kerinovem Grmu so bili izpolnjeni pogoji za delovanje enote pripravljalnega vrtca. Vrtec deluje v okviru OŠ Leskovec, ki se je uspešno prijavila na razpis MŠŠ, program »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih kjer živijo predstavniki romske skupnosti«. Projekt je triletni in se v celoti sofinancira iz evropskih in državnih sredstev. Specifičnost pripravljalnega vrtca je, da poleg otrok v vrtcu bivajo tudi starši. Povprečni dnevni obisk je 12 otrok. Problem bo nastal, ko se zaključi financiranje delovanja vrtca, v začetku šolskega leta 2013/2014.

»V OŠ Leskovec je v šolskem letu 2012/2013 (junij 2013) vpisanih 73 romskih učencev, v vrtec Kerinov grm je vpisanih 17 otrok in 5 romskih otrok integriranih v redne skupine vrtca Leskovec pri Krškem, ki redno obiskujejo vrtec.

Šola je vključena v dva velika projekta:

1. Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti, preko katerega izvaja program predšolske vzgoje. To je prehodni, pripravljalni vrtec v naselju Kerinov grm in vključevanje v integracijo v redne skupine vrtca pred vstopom v šolo. V pripravljalnem vrtcu se vsakodnevno izvaja 4-6 urni program za otroke starosti od 2 do 5 let. Pet letniki morajo v integracijo v redne oddelke vrtca Leskovec pri Krškem ali pa ostanejo doma. Šola se trudi, da jih kar največ vključi v integracijo pred vstopom v šolo. Intenzivno se dela s starši z vključevanjem v razne delavnice, ki časovno in vsebinsko potekajo vzporedno s programom vrtca. Vsebina delavnic se prilagaja staršem, izbira se vsebine, ki so potrebne za splošno razgledanost in za pomoč pri vzgoji otrok in vključevanju v vsakdanje življenje.
2. Projekt Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II., preko katerega je že peto leto zaposlena romska pomočnica, ki se v sklopu projekta ves čas izobražuje in ima narejeno nacionalno poklicno kvalifikacijo – NPK, romski pomočnik. Zaposlena je za delo v šoli, pomoč pri socializaciji in vključevanju romskih otrok v šolo, v oddelke, za učno pomoč romskim učencem in za pomoč pri premagovanju jezikovnih barrier in pomoč staršem in učiteljem pri sporazumevanju in navezovanju stikov z naseljem in romskimi družinami – starši učencev.

Šola se trudi, da bi Romom približala in jim predstavila pomen izobrazbe, izobraževanja, da bi v šolanju videli vrednoto. Trudi se in išče možnosti, da zaposluje Rome, ki imajo končano osnovno šolo, ki si pridobijo neko izobrazbo. To možnost jim ponuja preko programov javnih del. Tako ima za pomoč pri socializaciji zaposlena oseba, ki nudi učno pomoč romskim učencem v višjih razredih; izhaja iz romskega naselja Loke. Za namen opravljanja hišniških del je v vrtcu Kerinov Grm zaposlen Rom, ki izhaja iz samega naselja Kerinov grm. V vrtcu je preko projekta zaposlena pomočnica vzgojiteljice, ki izhaja iz istega naselja in za pomoč v integraciji Rominjo iz naselja Drnovo. Vsi imajo končano OŠ, kar je na tem področju za Roma redkost in nekaj letnikov srednje šole, žal še nedokončane. Preko možnosti zaposlitve se želi Romom pokazati, da je izobrazba tista, ki jim odpira možnosti in da je uspešnost v šoli pogojena tudi z

obiskovanjem vrtca in seveda dela, učenja doma in zanimanja za šolsko delo otrok s strani staršev.

Zaposlovanje

Nosilec aktivnosti je Zavod za zaposlovanje RS Slovenije, OE Sevnica. Konec junija 2013 je bilo v evidencah brezposelnih oseb v okviru Območne službe Sevnica prijavljenih 126 Romov, od tega 96 (51 moških in 45 žensk) na Uradu za delo Krško. Njihova izobrazbena struktura je izredno neugodna (nepopolna osnovnošolska izobrazba). Kar 52% Romov je zaključilo do 3 razrede OŠ, 42% jih ima 4, 5 oz. 6 razredov OŠ, 5 Romov pa je zaključilo 7 oz. 8 razred OŠ. Starostna struktura Romov je ugodnejša od siceršnje starostne strukture brezposelnih oseb – med njimi pravzaprav ni starih 50 let in več. Večina jih sodi v starostno skupino od 25 do vključno 39 let - 55%, starih do 24 let pa je 18 %.

Povprečno so Romi prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb 5 let, le 15% je takšnih z manj kot letom dni prijave. Zaradi njihove strukture in siceršnjih posebnosti te etnične skupine je njihovo zaposlovanje zelo omejeno (ni interesa delodajalcev), kljub temu, da ga država spodbuja preko programov aktivne politike zaposlovanja.

Zaposlitve se beležijo pravzaprav le preko programov javnih del, pa še ti so v zadnjih dveh letih v upadanju (upad števila programov in števila vključitev). Če se je še v letu 2010 beležilo 13 vključitev brezposelnih Romov v te programe, jih je bilo v letu 2012 vanje vključenih le 9 Romov, do konca junija 2013 pa se je v programih javnih del zaposlilo 7 Romov (gre za programe, ki pospešujejo njihovo socialno integracijo v družbo, ni pa več komunalnih programov, v katere so se v preteklosti vključevali Romi).

Programe javnih del izvajajo:

- CSD (pomoč pri vzpostavljanju kontaktov in komunikacije med otroki, starši in učitelji, pomoč pri varovanju otrok, spremljanje romskih otrok, informiranje in pomoč pri obveščanju staršev o dogajanjih v šoli in vrtcu, učenje starševske vloge, pomoč pri usmerjanju porabe socialnih transferjev, navajanje učencev na osebno higieno in kulturno prehranjevanje, ...);
- OŠ Leskovec (pomoč pri odpravljanju jezikovnih težav, razumevanju slovenskega jezika, vzpostavljanju dialoga med učenci, pri vzgoji, spodbujanje k zdravemu načinu življenja, pomoč, ...);
- razna društva (spodbujanje mladih Romov k aktivni participaciji in vključevanju v razne aktivnosti, pomoč pri izvajanju delavnic za romske otroke in prevajanju v romski jezik, pomoč pri izvajanju neformalnega izobraževanja za Rome,...).

Z namenom odpravljanja osnovnega izobrazbenega primanjkljaja se vključuje Rome v program funkcionalnega opismenjevanja, pridobivanja socialnih in komunikacijskih veščin in motiviranja za nadaljnje usposabljanje in izobraževanje. V letu 2012 do izvedbe tega programa ni prišlo, ker je bilo v letu pred tem precej težav pri njegovem izvajanju (problem prevoza, varstva otrok, neredno obiskovanje programa, ipd.).

V letu 2013 z izvajalcem usposabljanja, Ljudsko univerzo Krško, tečejo dogovori, da bi se usposabljanje dveh skupin Romov organiziralo v jesenskem času. Ker se bo program izvajal v večnamenskem prostoru vrtca v njihovem naselju, se upa, da bo pripravljenost Romov za obiskovanje programa višja. Dva Roma sta vključena v tečaj pridobitve vozniškega izpita C kategorije.

V preteklosti je Zavod za zaposlovanje izvajal tudi program formalnega izobraževanja. Romi so se vključevali v programe za dokončanje OŠ, v zadnjih dveh letih pa to vključevanje poteka neposredno preko Ljudske univerze Krško. Sicer pa je motivacija Romov za usposabljanje in zaposlovanje dokaj nizka. Pri nekaterih (zlasti moških) je sicer ta interes prisoten in večji od dejanskih možnosti na trgu dela. Motiviranost za usposabljanje in zaposlovanje pri ženskah pa je precej manjša.

Zdravje

Nosilec aktivnosti je Zdravstveni dom Krško. Vsa predavanja in delavnice so bile izvedene v romskem naselju Kerinov grm v večnamenskem prostoru z namenom čim bolj se približati njihovem okolju in omogočiti prisotnost čim več udeležencem.

Izvedeno je bilo:

- predavanje o osebni higieni za starše in otroke, učenje pravilnega umivanja rok, pravilnega kihanja in kašljanja v vrtcu;
- predavanje o kontracepciji, spolno prenosljivih boleznih ter načrtovanju družine; ciljna skupina: mladostnice in mlade žene – bodoče mamice;
- predavanje o zdravi prehrani, z meritvami krvnega tlaka, krvnega sladkorja ter holesterola je bilo namenjeno vsej odrasli populaciji;
- staršem predšolskih otrok je bilo namenjeno predavanje o pomenu cepljenja predšolskih otrok ter obvladovanju nalezljivih boleznih;
- predavanje o dejavnikih tveganja in njihov vpliv na zdravje je bilo namenjeno celotni odrasli populaciji;
- za starše in predšolske otroke sta kolegici iz zobozdravstvene vzgoje izvedli delavnico učenja pravilnega umivanja zob, s poudarkom na zdravi prehrani ter opustitev nezdravih razvad, ki vodijo v bolezni ustne votline.

Skozi razgovore z udeleženci predavanj in delavnic je bilo razumeti, da se vsaj nekateri zavedajo določenih škodljivih vplivov kajenja, alkohola, drog in nezdrave hrane na zdravje, vendar so nekateri tudi odločno poudarili, da spremeniti ne želijo ničesar.

Pregledana je bila precepljenost predšolskih otrok in ugotovljeno je bilo, da imajo skoraj vsi otroci opravljano bazično cepljenje, večini (razen enemu) pa manjkata sistematski pregled pri 3. in 5. letih, na katera se kljub poslanim povabilom starši otrok niso odzvali. Zato bo v letu 2013 pozornost in delo usmerjeno v to, da se prepriča starše, da pridejo z otroci k pediatru in opravijo te preglede. Ugotavlja se tudi, da vsi romski otroci nimajo izbranega zdravnika.

Velika večina Romov (cca 75%), ki prihaja po pomoč v Zdravstveni dom Krško, ima status socialno ogroženih - iz tega izhaja tudi zdravstveno zavarovanje, ki ga imajo v glavnem urejenega. Občasno prihajajo v urgenco z neurejenim zdravstvenim zavarovanjem in če stanje ni urgentno, vedno nastane problem plačila. Na urgenci zaznavajo več primerov nenujnih stanj tako v nočnem kot v dnevnem času. V enem primeru pa je prišlo tudi do lažnega poziva (preko GSM) za prevoz porodnice v porodnišnico. Ko je ekipa prišla v naselje osebe, ki naj bi klicala, ni bilo mogoče identificirati osebe, ki bi potrebovala prevoz.

Večino območij, ker živijo v občini živijo Romi, pokrivajo patronažne sestre zasebnice, za katere ni informacij, ali izvajajo kakšne dodatne aktivnosti.

Akcijski načrt občine za izboljšanje položaja Romov v občini Krško, na podlagi NPUR 2010 – 2015

Občina Krško nima sprejetega posebnega dokumenta (akcijski načrt) za izboljšanje položaja Romov.

Delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Krško

Skladno s 7. členom ZRomS-1 je občina Krško aprila 2012 ustanovila Svet za sobivanje občine Krško. Pri sestavi sveta so v celoti upoštevana določila 7. člena omenjenega zakona. Svet šteje 6 članov, vodi ga Nataša Brajdič, član sveta je tudi predstavnik romske skupnosti v občinskem svetu, Moran Jurkovič. Administrativna dela za svet opravlja oddelek za družbene dejavnosti občine Krško. Do konca leta 2012 je svet imel 3 seje. V delu sveta redno sodelujejo predstavniki različnih vladnih in nevladnih organizacij (Občina Krško, Center za socialno delo Krško, Policijska postaja Krško, Osnovna šola Leskovec, romsko društvo Kolo Drnovo, romsko društvo Mosti Kerinov Grm, Društvo zaveznikov mehkega pristanka...). Glavne teme sej Sveta za sobivanje občine Krško so bile: reševanje statusa romskih naselij Loke in Rimš, komunalna ureditev v romskih naseljih, dostava pitne vode v romsko naselje Rimš, šolski prevozi, udeležba učencev pri pouku v OŠ Leskovec, delovanje pripravljalnega vrtca v Kerinovem Grmu, problem stalnih prebivališč, odkup zemljišča v Kerinovem grmu in drugo. Svet enkrat letno poroča županu občine Krško o svojem delovanju.

Državni razpisi za izvajanje projektov, ki so bili povezani tudi z izboljšanjem položaja romske skupnosti

Občina Krško se je v letu 2012 prijavila na Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih, ki ga je izvedlo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo in sicer s projektom Odkup zemljišča za ureditev in zaokrožitev romskega naselja Drnovo. Na razpisu je bila Občina Krško uspešna in je pridobila sredstva v višini 20.600 EUR, s katerimi je odkupila cca 2.000 m² zemljišča, ki je že delno pozidano z romskimi objekti. Zemljišče je pred tem bilo v lasti fizičnih oseb, trenutno je v lasti Občine Krško, ki išče način, kako zemljišče prenesti tam živečim romskim družinam. Odkupljeno zemljišče je po namenski rabi opredeljeno kot stavbno zemljišče in je kot takšno bilo predmet prej navedenega javnega razpisa. Poseben problem predstavlja še del kmetijskega zemljišča, neposredno ob romskem naselju, ki je tudi uzurpirano s strani Romov. Lastniki so ga pripravljene odprodati, vendar nakup takšnega zemljišča ne zadovoljuje razpisnim pogojem. Občina Krško ima namen redno sodelovati na državnih javnih razpisih za sofinanciranje ureditve komunalne infrastrukture v romskih naseljih.

10.1.6. Občina KUZMA

V Občini Kuzma živi okrog 110 Romov, kar predstavlja okrog 6,0 % vseh občanov. Živijo v Doliču, Gornjih Slavečih, ena družina pa tudi v Kuzmi. Lokalna skupnost poskuša reševati romsko problematiko tudi s tem, da vključuje posameznike predvsem v javna dela, da v sodelovanju z osnovno šolo dosega, da Romi redno obiskujejo program šole in se tudi vključujejo v nadaljnje izobraževanje ter ozaveščanje Romov, ki je predpogoj za dobro socializacijo teh otrok, zato se le-ti vključujejo že tudi v program predšolske vzgoje, da jim bo v prihodnje skupaj z ustreznimi ustanovami omogočeno tudi dokončanje osnovne šole, ki je nima dokončanih še veliko odraslih Romov. Občina omogoča tudi sofinanciranje nekaterih projektov kot so Romski mentor in Socializacija romskih otrok, ob katerih je prav tako opazen velik korak naprej.

Socialne in bivalne razmere Romov v zaselku Dolič

V Doliču živi okrog 70 Romov. Zaselek romskega naselja v Doliču je že več desetletij imenovan »Jesenice«. Nahaja se v vzhodnem delu vasi Dolič, v tako imenovani Škaperjevi grabi. Skozi naselje poteka cesta, ki deli zaselek na dva dela. Živijo v objektih, ki so v slabem stanju, nekateri celo v barakah in kontejnerjih. Naselje je večinoma neurejeno, nekatere družine nimajo zagotovljenega osnovnega minimalnega standarda za bivanje. Nekatero hiše so zidane z opeko, vendar nobena od njih nima fasade, tudi nekateri notranji prostori teh hiš so v slabem stanju, neurejeni in majhni. Preskrba z vodo je urejena preko javnega vodovoda, telefonsko povezavo imajo redke družine, preskrba z električno energijo pa je zaradi priklopa na »črno« v nekaterih hišah tudi zelo slaba. Do zaselka vodi asfaltirana cesta, ki je bila dograjena v letu 2000, v letu 2008 pa je bila izvedena sanacija ter preplastitev celotne ceste. Problem pa seveda v tem naselju, kakor tudi na območju celotne občine, predstavlja kanalizacija.

Zelo slabe bivalne razmere so predvsem pri treh družinah, saj v teh primerih hiše niso niti zidane (živijo v leseni hiši ometani z blatom), v njej živi celotna družina v bistvu v enem prostoru (npr. 6- članska družina s štirimi otroki). Predvsem v teh družinah je problem tudi glede sanitarij in osnovnih življenjskih navad, predvsem higienskih. Spodbuden pa je podatek, da se miselnost nekaterih romskih družin že počasi spreminja, saj si nekatere družine urejajo svoje bivalne razmere po svojih najboljših močeh s pomočjo priložnostnega zaslužka. Rednih zaposlitev v zaselku zaenkrat ni, se pa nekateri že vključujejo v javna dela oziroma si iščejo priložnostna dela. Kljub temu pa so vse družine prejemnice denarne socialne pomoči oziroma drugih denarnih prejemkov s strani centra za socialno delo. Iz tega zaselka bo v prihodnjem šolskem letu kar 9 šoloobveznih otrok, ki bodo obiskovali OŠ Kuzma. V omenjenem zaselku bo v prihodnje potrebno tako še veliko storiti, da bodo Romi dosegli osnovni življenjski standard.

Ena romska družina pa si je svoje bivalne razmere uredila na novo, stran od zaselka, kjer prebivajo Romi. Postavila si je na novo zidano hišo, z urejenim vodovodom in elektriko. Podobne aktivnosti načrtujejo tudi drugi Romi. Prav tako si prizadevajo in imajo željo, da si svoj standard izboljšajo s tem, da hodijo na sezonsko delo v okoliške kraje oziroma v tujino. Prav tako pa težijo k temu, da je tudi izobrazba v življenju posameznika izrednega pomena. Omenjena družina ima tudi dokaj urejene družinske razmere, je pa prejemnik denarne socialne pomoči s strani centra za socialno delo.

Bivalne razmere si ureja na novo še ena romska družina, ki pa živi na drugem koncu vasi Dolič, ki ima prav tako novo zidano hišo z urejeno električno in vodovodno napeljavo. Zaslužek si prav tako iščejo v priložnostnem delu v sosednji Avstriji. Prav tako ima ta družina urejene družinske razmere, je pa prav tako prejemnik denarne socialne pomoči.

Pri zadnjih dveh omenjenih družinah otroka, ki sta zaključila uspešno OŠ nadaljujeta uspešno šolanje na srednjih poklicnih šolah, kar je prav gotovo vzpodbuden podatek.

Socialne in bivalne razmere Romov na Gornjih Slavečih

Lokacija romskega zaselka Gornji Slaveči se nahaja severozahodno od vasi Gornji Slaveči. Romi so formirali naselje na področju Kamene grabe. Romski zaselek v Gornjih Slavečih je nastal po drugi svetovni vojni.

V zaselku živi okrog 40 Romov. Njihov standard je zadovoljiv. S pridnostjo, s trdo voljo in z željo po boljšem življenju in napredku so ustvarili lastne domove. Hiše so zidane, nekatere imajo tudi fasade. Preskrbljeni so z javnim vodovodom, elektriko in telefonsko povezavo. Do naselja pa vodi asfaltirana cesta. Stalna prebivališča so urejena, kar je razvidno tudi iz registra. Bivalna kultura teh Romov je na zelo visokem nivoju. Skoraj v vsaki hiši so naslednji bivalni prostori: kuhinja, dnevna soba, spalnica, otroška soba, kopalnica in sanitarije. Vsi ti prostori so tudi

opremljeni, urejeni in snažni. Poleg tega pa je prisotna še njihova toplina, odkritosrčnost in radodarnost.

Starostna slika kaže na to, da so prebivalci razmeroma mladi (6 otrok je tudi šoloobveznih, eden pa obiskuje vrtec). Higijenske navade so pri Romih v Gornjih Slavečih v primerjavi z zaselkom Dolič neprimerno boljše, otroci prihajajo v šolo čisti in urejeni. Romi v tem zaselku so delavni in s tem so prispevali prav gotovo k temu, da imajo boljši standard. Iščejo občasna priložnostna dela, predvsem v sosednji Avstriji. Večina pa jih prejema denarno socialno pomoč in druge denarne prejemke s strani centra za socialno delo. Prav tako v tem zaselku rednih zaposlitev še ni, vključujejo pa se v oblike javnih del.

Dobro se zavedajo pomena izobrazbe in tako težijo k temu, da otroci redno obiskujejo osnovno šolo, svoje otroke pa vključujejo že tudi v program predšolske vzgoje. Tako bo v letošnjem šolskem letu ena učenka uspešno zaključila osnovno šolo in se vpisala v srednjo poklicno šolo.

Kljub temu pa imajo svojevrstno čustvovanje, drugačno mentaliteto, pogosto pride do izraza agresivnost, s katero pa radi rešujejo konfliktno situacije.

Socialne in bivalne razmere romske družine v Kuzmi

V mirnem in od vaškega vrveža odmaknjenem delu leži »Hekova domačija«. S trdim delom in veliko dobre volje si je ta družina ustvarila zgledno bivalno okolje, kjer je funkcionalnost prostorov v hiši izredna. Prostori so namreč urejeni, čisti in lepo opremljeni. Hiša ima urejeno električno napeljavo, vodovod, telefonsko napeljavo ter tudi centralno kurjavo. Poglavar v družini, oče, je zelo razgledan Rom in ima veliko načrtov za rešitev romske problematike v lokalnem prostoru, saj je tudi svetnik s strani romske skupnosti. Pred kratkim je ustanovil romsko kulturno društvo Iskrive zlate iskricice občine Kuzma in postal njen predsednik. Tako sta oba njegova sinova končala tudi tri letno poklicno šolo in si iščeta priložnostne zaposlitve, največkrat v bližnji Avstriji. Omenjena družina je zelo socializirana, veliko dajo tudi na vzgojo otrok, še posebej vnuka, ki obiskuje osnovno šolo.

Ocena trenutnega stanja romske skupnosti v Občini Kuzma

Splošno stanje romske skupnosti v občini Kuzma ni pretirano problematično, kljub temu pa prihaja do občasnih dogodkov, ki niso primerni ne za same Rome kakor tudi ne za celotno občino. Največkrat prihaja do nesoglasij oz. celo groženj med posameznimi Romi ali romskimi družinami. Vsi skupaj, predvsem občinska uprava, župan in romski svetniki bodo morali preventivno delovati v smislu ozaveščanja posameznih Romov oz. o informiranju Romov o vseh aktualnih zadevah, ki zadevajo lokalno skupnost in tudi širše območje.

Izhajajoč iz zgoraj navedenega Občina Kuzma ocenjuje, da je stanje romske skupnosti v občini sledeče:

- zelo pereč problem predstavljajo tako imenovane črne gradnje; s tem so povezane (predvsem v zaselku Dolič) izredno neprimerne bivalne razmere in posledično s tem povezane slabe higijenske razmere posameznih družin;
- zaskrbljujoča je zelo nizka izobrazba Romov (veliko jih je brez dokončane osnovne šole); posledično je s tem povezana tudi velika nepismenost Romov;
- socialno ekonomski položaj družin je slab; veliko jih je brezposelnih, edini vir prihodka predstavljata denarna socialna pomoč in otroški dodatek;
- neurejene družinske razmere se odražajo kot čustveni primanjkljaj in vzgojna zanemarjenost pri romskih otrocih;
- težave z vključevanjem v javna dela.

Vzgojno-izobraževalno delo z romskimi otroki

Osnovno šolo Kuzma v šolskem letu 2012/13 obiskuje 16 romskih učencev, to pomeni 13% vseh šoloobveznih otrok. Od teh je kar 12 otrok v drugi oziroma tretji triadi osnovne šole. Razporejeni so v naslednje oddelke:

Razred:	Število romskih učencev:
1.	1
2.	3
3.	0
4.	2
5.	1
6.	3
7.	0
8.	5
9.	1

Pri izvajanju vzgojno-izobraževalnega dela se ugotavlja, da je bil pri delu z romskimi učenci narejen korak naprej. Večina romskih učencev namreč dokaj redno obiskuje pouk oziroma se udeležujejo drugih dejavnosti, ki so povezane z vzgojno-izobraževalnim delom. Tudi z vključitvijo v skupine svojih vrstnikov romski učenci nimajo posebnih težav, v razredu so s strani ostalih otrok dobro sprejeti.

Romski učenci se pri vzgojno-izobraževalnem delu srečujejo z učnimi težavami. Potrebujejo veliko individualnega dela v smislu dodatne razlage, usmerjanja in vodenja. Delo temelji predvsem na konkretnem prikazu. Nekateri učenci potrebujejo tudi prilagajanje učnih vsebin, metod in oblik dela. Učenci imajo na podlagi izdanih odločb odobreno tudi dodatno strokovno pomoč, vključeni so v dopolnilni pouk, individualno in skupinsko pomoč ter v druge oblike individualnega dela. Šola ugotavlja, da obstajajo razlike pri učno vzgojnih rezultatih dela med tistimi romskimi učenci, ki prihajajo iz spodbudnega učnega okolja, in tistimi, ki prihajajo iz manj spodbudnega učnega okolja. Učencem, ki prihajajo iz spodbudnega učnega okolja, starši omogočajo tudi vključitev v dejavnosti, ki niso neposredno povezane s poukom, jih spodbujajo, motivirajo za šolsko delo, jim nudijo pomoč. Učencem, ki izhajajo iz manj spodbudnega učnega okolja, starši ne znajo pomagati pri delu, jih za delo ne motivirajo, ti učenci tudi pogosteje izostajajo od pouka, za samo šolsko delo so sami tudi manj motivirani.

Kot zelo dobra pa se odraža tudi vključitev romskega mentorja v sam vzgojno-izobraževalni proces. Romski mentor se namreč vključuje v vse oblike vzgojno-izobraževalnega dela. Prisoten je pri oblikah dela, vezanih na socializacijo učencev, pri demonstraciji in dojemanju higienskih navad učencev, pri prehranjevanju, pri reševanju konfliktnih situacij ter v razredu pri vseh oblikah vzgojno-izobraževalnega dela. Učencem pomaga pri predmetnih področjih, posebej pri vsebinah, ki jih učenci Romi težje dojemajo. Redno se vključuje tudi v pridobivanje stikov s starši romskih otrok.

Učenci Romi so na šoli deležni več individualnih oblik dela. Te se kažejo kot dodatna strokovna pomoč specialne pedagoginje, učna pomoč učiteljev, dodatna pomoč socialne pedagoginje, vključitev romske mentorice v vzgojno-izobraževalni proces, laična pomoč na domu, ipd. Poleg tega obiskujejo dopolnilni pouk, individualno in skupinsko pomoč, učenci nižjih razredov so vključeni tudi v oddelek podaljšanega bivanja.

Strokovni delavci šole ugotavljajo, da učenci ob vseh individualnih oblikah in metodah dela, ob prilagoditvah poučevanja lažje dosegajo zastavljene cilje programa in tako napredujejo. Prav individualne oblike dela so tiste, ki pripomorejo k doseganju zastavljenih ciljev, prav tako pa omogočajo razvoj posameznega otroka v njegovem lastnem tempu in v celostnem smislu.

Spodbuden je podatek, da se romski učenci, ki uspešno končajo program osnovne šole, vpišejo na srednje poklicne in srednje tehniške šole. Starši otroke redno vpisujejo v oddelke vrtca. Tako v šolskem letu 2012/2013 dva romska otroka obiskujeta vrtec.

Kljub premiku v pozitivno smer pa je mogoče ugotoviti, da imajo starši romskih otrok zelo nizko stopnjo izobrazbe, večina jih nima niti dokončane osnovne šole, nekateri so celo nepismeni. Še vedno je izredno nizka stopnja osnovnih življenjskih navad (predvsem higienskih) že pri samih starših, kar se potem odraža tudi na navadah njihovih otrok. Začutiti je mogoče neurejene družinske razmere, kar se posledično odraža kot čustveni primanjkljaj in vzgojna zanemarjenost romskih otrok. In prav pri slednjem je potrebno omeniti, da imajo otroci, ki prihajajo iz take družine, težave na vzgojnem področju, kar se posledično odraža na samem učnem področju.

Sklepna ugotovitev:

V prvi vrsti je izrednega pomena ozaveščanje staršev v smislu vcepljanja osnovnih življenjskih navad, ki se jih lahko nato pričakuje od njihovih otrok. To pa je tudi področje, ki mu bodo morali vsi tisti, ki se srečujejo z delom z Romi, v prihodnje posvetiti še večjo pozornost, v kolikor se bo zasledovalo cilj, da se Rome razvija v pozitivne osebe, ki stremijo k napredku družbe kot celote. Ob tem se seveda misli na nenehno in istočasno »pozitivno prevzgojo« staršev, ob tem, da se jim ne odvzema njihove enkratne danosti, ki bogati naš prostor. Ker so na podlagi vsega opisanega tako bivalne kot tudi socialne razmere pri nekaterih Romih Občine Kuzma še precej pod mejo zadovoljivega, bi se jim s pomočjo dodatnih sredstev lahko omogočilo in predvsem pripomoglo k izboljšanju le-teh.

Nakazane rešitve oziroma naloge, ki bi jih naj celovit program ukrepov moral vključevati

V Občini Kuzma se nekatere od navedenih nalog že predvideva izvesti, nekatere pa se že izvaja v smislu reševanja romske problematike:

Področje vzgoje in izobraževanja:

- sofinanciranje projekta Romski mentor;
- vključevanje romskih otrok v projekt Socializacija romskih otrok, ki poteka v okviru centra za socialno delo;
- vključevanje otrok v predšolsko vzgojo;
- omogočiti otrokom uspešno dokončanje osnovne šole in vključitev v programe srednjih šol.

Področje lokalne skupnosti v celoti:

- idejna zasnova razvoja romske vasi,
- sprememba obstoječih prostorskih planov in ureditev ter legalizacija gradenj v zaselkih v smislu ureditve in izboljšanja bivalnih razmer družin;
- priprava idejne zasnove za gradnjo kanalizacije s čistilnimi napravami;
- odraslim omogočiti alternativne oblike izobraževanja v smislu pridobitve osnovne izobrazbe (dokončanje osnovne šole);
- vključevanje Romov v javna dela in v druge oblike del;
- sredstva v občinskem proračunu v nobenem primeru ne zadoščajo za pokrivanje vseh potreb Romov, zato bi bilo nujno potrebno zagotoviti dodatna sredstva,

predvsem za nabavo gradbenega materiala za izboljšanje bivalnih razmer posameznih romskih družin.

Primer dobre prakse že obstoječih programov

- Vključitev romskega mentorja v šole

Zelo pomembna je vključitev v proces vzgojno-izobraževalnega dela romskega mentorja, ki se vključuje v vse oblike vzgojno-izobraževalnega dela. Prisoten je pri oblikah dela vezanih na socializacijo učencev, pri demonstraciji in dojemanju higienskih navad učencev, pri prehranjevanju, pri reševanju konfliktnih situacij ter v razredu pri vseh oblikah vzgojno izobraževalnega dela. Učencem pomaga pri predmetnih področjih, posebej pri vsebinah, ki so jih učenci Romi težje dojemali. Redno se vključuje tudi v pridobivanje stikov s starši romskih otrok. Pri delu romskega mentorja je opaziti, da zaradi specifik in narave dela potrebuje še dodatna znanja, predvsem v smislu pridobivanja pedagoškega znanja in ustreznega pristopa do teh otrok.

- Vključitev projekta Socializacija romskih otrok

Zelo dobrodošla pri delu z romskimi otroki, predvsem v smislu socializacije teh otrok je tudi vključitev le-teh v omenjeni projekt. Tudi tukaj je opaziti, da je potrebno izvajalce omenjenega projekta predhodno zelo dobro pripraviti na delo s tako populacijo, za kar je potrebno pridobiti tudi ustrezno znanje s tega področja, prav tako v smislu pridobitve pedagoške dokvalifikacije.

Primer dela z družino, kjer se neurejene družinske razmere odražajo kot čustveni primanjkljaj in vzgojna zanemarjenost pri otrocih

Za vse strokovne delavce, ki delajo z romskimi otroki, katerih neurejene družinske razmere se odražajo kot čustveni primanjkljaj in vzgojna zanemarjenost pri otrocih, je nujno pomembno poznavanje vzrokov za nastanek agresivnega vedenja. To je bistveno izhodišče za primeren strokovni pristop obravnave otroka, ki mora nujno temeljiti na človeškem razumevanju otrokovih težav.

In kako začrtati pot v nadaljevanju? Poleg poznavanja vzrokov otrokovega vedenja je zelo pomembno ustvariti ustrezen osebni odnos tako s starši kot tudi z otrokom. Šele nato si je potrebno začrtati vsebine, oblike, metode, tehnike obravnave primera. Zelo pomembno je tudi timsko delo v smislu doprinosa strokovnosti vsakega člana. Cilji morajo biti zastavljeni načrtno. Pomembno je, da niso zastavljeni previsoki cilji. Prav tako je pomembno, da ni pričakanj o določenem vidnem pozitivnem napredku v krajšem roku. Delo mora potekati v majhnih korakih. Pozoren je potrebno biti na vsako svetlo točko in na njej tudi graditi. Pri otroku je potrebno upoštevati v prvi vrsti njegovo individualnost, njegovo vedenje je potrebno usmerjati na močna otrokova področja, na tisto, kjer se čuti uspešnega, dobrega.

Izrednega pomena je poleg dela z otrokom tudi vzporedno delo s starši oziroma z njegovim ožjim okoljem, saj se ugotavlja, da glavni izvor otrokovega negativnega vedenja predstavlja prav osnovna celica - družina. Toliko težje je delo s starši, saj izhajajo iz slabega socialno ekonomskega okolja. Določeni vzorci vedenja posameznikov se ponavljajo že iz generacije v generacijo in se jih ne da spremeniti v krajšem časovnem obdobju. Proces spreminjanja je dolgotrajen, rezultati so vidni v daljših obdobjih. Problem pri delu pa je tudi ta, da tem staršem vzgojno-izobraževalno delo in z njim povezane dejavnosti ter aktivnosti ne predstavljajo enega izmed osnovnih ciljev, ampak dojemajo življenje iz drugačnih zornih kotov (družina živetari iz dneva v dan in se s prihodnostjo ne obremenjuje). Zgovoren je namreč podatek, da starši priznavajo, da svojemu otroku v vzgoji niso kos, saj doma otroci že pogosto grobo verbalno obračunavajo z njimi.

Na podlagi teh podatkov in opažanj se sprejemajo odločitve, da se v iskanje skupne poti vključuje tudi druge pristojne institucije, kot so dispanzer za mentalno higieno otrok in mladostnikov in center za socialno delo. Rešitve namreč niso zgolj v kaznih in sankcijah, ampak v iskanju in graditvi osebnosti romskih otrok na vseh močnih, pozitivnih točkah karakterja. Pomemben podatek pa je tudi, da otrok izven šolskega okolja nima možnosti za nadgrajevanje vedenj, ki so vezana na izobraževalno plat šolskega sistema.

Izrednega pomena pri delu z Romi v tej lokalni skupnosti je v prvi vrsti ozaveščanje staršev v smislu vcepljanja osnovnih življenjskih navad, ki se jih lahko nato pričakuje tudi od njihovih otrok.

To pa je področje, ki mu bodo morali vsi, ki se srečujejo z delom z Romi v prihodnje posvetiti še večjo pozornost, v kolikor se želi, da se bodo Romi razvili v pozitivne osebe, ki stremijo k napredku družbe kot celote. Ob tem se seveda misli na nenehno in istočasno »pozitivno prevzgojo« staršev, ob tem, da se jim ne odvzema njihove enkratne danosti, ki bogatijo naš prostor.

Zdravstveno stanje Romove je dokaj v redu, vendar je opaziti, da imajo nekateri zaradi slabših bivalnih pogojev, vidne zdravstvene težave. Bivanjske razmere so torej najslabše v romskem zaselku v Doliču.

Akcijski načrt Občine Kuzma za izboljšanje položaja romske skupnosti na podlagi NPUR 2010-2015 še ni sprejet oz. ne obstaja.

Posebno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položja romske skupnosti v občini je formirano.

Občina Kuzma je pred kratkim na Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2013 prijavila projekt Rekonstrukcija javnih poti v romskem naselju Dolič. Prijavljena vrednost z DDV znaša 245.627,16 €.

10.1.7. Občina LENDA VA

Občina Lendava je v okviru ZRoms-1 in Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade RS za obdobje 2010 – 2015 v letu 2012 izvedla spodaj opisane ukrepe oziroma aktivnosti.

Sofinanciranje kulturnih programov v letu 2012

Občina Lendava je v letu 2012 objavila Javni razpis za sofinanciranje kulturnih programov. Na podlagi razpisa so bila sofinancerka sredstva dodeljena z namenom spodbujanja ustvarjanja in poustvarjanja ter posredovanja javnih kulturnih dobrin in programov. Cilji, ki so bili realizirani z izvedbo programa v letu 2012, za katera so bila dodeljena sredstva občine, so v skladu s cilji Razvojnega programa Občine Lendava za obdobje 2007 – 2013.

Na razpis sta se med drugimi prijavili tudi dve romski društvi, ki delujeta na področju kulture in sicer Romsko društvo Romano Jilo Občine Lendava in Romsko društvo Ređina.

Romsko društvo Romano Jilo je prijavilo kulturni program z nazivom »Letni program«. Za namen izvedbe letnega programa je občina društvu nakazala sredstva v višini 581,90 EUR. Iz njihovega poročila za leto 2012 je razvidno, da je društvo uresničilo vse zastavljene cilje

(delovanje folklorne skupine, partnerstvo in sodelovanje v tujini, izobraževalne delavnice, ohranjanje in širjenje romske kulture ter organizacija ekskurzije).

Romsko društvo Rečina je prijavilo kulturni program z nazivom »Letni program«. Za namen izvedbe letnega programa je občina društvu nakazala sredstva v višini 581,90 EUR. Iz njihovega poročila za leto 2012 je razvidno, da je društvo realiziralo zastavljene cilje (nastopi na raznih prireditvah v občini in drugod, organizacija 6 dnevnega tabora za otroke, izvedba kratkih kulturnih programov).

Sofinanciranje športnih programov v letu 2012

Občina Lendava je lani objavila Javni razpis za izbor izvajalcev in sofinanciranje letnega programa športa v Občini Lendava za leto 2012. Na podlagi razpisa in Programa sofinanciranja športnih dejavnosti v Občini Lendava za leto 2012 so bila sofinancerka sredstva dodeljena z namenom spodbujanja športnih dejavnosti na lokalni ravni.

Na razpis se je med drugimi prijavil tudi Romski nogometni klub Zvezda Dolga vas, ki deluje na področju športnih dejavnosti. Klub je prijavil letni program z nazivom »Delovanje društva«, za kar je občina klubu namenila sredstva v višini 525,00 EUR. Iz njihovega poročila za leto 2012 je razvidno, da je klub realiziral zastavljene cilje (otvoritev igrišča, udeležba na različnih turnirjih, organizacija nogometnih tekem) ter sredstva porabil namensko (nakup nogometnih dresov).

Izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti

Glede pereče stanovanjske problematike občina aktivno sodeluje s Centrom za socialno delo Lendava, kjer skuša skupaj poiskati najustreznejše rešitve. V stanovanjih, ki so v lasti Občine Lendava, trenutno prebiva 8 romskih družin. V letu 2012 sta bili dve romski družini na lastno željo preseljeni v drugo občinsko stanovanje. Lansko leto je občina pričela tudi z aktivnostmi za ureditev ugodnejših stanovanjskih razmer za 8 člansko romsko družino, vendar je pridobitev ustreznega stanovanja za tako številčno družino oteženo.

Občina Lendava je na podlagi odločb centra za socialno delo v letu 2012 plačevala subvencije najemnin tudi za pripadnike romske skupnosti, tako za neprofitna kakor tudi za profitna stanovanja.

Ureditev romskega naselja in legalizacija

V Romskem naselju v Dolgi vasi je bila komunalna in ostala infrastruktura že urejena v preteklih letih (kanalizacija, vodovod, elektrika, javna razsvetljava, ceste).

Pri legalizaciji romskega naselja je potrebno omeniti, da je na teh zemljiščih plomba s strani gradbenega inšpektorata, kar onemogoča nadaljnje aktivnosti glede legalizacije.

V novembru 2012 se je na dovozni cesti, ki vodi preko romskega naselja do odlagališča nenevarnih odpadkov v Dolgi vasi, nevarno povečal plitvejši zemeljski plaz, ki je ogrožal omenjeno cesto in stanovanjsko hišo v romskem naselju. Za potrebe sanacije plazu je Občina Lendava sklenila pogodbo o sofinanciranju sanacije plazu na deponiji Dolga vas z izvajalcem Javno podjetje Center za ravnanje z odpadki Puconci d.o.o. in za to aktivnost namenila sredstva v višini 19.582,22 EUR.

Spodbujanje zaposlenosti pripadnikov romske skupnosti

V Občini Lendava je relativno visoka stopnja brezposelnosti, kar se ugotavlja tudi za pripadnike romske skupnosti. Glede na izredno nizko izobrazbeno strukturo pripadnikov romske skupnosti, so možnosti pridobitve ali ohranitve zaposlitve majhne. Občina Lendava spodbuja zaposlenost v občini na več načinov in med drugim v ta namen vsako leto podpre izvajanje javnih del, v katerega so vključeni tudi pripadniki romske skupnosti.

Zagotovitev večnamenskih prostorov pripadnikom romske skupnosti

V letu 2012 je Občina Lendava s strani Urada za narodnost prejela zaprosilo za brezplačen dostop do večnamenskih prostorov za kulturne in druge aktivnosti romske skupnosti. Občina Lendava je aktivno pristopila k reševanju tega problema in zaprosila Krajevno skupnost Dolga vas, da poda skupaj s predstavniki romskega naselja Dolga vas predlog o rešitvi, ki pa ga z njihove strani žal občina še ni prejela.

10.1.8. Občina METLIKA

Romi v občini Metlika živijo v petih romskih naseljih, in sicer:

- Boriha (Rosalnice),
- Svržaki,
- »Kamnolom Gradac«,
- Križevska vas- »Gaugen hrib« in
- Dolnje Dobravice.

Romska naselja na področju občine Metlika so strnjena naselja, na obrobju vasi, mesta. Po podatkih Centra za socialno delo Metlika živi v 81 družinah 348 prebivalcev. Število prebivalcev v teh naseljih se zaradi nenehnih preseljevanj, ki so posledica medregijskih porok in iskanja boljših življenjskih pogojev, ves čas spreminja. Večina odraslega prebivalstva je neizobraženega, kar jim onemogoča pridobitev redne zaposlitve. Tako so odvisni od priložnostnih del in socialne pomoči, pa tudi od lastne iznajdljivosti. Pripadniki romske skupnosti večino časa preživijo doma, v mejah naselja, kjer se vzdržujejo naučeni vzorci vedenja, ki so močno utrjeni.

Pripadniki romske skupnosti se ne želijo vključiti v izobraževanje. Kljub ukrepom pozitivne diskriminacije in različnim ugodnostim v primeru, da se vključijo v program OŠ, ki ga izvaja ZIK Črnomelj Romi ne želijo dokončati šolanja. V sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje je bila večkrat letno organizirana predstavitev glede vključevanja v program OŠ, vendar odziva ni bilo. Zato program ni bil organiziran v Metliki, udeleženci pa bi se morali voziti v 10 km oddaljen Črnomelj, vendar se izobraževati v Črnomlju niso hoteli.

Šoloobvezni otroci redno obiskujejo pouk. Pripadniki romske skupnosti, ki uveljavljajo pravico do socialnih transferjev na CSD Metlika, so vezani s pogodbo o aktivnem reševanju socialne problematike. V primeru kršitev, CSD Metlika ukrepa na podlagi zakonodaje, v sodelovanju s pristojno osnovno šolo.

Na področju Bele krajine Romi težko pridobijo zaposlitev. Stopnja brezposelnosti letno narašča, kar predstavlja problem brezposelnosti na ravni celotnega prebivalstva. Pripadniki romske skupnosti se večkrat sklicujejo na to, da je brezpredmetno hoditi v službo za plačilo, ki je malenkost višje od denarne socialne pomoči. Denarno socialno pomoč prejema 82 romov, otroški dodatek pa 46 romov.

Pripadniki romske skupnosti večino časa preživijo doma, v mejah naselja. V okviru tega se vzdržujejo naučena vedenja in konfliktni odnosi med posameznimi družinami in skupinami, katere vzorci vedenja so močno utrjeni, saj socialna in ostale službe redko vstopajo v romske družine. Problem predstavljajo konfliktni odnosi med pripadniki romske skupnosti.

Romi ne poznajo organiziranosti pravne države, ne institucij, ne lastnih pravic in odgovornosti. Posledično ne znajo / ne zmorejo ponotranjiti vrednot, ki jih imajo predstavniki večinskega prebivalstva, ki so vpeti v družbo z vsemi njenimi normami in pravili od rojstva naprej. Odklonilen odnos večinskega prebivalstva do Romov, izoliranost pripadnikov romske skupnosti, nizka izobrazba, nizka samopodoba Romov, nizka motivacija za aktivno delovanje v skupnosti za skupnost, posledično pripadnike romske skupnosti pahne v izvrševanje kaznivih dejanj.

Občina Metlika zagotavlja pogoje za zgodnje vključevanje predšolskih romskih otrok v organizirano predšolsko vzgojo, zato je Otroškemu vrtcu Metlika odobrila sredstva za izvajanje poldnevnega programa, v obsegu 12 ur tedensko.

Otroški vrtec Metlika izvaja skrajšani 12-urni predšolski program za otroke Rome. V šolskem letu 2011/2012 je bilo v program vpisanih 8 otrok, redno je program obiskovalo 4-5 otrok. V šolskem letu 2012/2013 je v program vpisanih 9 otrok, redno obiskuje program 6 otrok. Vzgojno-izobraževalni program vodi pomočnica vzgojiteljice, pomaga ji romska pomočnica, ki je preko javnih del zaposlena na Centru za socialno delo Metlika. Program se izvaja od ponedeljka do srede, od 8.00 – 12.00, v za njih namenjeni igralnici. V vrtec jih pripelje vrtčevski kombi iz 4-ih naselij: Boriha, Svržaki, Križevska vas in Dobravice. Romska pomočnica Martina Hudorovič skrbi za preprečevanje jezikovnih ovir in je v veliko pomoč vzgojiteljici. V mesecu septembru 2012 so obiskali vsa romska naselja in dodatno v vsakem naselju izvedli delavnico z namenom spodbujanja staršev k vključitvi otrok v predšolski program. Romski otroci se vključujejo v dodatne dejavnosti, ki so pripravljene za vse otroke. Udeležujejo se lutkovnih igranic, predstav in prireditev. Vrtec je vključen tudi v ESS projekt Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti. V okviru projekta obiskuje projektni tim romska naselja in izvaja delavnice za otroke. V celotnem trajanju projekta je do sedaj vrtec izvedel 16 dejavnosti v okviru Spoznavno-animacijskih dni v vrtcu in 7 dejavnosti v okviru Spoznavno-animacijskih dni v osnovni šoli. Omenjenih dejavnosti se je udeležilo 44 romskih otrok. Izvedeni sta bili tudi športni delavnici in izdelovanje voščilnic v telovadnici vrtca. Romska pomočnica občasno s sodelavko iz Centra za socialno delo Metlika, ob četrkih in petkih, izvaja delavnice v romskih naseljih. Program se v celoti financira iz občinskega proračuna in je za starše brezplačen. Stroški za financiranje programa so v letu 2012 znašali 4.150,00 EUR, v letu 2013 pa je prav tako predvidenih 4.150,00 EUR.

Ljudska knjižnica Metlika razvija projekt »Romi, povabljeni v knjižnico«. Projekt je ocenjen kot zelo uspešen. V okviru projekta je bilo v letu 2012 pripravljenih 22 dogodkov v knjižnici ali romskih naseljih Občine Metlika, z Romi pa v knjižnici delajo tako rekoč vsakodnevno (individualna pomoč pri uporabi računalnika, pomoč pri izboru gradiva, svetovanje, ...).

V okviru projekta so pripravili:

- 9 ur pravljič, prisotnih je bilo 93 udeležencev;
- 9 ustvarjalnih delavnic, prisotnih je bilo 88 udeležencev;
- razstavo slikanic in poučnih knjig, razstavo si je ogledalo 15 obiskovalcev;
- učenja računalništva, skupaj 6 udeležencev (2 delavnici);
- predstavitev knjižnice z 9 udeleženci .

Sodelovali so z Romskim društvom Kham Metlika pri organizaciji že tradicionalnega dogodka »Romska noč« - priprava, tisk in pošiljanje vabil, plakatov, pomoč pri pripravi programa. Vodja

projekta Marta Strahinič je v decembru 2012 projekt predstavila v Bruslju na povabilo posebne skupine držav članic EU za medkulturno sodelovanje.

V OŠ Podzemelj je bilo v šolskem letu 2011/2012 vpisanih 24 romskih učencev, ki prihajajo iz treh ločenih romskih naselij: Križevske vasi, Dolnjih Dobravic in Gradca. Pouk je redno obiskovalo 22 učencev, eden učenec ni obiskoval pouka, ena učenka pa je bila preusmerjena v šolo s prilagojenim programom. Preko javnih del je sta v programu »Pomoč Romom pri socializaciji« zaposleni dve delavki, od tega ena Romkinja. Od oktobra 2012 sta romski pomočnici pomagali 17- im romskim učencem. Pomagata jim pri osvajanju učne snovi, domačih in seminarjskih nalogah, utrjevanju znanja itn. Delo je potekalo v kabinetu in v oddelkih. Enkrat tedensko so bile organizirane bralne urice ali ure ustvarjanj, kjer sta jim brali zgodbe, z njimi ustvarjali in jih učili kako izkoristiti odpadni material, uporabiti ostanke papirja, blaga, plastike in iz tega narediti nekaj novega, kako narediti poceni darilo za rojstni dan, kako zašiti gumb ali luknjo na majici, kako polepšati delovni kotiček ali steno v otroški sobi.

Še vedno je opazno neredno obiskovanje pouka romskih učencev, kar se v primerjavi s prejšnjim letom ni izboljšalo. Na učnem področju so vidni napredki, saj v višje razrede napreduje 15 romskih učencev.

Romski pomočnici med šolskim letom sodelujeta pri vseh aktivnostih, ki so vezane za romske učence v šoli. Občasno obiskujeta naselja, oziroma družine učencev, predvsem zato, ker večina romskih staršev ne prihaja v šolo na roditeljske sestanke in govorilne ure.

V šolskem letu 2012/2013 se je romska pomočnica udeležila štirih sestankov projektnega tima, ki ga sestavljajo predstavniki delodajalca, romski pomočniki in mentorji. Prav tako se je udeležila 128 ur izobraževanj iz modulov: Komunikacijske veščine, Igra za otroke, Matematika za otroke, Didaktika in Predšolska pedagogika. Med počitnicami v letu 2013 naj bi se udeležila še dodatnih 168 ur izobraževanj iz področja predšolske vzgoje in 24 ur iz področja romologije.

V šolskem letu 2012/2013 je bilo v OŠ Metlika vpisanih 53 romskih otrok (8,9%), od tega 5 otrok obiskuje pouk na Podružnični šoli Suhor.

Večina otrok redno obiskuje pouk, posamezni neredno, 5 otrok pa sploh ne prihaja v šolo. V šolskem letu 2012/2013 ugotavljajo, da je vse več disciplinskih težav, agresivnosti otrok in neustreznega odnosa do šolskega dela, učnih pripomočkov in šolske lastnine. Motivacija za šolsko delo je na precej nizki ravni. Vzroki za to so predvsem pri nesodelovanju staršev s šolo in pri nezainteresiranosti staršev za učni uspeh otrok. Že nekaj šolskih let je velik osip v 6. razredu, tako da samo redki posamezniki nadaljujejo šolanje do 9. razreda in končajo osnovno šolo.

Za romske otroke na šoli skrbita 2 delavki zaposleni preko javnih del in romska pomočnica, ki je v delovnem razmerju z Ljudsko univerzo Kočevje. Delo romske pomočnice je še vedno nezadostno definirano, pričakovanja so bila precej višja kot se je to pokazalo v praksi.

Občina Metlika zagotavlja sredstva za reševanje romske problematike na naslednjih proračunskih postavkah:

Proračunska postavka	Naziv proračunske postavke	Realizirano 2012
16037	Infrastruktura v romskem naselju Boriha	126.730,95 €
19000	Otroški vrtec Metlika - drugi transferi	4.150,00 €

	posameznikom in gospodinjstvom	
20003	Javna dela - socializacija Romov	6.838,00 €
20014	Romska problematika	3.972,00 €
15001	Javna dela - urejanje in vzdrževanje javnih površin	61.092,88 €
	Skupaj:	202.783,83 €

V letu 2012 so bila sredstva za reševanje romske problematike zagotovljena še iz ostalih postavk proračuna in sicer za:

- enkratna občinska denarna socialna pomoč v višini 4.607,57 EUR,
- prevoz šoloobveznih otrok s posebnimi potrebami v OŠ Milke Šobar Nataše v Črnomelj,
- obvezno zdravstveno zavarovanje (Romi brez prejemkov - povprečno 66 romov/mesec) v višini 24.013,44 EUR,
- izvedba Romske noči 2012 v višini 600,00 EUR.

V letu 2012 se je Občina Metlika prijavila na Javni razpis za sofinanciranje komunalne infrastrukture v romskih naseljih, in sicer za odkup dveh zemljišč in za obnovo vodovoda v romskem naselju Boriha. S pridobljenimi sredstvi v višini 100% upravičenih stroškov je uspešno realizirala prijavljen projekt.

V letu 2013 so planirana sredstva na naslednjih proračunskih postavkah:

Proračunska postavka	Naziv proračunske postavke	Proračun 2013
19000	Otroški vrtec Metlika - drugi transferi posameznikom in gospodinjstvom	4.150,00 €
19022	Socializacija romov	6.622,00 €
20003	Javna dela - socializacija Romov	2.660,00 €
20014	Romska problematika	4.000,00 €
15001	Javna dela - Urejanje in vzdrževanje javnih površin	21.000,00 €
	Skupaj:	38.432,00 €

V Občini Metlika deluje Romsko društvo »KHAM« Metlika, ki je v mesecu juniju 2012 pripravilo tradicionalno prireditev »Romska noč« v naselju Boriha. Pri organizaciji sta z zagotavljanjem materialnih in finančnih sredstev, sodelovali tudi Ljudska knjižnica Metlika ter Občina Metlika.

Za potrebe romskega občinskega svetnika, g. Matjaža Hudorovca, je občina uredila tudi pisarno na Pungartu.

Občina Metlika je v mesecu marcu 2013 sprejela nov Občinski prostorski načrt (OPN). V predlogu so opredeljena tudi romska naselja, kar pomeni, da se bo po sprejetju OPN- ja lahko romska naselja tudi legalizirala. V večini romskih naseljih, ki se nahajajo v Občini Metlika je že vodovod in elektrika. V letu 2012 sta bila nabavljena tudi dva bivalna kontejnerja za najbolj ogroženi družini, ki sta bivali v leseni baraki in sta bili že nevarni za bivanje (možnost porušitve strehe).

V sodelovanju s Centrom za socialno delo Metlika se izvaja tudi nacionalni program javnega dela »Pomoč Romom pri socializaciji«, ki je namenjen tako otrokom kot odraslim romom. Center za socialno delo Metlika je bil pred leti pobudnik in koordinator aktivnosti izvajanja nacionalnega programa, prej pa je bilo to prepuščeno posameznim občinam. V izvajanje javnega dela »Pomoč Romom pri socializaciji« so bile v letu 2012 vključene 4 brezposelne osebe, in sicer 2 Romkinji in 2 Neromkinji. Občina za izvedbo omenjenega javnega dela zagotavlja:

- razliko do minimalne plače,
- regres za letni dopust,
- materialne stroške in storitve,
- stroške kilometrine za terensko delo.

V okviru javnih del se izvajajo tudi delavnice v naseljih (zdravstvena vzgoja, delo s predšolskimi otroki v naseljih, pomoč družinam pri vzpodbujanju in ozaveščanju pomena izobraževanja).

10.1.9. Mestna občina MURSKA SOBOTA

Prizadevanja v tej lokalni skupnosti so usmerjena k cilju, kako zagotoviti romski skupnosti boljše pogoje v procesu vzgoje in izobraževanja z zagotavljanjem možnosti za razvijanje lastne identitete in kulturnega razvoja. Vse dosedanje analize so potrdile, da dosegajo boljše rezultate zlasti tisti učenci Romi, ki so pred vstopom v šolo vključeni v organizirano otroško varstvo. Tudi osnove znanja slovenskega jezika teh otrok so na višjem nivoju. Že več kot 50 let deluje v romskem naselju Pušča Vrtec Murska Sobota, enota Romano. Delovni pogoji v vrtcu se ne razlikujejo od delovnih pogojev v ostalih vrtcih, objekt vrtca se s sredstvi lokalne skupnosti oz. iz občinskih proračunskih sredstev sproti vzdržuje, obnavlja in dograjuje, obnavlja se tudi notranja oprema, vzgojno učna sredstva pa se nadomeščajo s sodobnejšimi. Starši romskih otrok že dolgo več niso nezaupljivi do vrtca in otroke v vrtec redno pošiljajo.

V Mestni občini Murska Sobota se število romskih otrok vključenih v pet osnovnih šol iz leta v leto znižuje – trenutno je vključenih približno 115 romskih otrok, kar pomeni, da se nataliteta tudi pri Romih znižuje. Največ učencev Romov na soboških osnovnih šolah je iz zaselka Pušča, ki je danes samostojna krajevna skupnost. Romi obiskujejo torej vseh pet osnovnih šol v okviru Mestne občine Murska Sobota, kar pomeni pozitiven premik. Ko so Romi iz zaselka Pušča obiskovali le OŠ Murska Sobota II, so bili učni rezultati zaradi prevelikega števila romskih otrok v oddelkih veliko slabši tako pri Romih kot pri ostalih učencih v primerjavi z ostalimi osnovnimi šolami v mestu. Učitelji praktiki danes ugotavljajo, da je integracija uspešna in obvladljiva le v primeru, da je v posameznih oddelkih vključeno majhno število učencev. Novi zakonski predpisi so uvedli tudi specifičen normativ o številu učencev v oddelku, ki določa, da je zgornja meja oddelka, če so v njem 3-je Romi, 21 učencev. Preverjanje različnih oblik in metod dela z učenci Romi kaže na to, da je pri šolskem delu najbolj učinkovita zgodnja integracija z veliko skupinskega in individualnega dela. Praksa je potrdila tudi domnevo, da integrirani romski učenci hitreje osvajajo slovenski jezik in se bolj socializirajo.

Poleg vseh teh specifik je za čim boljši učni uspeh pomemben reden šolski obisk oziroma redno obiskovanje pouka. V Mestni občini Murska Sobota se je ta vrzel odpravila že pred leti, ko je bil na pobudo Romov samih v zaselek Pušča uveden šolski avtobus, ki je v celoti financiran iz sredstev občinskega proračuna. Tako se učenci Romi dnevno vozijo s šolskim avtobusom, čeprav ni zadoščeno zakonskemu določilu Zakona o osnovni šoli, po katerem so učenci upravičeni do brezplačnega prevoza, če so od šole oddaljeni več kot 4 km. Zaselek je od šol v mestu oddaljen od 1-3 km. Z uvedbo šolskega avtobusa se je doseglo naslednje:

- povečala se je prometna varnost,
- razna dejanja s področja vandalizma (poškodbe na različnih objektih) so se v času, ko so učenci Romi hodili v šolo peš, pripisovali samo njim, skratka za vse so bili krivi, sedaj se to več ne dogaja,
- najpomembnejše pa je, da se izboljšani šolski obisk odraža pri višji kvaliteti izobraževalnega dela ter doseganju boljšega učnega uspeha pri učencih.

Doseženi vzgojno izobraževalni rezultati kažejo, da se kljub še velikim težavam in problemom večja število učencev, ki uspešno zaključijo osnovno šolo in imajo tako formalne pogoje, da se

lahko vključijo v nadaljnje izobraževanje in si lažje poiščejo poklic. Veliko tistih Romov, ki niso zaključili osnovne šole v obveznem osemletnem šolanju, je danes vključenih v osnovno šolo za odrasle na Ljudski univerzi v Murski Soboti. Financiranje je danes urejeno v nacionalnem programu, tako da celoten program financira ministrstvo. V okviru ljudske univerze deluje tudi poseben program projektnega učenja mladih, ki je namenjen težje zaposljivim osebam, v program je vključenih tudi precej Romov. Program se v celoti financira za udeležence s stalnim bivališčem v mestni občini iz sredstev občinskega proračuna.

Od skupnega števila romskega prebivalstva cca. 900, ki živijo v cca. 186-ih družinah je zaposlenih cca. 60 Romov oziroma 6,6 % romskega prebivalstva. Do denarne socialne pomoči iz republiškega proračuna, ki jih dodeljuje Center za socialno delo Murska Sobota, je v mesecu decembru 2012 bilo upravičenih 350 Romov posameznikov in romskih družin, ki izpolnjujejo pogoje za denarno socialno pomoč.

Od skupnega števila občanov Mestne občine Murska Sobota prejema denarno socialno pomoč 1343 občanov posameznikov in družin oziroma 6,68 %, od teh prejema denarno socialno pomoč 221 Romov – posameznikov oziroma družin ali 16,46 % Romov. Od skupnega števila romskega prebivalstva v mestni občini prejema, če se upošteva dejansko število Romov, ne samo vlagateljev, denarno socialno pomoč 451 Romov ali 50 % Romov. Tudi pri dodeljevanju enkratnih občinskih pomoči za socialno ogrožene občane, se ugotavlja, da enkratne občinske pomoči v največjem številu prejema Romi.

Razlog, da tako veliko število Romov prejema denarne socialne pomoči je prav v tem, ker je zelo malo število Romov zaposlenih. Romi so ena izmed družbenih skupin, ki jih najbolj prizadene sistematično izključevanje.

Nasploh je stopnja brezposelnosti v tej regiji ena izmed najvišjih v Sloveniji, kar velja tudi za to mestno občino. Romi si danes pomagajo predvsem s priložnostnimi in sezonskimi deli. Posebna značilnost Romov v tem okolju je v preteklosti bila v tem, da so si izboljšali svoj socialno-ekonomski položaj z zaposlovanjem v tujini, kar pa je danes prav tako zelo omejeno.

Večina romskega prebivalstva živi v urejenih stanovanjskih razmerah, vendar pa obstajajo tudi družine in posamezniki, ki bi jim bilo potrebno pomagati pri izboljšanju stanovanjskih razmer.

Pri ureditvi stanovanjskega vprašanja bi v Mestni občini Murska Sobota potrebovalo pomoč več romskih družin. To so družine z majhnimi otroci oziroma so to starejši Romi, ki si niso zmožni reševati svojih težav povezanih z bivanjem, saj so brez lastnih sredstev za preživljanje in se preživljajo s pomočjo denarnih socialnih pomoči.

Prvi in poglobljen problem pri razreševanju stanovanjske problematike Romov pa je prav gotovo neurejenost lastništva parcel, na katerih stojijo stanovanjski objekti in finančna nezmožnost občin, ki imajo romsko prebivalstvo, da bi same sanirale stanovanjsko problematiko Romov. Sigurno pa so urejene stanovanjske razmere prvi pogoj za zdravo življenje in vsestranski razvoj in socializacijo romske populacije. Potrebno bo zagotoviti prostorske pogoje za gradnjo novih stanovanjskih objektov na naselju Pušča.

Za Rome v okviru te občine potekajo tudi posebni programi, in sicer v okviru Centra za socialno delo Murska Sobota program za pomoč in usmerjanje za brezposelne Rome in aktivno preživljanje prostega časa. V okviru Zavoda za zdravstveno varstvo potekajo programi za izboljševanje kvalitete življenja – zdrav način življenja, pravilna prehrana, higiena itd. V okviru Ljudske univerze potekajo programi za pridobivanje oziroma dokončanje osnovne in srednje šole ter poklicno preusmerjanje. Na področju kulture in športa se lahko romska društva in

posamezniki prijavljajo na razpisane programe financiranja kulturne in športne dejavnosti, pod enakimi pogoji kot vsa druga društva in posamezniki v občini. Mestna občina Murska Sobota je v preteklem letu sofinancirala tudi programe javnih del, v katere so vključeni Romi.

Mestna občina ima pripravljeno Strategijo razvoja romske skupnosti do leta 2020.

Področje družbeno političnega vključevanja

Na področju družbeno političnega vključevanja in sodelovanja z Romi v občini je Mestna občina Murska Sobota imela prva od vseh občin v Sloveniji vključenega romskega svetnika v mestni svet. Z razdelitvijo naselja Černelavci oziroma Krajevne skupnosti Černelavci, je bila ustanovljena Krajevno skupnost Pušča, v kateri živi romsko prebivalstvo. Krajevna skupnost Pušča je pravna oseba in deluje tako kot ostalih 11 krajevnih skupnosti in mestne četrti v občini. To je zaenkrat edini primer v Sloveniji in tudi v Evropi, kjer ima romsko prebivalstvo pravno urejeno in organizirano obliko vključevanja v občini.

V okviru mestne občine deluje tudi Komisija za romska vprašanja, ki sprotno obravnava problematiko in aktualne teme, ki se tičejo romske skupnosti, vendar se sestaja bolj poredko. Tako je predsednik Komisije za romska vprašanja obenem tudi svetnik in takšna povezava je zelo pozitivna, saj se vprašanja, ki se nanašajo na Rome in se obravnavajo na Komisiji za romska vprašanja lahko v nadaljevanju predstavijo tudi na mestnem svetu. V mandatu aktualnega župana, g. Štihca, to je v 8,5 letih, je imela komisija skupaj 9. sej. Mestni občini je znana pobuda Romov, da naj bi imeli svojega predstavnika celo v Državnem zboru RS. Te pobude občina ne podpira, saj romska etična skupnost ni narodna skupnost (kot so recimo italijanska in madžarska), ki sta celo v ustavi tretirani kot narodni manjšini.

Mestna občina Murska Sobota in ostali izvajalci so se prijavljali na razpise iz državnega ali evropskega proračuna, s katerimi se je razvijalo projekte, ki so povezani z izboljšanjem položaja romske skupnosti. Predstavljeni so v nadaljevanju:

Z vlaganjem nacionalnih sredstev – fundacije za šport in sredstev Mestne občine Murska Sobota se je v naselju Pušča v letih od 2007 do 2009 uredilo nogometno igrišče in vse potrebne pomožne športne objekte z namenom športnega udejstvovanja Romov in s tem povezanega učenja zdravega načina življenja.

Mestna občina je v letu 2012 pripravljala projekte za prijavo na razpis Ministrstva za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo za kanalizacijsko omrežje na Pušči faza I in kanalizacijsko omrežje faza II. Z občinskimi in nacionalnimi sredstvi se želi zgraditi kanalizacijsko omrežje in tako romski populaciji zagotovite enake možnosti za urejeno in okolju primerno skrb za odvajanje odpadnih voda.

V letu 2012 je bila pripravljena dokumentacija za izgradnjo gasilskega doma na Pušči. Izvajanje projekta pa se bo začelo v letu 2013. Tako bo prebivalcem naselja Pušča dana možnost, da skrbijo za svoje objekte v primeru elementarnih in drugih nesreč ter za nemoteno delovanje gasilskega društva.

Ostali projekti, ki zagotavljajo izboljšanje položaja romske skupnosti so projekt Ljudske univerze Murska Sobota in Zveze Romov Slovenije - Romski pomočnik in projekt Srednje poklicne in tehniške šola Murska Sobota - Romski pomočnik.

Iz sredstev EU se vodi projekt, ki ga izvaja Romano kher - Romska hiša in Društvo Mozaik – Vas sožitja.

10.1.10. Mestna občina NOVO MESTO

V Mestni občini Novo mesto (v nadaljevanju: MO NM) je pripravljen dokument – osnutek Strategije za reševanje romske tematike v MO Novo mesto. Strategija bo predstavljena na Občinskem svetu MO Novo mesto v mesecu maju 2013. V strategiji so zajeti vsi izvedbeni oz. akcijski ukrepi s poudarkom na bivanjskih razmerah, vzgoji in izobraževanju, zaposlovanju in zdravju Romov.

Osnovni namen strategije je, da bodo cilji in ukrepi, ki so opisani v dokumentu resnično v veliki meri pripomogli pri izboljšanju kvalitete življenja in bivalnih razmer romske populacije in da na koncu ne bodo ostale le mrtve črke na papirju. Pri oblikovanju posameznih sklopov dokumenta je občina pazila, da niso bile kršene človekove pravice in da ni bilo prizadeto človekovo dostojanstvo.

Strategija je celovit dokument s konkretnimi ukrepi in kot le takšen prvi nastajajoči dokument v MO Novo mesto v zadnjih treh desetletjih.

Prednostne naloge, prikazane v osnutku strategije:

- A. Vzgoja in izobraževanje
- B. Področje vzdrževanja javnega reda in miru
- C. Reševanje bivalnih razmer in ureditev prostorskih aktov
- D. Komunalna urejenost

A. Vzgoja in izobraževanje:

- enakomerna prerazporeditev romskih učencev po šolah MONM glede na odstotek, ki je še obvladljiv tako iz vzgojno-pedagoškega procesa kot tudi iz zmogljivosti prostorskih kapacitet,
- sprejme se skupna načela ukrepanja v primeru neopravičenega izostajanja od pouka v šolah MONM,
- spodbujati Rome k lažjemu vključevanju in načinu komuniciranja s širšo socialno mrežo v lokalnih okoljih in jih motivirati za učenje in izobraževanje (večja prisotnost v različnih programih), hkrati pa motivirati starše romskih otrok pri sodelovanju s šolami z namenom kvalitetnejšega opravljanja starševskih vlog,
- prednost pri vključevanju v predšolsko vzgojo je potrebno nameniti otrokom dve leti pred vstopom v šolo, starim od 5-6 let, v kolikor pa ni mogoče oblikovati takšnega oddelka se vključi še otroke stare od 4-5 let,
- MONM v primeru, da ne bo dovolj otrok te starosti za oblikovanje dveh oddelkov vključi še druge otroke iz drugih romskih naselij.

B. Socialno in zdravstveno varstvo in zaposlovanje:

- pobuda, da pristojno ministrstvo preuči možnost nadgraditve informacijskega sistema, da se lahko nakazuje del posameznikove denarne pomoči ali otroškega dodatka na več različnih naslovov, kot npr: pri porodniških dopustih,
- odprtje ambulante za Rome v romskem naselju Žabjek – Brezje,
- izvedba raziskave, ki bi omogočila vpogled v zdravstveno stanje romske populacije v MONM,
- socialno podjetništvo – Razvojni center Novo mesto skupaj z MONM izdelata model (modele) socialnega podjetja, za umestitev modelov v finančno perspektivo od leta 2014-2020 in prijavo na evropski program (primerni programi: prebiranje sekundarnih kosovnih odpadkov na poziv in reciklaža, izkoriščanje lesne surovine v okolju, proizvodnja palet in

- sekancev, alternativna oskrba z energijo javnih objektov, »zeleni program« čiščenja in vzdrževanja parkovnih in rekreacijskih površin ipd.),
- več javnih del – občina zagotovi dodatna sredstva za več programov, posebej v gospodarskih javnih službah podjetjih Komunala, Cerod, itd, z namenom zaposlitve iz javnih del v redno zaposlitev.
- C. Reševanje bivalnih razmer in ureditev prostorskih aktov:
- priprava prostorskega načrta z izdelavo različnih modelov reševanja stanovanjske problematike romske skupnosti, ki naj bodo v osnovi raznoliki (reševanje v lasni režiji, neprofitna stanovanja, bivalne enote in začasna namestitve),
 - ugotoviti dejansko stanje števila družin v romskih naseljih, ki spadajo pod okrilje Mestne občine Novo mesto,
 - ugotoviti dejansko stanje bivalnih in nebivalnih objektov po romskih naseljih z vidika bivalnih pogojev,
 - prijava števila oseb, ki so stalno nastanjene v določenem objektu,
 - urediti lastništvo in pridobiti gradbena dovoljenja po posameznih objektih,
 - izgradnja stanovanjskih enot v okviru modela neprofitne stanovanjske gradnje in modela zagotavljanja bivalnih enot.
- D. Komunalna urejenost:
- pripravi se prostorski načrt, ki bo določil način urbanističnega in komunalnega urejanja območja Žabjaka, pri čemer se predvidijo rešitve za izboljšanje bivalnih pogojev v naselju Žabjak, v naselju Brezje in posredno tudi v bližnjih naseljih KS Bučna vas,
 - na podlagi prostorskega načrta se območje lastniško uredi in komunalno opremi.

Odbor za spremljanje položaja romske skupnosti

Odbor za spremljanje položaja romske skupnosti je bil imenovan na 3. seji Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto dne 23. 12. 2012 v sestavi:

Dušica BALAŽEK, predsednica,
 Ivan BUKOVEC, član,
 Avgust Fink, član,
 Rafko KRIŽMAN, član,
 Janez MALENŠEK, član,
 Andrej RESMAN, član,
 Duško Smajek, član,
 Bojan Tudija, član,
 Milena Tudija, članica.

Odbor je imel doslej dve seji in sicer:

- 1.seja - 30. 11. 2011,
- 2.seja - 5. 12. 2012.

10.1.11. Občina PUCONCI

Občina Puconci je v letih 2012 in 2013 izvedla naslednje ukrepe in aktivnosti (v okviru ZRomS-1 in Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade RS za obdobje 2010-2015):

- Na področju vzgoje in izobraževanja je bil v okviru projekta »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje« zaposlen en romski pomočnik.

- Vrtec pri Osnovni šoli Puconci je od leta 2011 vključen v projekt »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti«.
- V okviru priprave OPN-jev se predvideva širitev poselitvenega območja in podane so pobude za širitev ob že obstoječem romskem naselju v Dolini, Kuštanovcih in Zenkovcih.
- Občina Puconci ima v občinskem svetu romskega svetnika in imenovano Komisijo za reševanje romske problematike.
- Občina Puconci je bila izbrana na javnem razpisu za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2012 in je za projekt »Kanalizacija v romskem naselju Zenkovci-Breg« bila upravičena za sofinanciranje največ v višini do 228.500,00 EUR upravičenih stroškov ter za projekt »Kanalizacija v romskem naselju Zenkovci-Pesek« največ v višini do 300.000,00 EUR.
- V nekaterih romskih naseljih so bila in bodo opravljena vzdrževanja infrastrukture cest, vodovoda in kanalizacije.
- Ureditev lastništva parcel posameznikov.
- Na podlagi pravilnika in razpisa je občina v letu 2011 pristopila k legalizaciji stanovanjskih objektov (nekateri postopki še potekajo, štiri družine so že dobile gradbeno dovoljenje).
- V letu 2013 je Občina Puconci še z ostalimi nekaterimi občinami podpisala Sporazum o sodelovanju pri razvoju romske skupnosti v Pomurju.

Občina Puconci je za reševanje romske problematike v letu 2012 namenila naslednja finančna sredstva:

- Na podlagi Pravilnika o dodeljevanju socialnih pomoči v Občini Puconci za enkratne denarne pomoči je bilo za Rome namenjenih 12.335,73 EUR. Za nakup delovnih zvezkov materialno ogroženih romskih učencev je bilo namenjenih 1.952,02 EUR.
- Za stanovanjsko izgradnjo – za Rome je občina namenila 4.771,44 EUR sredstev, in sicer za legalizacijo romskih objektov, na podlagi Pravilnika o dodeljevanju pomoči romskim gospodinjstvom za izboljšanje bivalnih razmer v Občini Puconci in razpisa v letu 2011.
- za odvoz komunalnih odpadov je bilo namenjenih 3.311,04 EUR,
- za vzdrževanje cest v romskih naseljih je v letu 2012 bilo namenjenih 372,24 EUR.

V letu 2013 pa je Občina Puconci namenila naslednja finančna sredstva:

- Na podlagi Pravilnika o dodeljevanju socialnih pomoči v Občini Puconci je za enkratne denarne pomoči - za Rome bilo namenjenih 13.136,26 EUR. Za nakup delovnih zvezkov materialno ogroženih romskih učencev je bilo namenjenih 2.378,25 EUR.
- Za stanovanjsko izgradnjo – Romi je občina namenila 1.836,00 EUR, in sicer za izdelavo projektne dokumentacije PGD za legalizacijo romske stanovanjske hiše, vključno z geodetskim načrtom za upravičenko na podlagi razpisa za legalizacijo romskih objektov v letu 2011.
- Za odvoz komunalnih odpadov je bilo namenjenih 2.228,40 EUR.
- Za vzdrževanje cest v romskih naseljih je v letu 2013 bilo namenjenih 1.767,86 EUR.

V letu 2012 je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT) objavilo Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih:

- Romsko naselje Zenkovci – Breg, Izgradnja kanalizacije v skupni dolžini 1.548 m, 49 kom hišnih priključkov, navezava na čistilno napravo Predanovci. Celotna vrednost investicije z nadzorom je za Romsko naselje Zenkovci - Breg je znašala 307.218,63 EUR, od tega je MGRT sofinanciralo 228.500,00 EUR.
- Romsko naselje Zenkovci – Pesek, Izgradnja kanalizacije v skupni dolžini 1.476 m, 16 kom hišnih priključkov in čistilna naprava kapacitete 350 PE. Celotna vrednost investicije z nadzorom je za Romsko naselje Zenkovci - Pesek znašala 380.848,22 EUR, od tega je MGRT sofinanciralo 300.000,00 EUR.

Projekti, financirani v letu 2013:

- V romskem naselju Zenkovci – Pesek sta bili obnovljeni oz. rekonstruirani dve (2) javni poti, in sicer JP 833401 v dolžini 470 m in JP 833402 v dolžini 250 m. Vrednost investicije skupaj z nadzorom je 165.896,29 EUR brez DDV, od tega je MGRT sofinanciralo 162.346,11 EUR.
- V romskem naselju Zenkovci – Breg so bile obnovljene oz. rekonstruirane tri (3) javni poti in sicer JP 833011 v dolžini 340 m, JP 835611 v dolžini 80 m in JP 833411 v dolžini 160 m. Vrednost investicije skupaj z nadzorom je 193.292,06 EUR brez DDV, od tega je MGRT sofinanciralo 189.155,61 EUR.
- V Romskem naselju Kuštanovci izgradnja kanalizacije v skupni dolžini 395,88 m in čistilna naprava kapacitete 100 PE. Vrednost investicije skupaj z nadzorom je 158.005,34 brez DDV, od tega je MGRT sofinanciralo 144.258,88 EUR.

V vseh romskih naseljih je izgrajeno vodovodno in kanalizacijsko omrežje.

10.1.12. Občina ROGAŠOVCI

Občina Rogašovci, kjer skupno živi okrog 400 pripadnikov romske skupnosti v štirih vaseh, in sicer Ropoča, Pertoča, Serdica in Sotina, ves čas skrbi za razvoj romskih naselij, socializacijo Romov in ohranjanje romske kulture. Tako je občina razdelala področja, na katerih prevzema aktivnosti, in sicer okolje, infrastruktura, socialna integracija in ohranjanje romske kulture.

I.

Okolje

V romskih naseljih lastništvo zemljišč ni povsem urejeno, saj kupoprodaja ne poteka v skladu z zakonodajo (ni kupoprodajnih pogodb ali pa ni urejen prenos lastništva). Po izdaji obvestil GURS-a o vrednosti nepremičnin so nastopile težave tudi na področju sociale, saj so zaradi neurejenih lastniških razmerij (netransparentna kupoprodaja - razlika med dejanskim lastništvom-posestjo in zemljiškoknjižnim lastništvom) nekateri izgubili pravico do denarnih socialnih pomoči. Na območju teh zaselkov so zgrajeni stanovanjski objekti in pritlikline (garaže, drvarnice) brez ustreznih dovoljenj. Večina objektov so zidani pritlični objekti z dvokapnimi strehami in neurejenimi fasadami. Novejše hiše so že zgrajene na podlagi gradbenega dovoljenja in so po večini urejene.

Občina Rogašovci je v letu 2007 pričela z izdelavo občinskega prostorskega načrta po zaključku le-tega pa namerava izvesti še občinski podrobni prostorski načrt ravno za romska naselja. V decembru leta 2012 je občina sprejela Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Rogašovci (Uradni list RS, št. 100/12), v letu 2013 pa je občina v fazi priprave razpisne dokumentacije za izbor izvajalca za izdelavo podrobnega občinskega prostorskega načrta, ki obsega obdelavo vseh romski naselij v občini, saj bo na podlagi tega dokumenta možna legalizacija črnih gradenj.

Poleg tega Občina Rogašovci velikokrat nastopi kot neformalni mediator pri reševanju sporov med pripadniki romske skupnosti v primerih ureditve dovoznih pot oziroma dostopa do hiš tako, da na svoje stroške krije odmero oziroma parcelacijo zemljišč.

Infrastruktura

Na teh območjih sta urejena telefonski in električni vod ter posamični zemeljski razvodi do objektov, dovozne poti so lastniško neurejene.

V letu 2004 je Občina Rogašovci izdelala investicijski program Vodooskrbe v Občini Rogašovci – vodovodi v romska naselja ter projekt tudi realizirala tako, da je romsko prebivalstvo preskrbljeno s pitno vodo preko sekundarnega vodovoda v dolžini 12 km, od konca leta 2006.

V letu 2008 je Občina Rogašovci uredila rekonstrukcijo cestišč lokalnih cest in javnih poti v romskih naseljih v skupni dolžini 1930 m.

Ponekod je urejen tudi odvoz smeti, vendar smo pri tem še v fazi razvoja.

Kanalizacijsko omrežje s čistilno napravo se predvideva urediti do konca leta 2015. Predvideva se, da bo kanalizacijsko omrežje samostojno s svojo čistilno napravo. V Načrtu razvojnih programov 2013-2016 ima občina v letu 2013 namenjenih 20.000,00 EUR za projektno dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja za izgradnjo kanalizacije Romi- Serdica. Za izgradnjo kanalizacije Romi – Pertoča, izgradnjo kanalizacije Romi – Sotina in izgradnjo kanalizacije Romi – Ropoča ima občina načrtovano pridobitev dokumentacije za izdajo gradbenega dovoljenja v letu 2014 v višini 18.000,00 EUR oz. 17.000,00 EUR oz. 15.000,00 EUR. Za samo izvedbo se pričakuje, da bo investicija sofinancirana s strani države oziroma sklada EU.

Socialna integracija in ohranjanje romske kulture

Občina Rogašovci daje poudarek tudi vključenosti Romov na področju kulture s sofinanciranjem kulturnih programov romskih društev. Na področju športa je občina preko razpisa v letih 2010, 2011 in 2012 sofinancirala programe športa in investicijsko vzdrževanje športnih objektov dvema do trem romskim športnim društvom. Že v letu 2012 je bilo opaziti upad prijav s strani romskih društev za sofinanciranje programov športa. V letu 2013 se na javni razpis za sofinanciranje programov športa ni prijavilo niti eno romsko društvo. Iz poročil o izvedenih programih športa je razvidno, da društva niso dejavna oziroma ni interesa s strani pripadnikov romske skupnosti, ker vodenje društva zahteva veliko administrativnega dela in predstavlja določen napor.

Romskim šoloobveznim otrokom občina sofinancira nakup šolskih potrebščin.

Glede na to, da je občina od upravnega središča, to je Murska Sobota, oddaljena 27 km je v dogovoru s Centrom za socialno delo Murska Sobota uredila prostore, kjer se mesečno izvaja svetovanje na področju sociale. Le-to je namenjeno vsem občanom, po večini pa se svetovanja poslužuje pretežno romska populacija.

Poleg navedenega župan z zaposlenimi na občinski upravi v pogovoru rešuje probleme, ki se pojavljajo med posameznimi pripadniki romske skupnosti (sosedska nesoglasja, urejanje meje med zemljišči ali druga pravna vprašanja) in jim pomaga s svetovanjem na vseh področjih.

II.

Akcijski načrt za enake možnosti, ki bo vseboval tudi ukrepe in cilje za doseganje nediskriminacije oziroma enako obravnavo Romov, je v pripravi.

III.

Občina Rogašovci ima oblikovano posebno delovno telo in sicer, Odbor za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Rogašovci z dne 17. 12. 2012.

IV.

Prijav na razpis za sredstva iz državnega ali evropskega proračuna, ki bi bili neposredno povezani z izboljšanjem položaja romske skupnosti, Občina Rogašovci v letu 2012 in 2013 ni podala, ker v času razpisa ni izpolnjevala vseh pogojev.

10.1.13. Občina SEMIČ

Občina Semič v zvezi z izvajanjem NPUR 2010-2015 izvaja naslednje ukrepe:

Urejanje infrastrukture v romskih naseljih:

1. Legalizacija in izgradnja romskega naselja Sovinek

V preteklih petnajstih letih je občina na področju romske problematike največ aktivnosti izvajala v naselju Sovinek, kjer so vsi prebivalci naselja Romi.

V letu 1998 je občina izvedla postopek poimenovanja in določitve meja naselja Sovinek. Stavbna zemljišča v tem naselju so last Občine Semič. Romom, ki dejansko tam bivajo, se z zakupno pogodbo dodeli zazidljive parcele. Vrisanih je 20 lokacij v velikosti od 435 do 657 m².

V letu 1999 je občina zasilno uredila pot po naselju. V letih 2002 in 2003 je bilo naselje elektrificirano.

V letu 2007 je bil zgrajen vodovod do naselja Sovinek.

V letu 2008 je bil zgrajen vodovod do stanovanjskih hiš, zgrajena je bila kanalizacija in čistilna naprava v naselju ter nov krak ceste v naselju.

V letu 2011 je občina sodelovala pri odstranitvi nelegalnega naselja Belečnik, s tem da je občina v naselju Sovinek zagotovila rešitev stanovanjskega vprašanja dveh družin.

Načrtovane aktivnosti: v OPN povečanje površin stavbnih zemljišč, širitev naselja in ureditev komunalne infrastrukture v območju razširitve naselja, asfaltiranje ceste v naselju.

2. Vrčice: delno asfaltirana cesta po naselju.

Načrtovane aktivnosti: nadaljevanje aktivnosti »selitve« nelegalnega zbiranja odpadnega materiala (na področju pomembnih belokranjskih vodnih virov!) v industrijsko cono Vrtača. Asfaltiranje preostalega dela ceste po naselju, izgradnja kanalizacije.

3. Blatnik: zgrajen vodovod in asfaltirana cesta skozi naselje.

Načrtovane aktivnosti: v OPN kmetijsko zemljišče, na katerem je nelegalno zgrajen en stanovanjski objekt, opredeliti kot stavbno; sledi odkup zemljišča od sklada kmetijskih zemljišč ter legalizacija obstoječega objekta. Gradnja kanalizacije in čistilne naprave, saj je naselje na glavnem vodnem viru Bele krajine.

4. Brezovica: zgrajen vodovod

Načrtovane aktivnosti: asfaltiranje ceste skozi naselje.

5. Srednja vas: zgrajena javna razsvetljava; asfaltirana cesta skozi naselje.
Načrtovane aktivnosti: izgradnja kanalizacije.

6. Črmošnjice: zgrajena kanalizacija in čistilna naprava.
Načrtovana aktivnost: obnova vodovodnega omrežja, preplastitev ceste, izgradnja mrliške vežice.

Posebno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti:

V Komisijo za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Semič za mandatno obdobje 2010 – 2014 je imenovanih sedem članov.

Naloge komisije: spremlja in obravnava položaj pripadnikov romske skupnosti v občini, obravnava in daje predloge ter pobude o vprašanjih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti in njihove pravice, dejavno sodeluje pri uresničevanju razvojnega programa občine, zlasti pa pri programih in reševanju vprašanj, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v občini, obravnava vprašanja, povezana z ohranjanjem romskega jezika in kulture ter sodeluje z romskimi društvi in drugimi njihovimi organizacijami v občini.

Prijave Občine Semič na razpise iz državnega ali evropskega proračuna:

V letu 2012 je občina iz Javnega razpisa za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo pridobila sredstva za preplastitev ceste v Srednji vasi. V letu 2013 je občina na Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih prijavila vzdrževalna dela na vodovodnem omrežju v Črmošnjicah in asfaltiranje ceste v naselju Sovinek.

10.1.14. Občina TREBNJE

Občina Trebnje nima sprejetega akcijskega načrta, saj tematike s področja položaja Romov v občini rešuje posamezno in predvsem sproti glede na možnost reševanja posamezne tematike. V te aktivnosti vključuje Center za izobraževanje in kulturo Trebnje, Javno podjetje Komunala Trebnje, Policijo, CSCenter za socialno delo Trebnje, Osnovno šolo Trebnje in Vrtec Mavrica Trebnje. Vsi prej navedeni so bili s strani občine seznanjeni s primeri dobre prakse v Pušči v Prekmurju in zastavljen je bil dolgoročni cilj doseči nivo Pušče v 10 letih. Občina med vsemi navedenimi organizacijami in romsko skupnostjo koordinira sodelovanje in jih tudi podpira z javnimi deli na tem področju.

Občina dobro sodeluje z Inštitutom za narodna vprašanja in fakulteto, zahvaliti se mora tudi Uradu za narodnosti, ki je s poslušom in finančno podporo omogočil, da se je v tej občini odvil najhitrejši razvoj pri urejanju in reševanju romske tematike v slovenskem okolju. To dokazujejo številni obiski v romskem naselju Hudeje tako domače kot tuje javnosti.

V Občini Trebnje je imenovana Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Trebnje, ki je bila imenovana v prejšnjem mandatu občinskega sveta.

V Občinskem svetu Občine Trebnje je zelo dejaven član občinskega sveta, predstavnik romske skupnosti g. Matija Hočevar, ki v občinskem svetu skrbi za obravnavo tematik s področja položaja romske skupnosti. Prvi svojem delu v občinskem svetu je zelo aktiven in dejaven član in ga je potrebno na tem mestu pohvaliti.

Občina Trebnje je v letu 2012 od projektov, ki so bili povezani tudi z izboljšanjem položaja romske skupnosti, sofinancirala v višini 10.000,00 EUR izvedbo programa Dnevni center "Kher šu Beši", ki ga je v okviru javnega razpisa za sofinanciranje programov socialnega varstva v letu 2012, objavljenega s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, izvajal Center za socialno delo Trebnje (več o tem projektu v prilogi).

Občina Trebnje je v letu 2012 kandidirala na »Javnem razpisu za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2012«.

Na razpis se je občina prijavila s projektom »Ureditev infrastrukture in odkup zemljišč v romskem naselju Hudeje« in uspešno pridobila sofinanciranje. Z izvedbo projekta so bili doseženi naslednji cilji:

- Primarno cestno omrežje: Primarno cestno omrežje obsega vozna pasova v širini po 2,5 metra z enostranskim hodnikom za pešce v širini 1,2 metra ter z druge strani bankino v širini 0,5 metra. Skupna dolžina primarnega cestnega omrežja znaša 212 m.
- Sekundarno cestno omrežje: Sekundarno cestno omrežje je izvedeno v skupni širini po 4 metre ter z obojestransko urejenimi bankinami v širini po 0,5 metra ter dolžini 633 m.
- Hodnik za pešce: Hodnik za pešce je zgrajen ob lokalni cesti LC 425 201 Brezovica pri Mirni – Račje Selo – Mrzla Luža v širini 1,5 metra ter dolžini 267 m.
- Razširitev lokalne ceste: Lokalna cesta LC 425 201 Brezovica pri Mirni – Račje Selo – Mrzla Luža je bila ob naselju v dolžini 40 m razširjena za cca. 0,5 m.
- Avtobusno postajališče: Zgrajeno je avtobusno postajališče ob lokalni cesti LC 425 201 Brezovica pri Mirni – Račje Selo – Mrzla Luža. Montirana je avtobusna nadstrešnica (3485x1600 m) iz RF cevi fi 50 mm, RF profilov, pločevine in varnostnega kaljenega stekla. Vključena je tudi dodatna oprema: koš za smeti, vitrina-vozni red.
- Javna razsvetljava: V območju urejanja je bilo skupaj postavljenih 32 svetilk javne razsvetljave, izveden je bil priključni vod v dolžini 4,10 m ter vod javne razsvetljave v skupni dolžini 1040 m.
- Meteroni vodi: Na celotni trasi primarnega cestnega omrežja je urejeno odvajanje meteornih vod s cestišča.
- Odkup zemljišč: V sklopu navedenega projekta so se odkupila naslednja stavbna zemljišča: parc. št. 863/4 v izmeri 3970 m², parc. št. 864/1 v izmeri 450 m², parc. št. 863/1 v izmeri 882 m², parc. št. 863/2 v izmeri 2323 m², parc. št. 862/1 v izmeri 2844 m², parc. št. 865/7 v izmeri 351 m² in parc. št. 865/82 v izmeri 400 m², vse k.o. 1408 Ševnica. Skupna površina odkupljenih zemljišč za namen zaokrožitve romskega naselja Hudeje znaša: 11.220 m².

Tudi v letu 2013 je občina podala prijavo na Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2013, in sicer s projektom »KČN Blato z navezavo na obstoječe kanalizacijsko omrežje in ureditev 2. faze infrastrukture v romskem naselju Hudeje.

10.2. Aktivnosti ostalih občin, kjer živijo Romi (občine brez predstavnika romske skupnosti v občinskem oziroma mestnem svetu)¹⁰

10.2.1. Občina BREŽICE

Občina Brežice aktivno sodeluje pri reševanju romske problematike, z namenom reševanja je občina Službo za narodnosti zaprosila za usklajevalni sestanek, ki je bil uspešno opravljen dne 16. 1. 2013, na katerem je občina predstavila specifičnosti reševanja romske problematike v Občini Brežice in dobila potrditev za naše dosedanje delo.

Na predlog župana je Občinski svet Občine Brežice dne 19. 4. 2011 sprejel sklep o ustanovitvi in sestavi Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Brežice. Naloge komisije so vezane na spremljanje in obravnavo položaja pripadnikov romske skupnosti v Občini Brežice, zlasti spremljanje položaja romske skupnosti, dajanje pobud in predlogov, sodelovanje z romskimi društvi...V komisijo bi morala biti imenovana tudi dva predstavnika romske skupnosti. Žal pa se je pri imenovanju le-teh zataknilo, saj Romi v Občini Brežice pretežno živijo v enem naselju, ki je poimenovano Krušče, uradno del naselja Gazice, vendar pa niso enotno organizirani. Za pomoč pri imenovanju predstavnikov romske skupnosti je občina pisno zaprosila Zvezo Romov Slovenije, nato pa še Svet romske skupnosti RS, vendar kljub več urgencam žal občina ni dobila predlogov članov romske skupnosti za omenjeno komisijo. Župan Občine Brežice se je v mesecu juniju 2013 sestal s predstavnikom Zveze Romov Slovenije. Pogovarjala sta se o položaju romske skupnosti v Občini Brežice, ki ga je sicer predstavnik Zveze Romov Slovenije ocenil kot dobrega, ponovno pa je občina pozvala k pomoči pri konstituiranju komisije. Prav tako se je župan že sestal s pripadnikom romske skupnosti in tudi tu apeliral, da se pripadniki skupnosti čimprej odločijo in predlagajo dva kandidata. Odgovor občina še čaka.

Občina Brežice je v preteklosti pristopila k reševanju romske problematike že večkrat in na različne načine. Iz gradiva reševanja romske problematike, ki je na voljo na Občini Brežice, je razvidno, da so aktivnosti Občine Brežice in njene pravne predhodnice razvidne že od leta 1992 dalje. Eden prvih poskusov rešitve romske problematike je bila razselitev romskih družin po prostih površinah znotraj Občine Brežice, vendar ta način reševanja ni dobil podpore in je bil umaknjen iz dnevnega reda sprejemanja na Občinskem svetu Občine Brežice. Ponovna obravnavo romske problematike je bila na 33. seji Občinskega sveta Občine Brežice dne 13. 10. 1997, kjer so sprejeti sklepi, da se pristopa k legalizaciji romskega naselja Krušče. Občina Brežice je v skladu z Zakonom o urejanju prostora pričela postopek sprejemanja strategije in prostorskega reda, vendar je morala zaradi sprejetja Zakona o prostorskem načrtovanju leta 2007 postopek prekiniti in pričeti s postopkom sprejemanja občinskega prostorskega načrta. V postopku sprejemanja občinskega prostorskega načrta so pridobljene smernice nosilcev urejanja prostora, opravljena javna razgrnitev, trenutno je občina v fazi pridobivanja mnenj nosilcev urejanja prostora. Znotraj postopka sprejemanja akta je zajeto tudi območje naselja Krušče. Po sprejetju občinskega prostorskega načrta bo občina pristopila k odkupu zemljišč. Odkupljena zemljišča bodo osnova, da lahko občina pristopi k sprejemanju občinskega podrobnega prostorskega načrta, v katerem bo občina natančno definirala potek infrastrukture znotraj naselja in predvidela notranjo delitev parcel – gradbene parcele. Da bo občina lahko izvedla predvideno infrastrukturo, bo v nadaljevanju morala, v skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju, sprejeti program opremljanja, ki bo tudi osnova za izračun komunalnega prispevka. S sprejetjem navedenih dokumentov in na osnovi zgrajene komunalne infrastrukture bodo lahko posamezniki znotraj naselja pristopili k legalizaciji obstoječih objektov.

¹⁰ S strani ostalih občin, kjer prav tako živijo pripadniki romske skupnosti, so odgovor poslale občine: Brežice, Ivančna Gorica, Jesenice, Ljubljana, Škocjan in Velenje. Odgovora ni bilo s strani občin: Bled, Kranjska Gora, Maribor, Radovljica, Ribnica in Žirovnica.

Navedeni postopki smiselno sledijo usmeritvam iz Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010 do 2015 na področju izboljšave bivalnih razmer in ureditve romskih naselij.

Občina Brežice je pregledala Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2012, ki ga je pripravila Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, v katerem je med drugim tudi možnost odkupa zemljišč, vendar je znotraj razpisa pogoj, da morajo biti vsa zemljišča, ki so predmet nakupa, opredeljena kot stavbna zemljišča, kar pa v primeru Občine Brežice še ni formalno urejeno, je pa vključeno v predlog novega OPN, ki bo predvidoma sprejet v letu 2013 jeseni. Zaradi navedenega neizpolnjevanja razpisnih pogojev se Občina Brežice do sedaj torej še ni mogla prijaviti na omenjeni javni razpis.

Vsekakor bo občina možnost prijave izkoristila takoj po sprejemu OPN, predvidoma torej že v letu 2014. Ureditve romskega naselja v tej občini je namreč kompleksna zadeva, ki bo gotovo potekala po fazah - najprej odkup zemljišč od lastnikov, sledi komunalna opremljenost, potem prodaja zemljišč dejanskim uporabnikom oz. posestnikom ter legalizacija obstoječih stavb. Ob izvedbi posameznih aktivnosti v zvezi z odkupi zemljišč (naselje se namreč nahaja na kmetijskih zemljiščih, ki so bila v postopku denacionalizacije vrnjena več fizičnim osebam - solastnikom) bodo pomembno vlogo imela finančna sredstva, ki jih občina sama ne bo mogla zagotoviti, saj jih bo potrebno zagotoviti za realizacijo vsake posamezne faze znotraj občinskega proračuna, kakor tudi pridobiti sofinancerska sredstva s strani države.

10.2.2. Občina IVANČNA GORICA

Na območju Občine Ivančna Gorica živi ena romska družina, in sicer oče, mama in štirje otroci stari med 11 in 18 let. Občina Ivančna Gorica je družini pomagala s plačevanjem šolske prehrane, kar je sedaj sicer prevzel državni proračun. Ravno tako je občina zaključila z urejanjem strehe nad bivalnim kontejnerjem, v katerem živijo, v višini 1.700,00 EUR, pri čemer je družina pomagala s 500,00 EUR.

Občina Ivančna Gorica ima s Centrom za socialno delo Grosuplje sklenjeno letno pogodbo, v kateri se dogovorita za izvajanje za programe, ki jih izvajajo med drugim tudi za romsko populacijo, v višini 3.360,00 EUR.

10.2.3. Občina JESENICE

Na območju občine Jesenice ni nobenega romskega naselja, temveč imajo Romi v najemu posamezna najemna stanovanja, v katerih živijo. Število romskih prebivalcev na območju občine Jesenice je manj kot 20, po ocenah občine na njenem območju živi 18 pripadnikov romske skupnosti – Sintov.

Vsi živijo v zidanih objektih, 80 % objektov, v katerih živijo, je v lasti občine. Oskrbujejo se z vodo iz javnega vodovoda, vsi objekti so prav tako opremljeni s sanitarno in meteorno kanalizacijo kot tudi s telefoni, internetom, televizijo in kabelsko televizijo. Najemna stanovanja so v neposredni bližini šol in vrtcev, prav tako je v bližini bolnišnica, zdravstveni dom in nakupovalni centri.

Dosedanje aktivnosti občine: dodeljevanje neprofitnih stanovanj v najem, subvencioniranje najemnine za stanovanja in občinska denarna socialna pomoč, ki jo prejemajo preko Centra za socialno delo Jesenice.

Drugih posebnih ukrepov občina ne izvaja, saj so pripadniki romske skupnosti (Sinti) na območju občine Jesenice enakopravni člani, enako kot ostali prebivalci občine, in je za njih poskrbljeno.

10.2.4. Občina RADOVLJICA

Na Gorenjskem živi 105 pripadnikov romske skupnosti, od tega jih je v občini Radovljica 29 (Sinti). Vsi, razen ene družine, živijo v zidanih objektih. Večina od teh objektov so neprofitna stanovanja v lasti občine. V letu 2013 sta bili neprofitni stanovanji dodeljeni dvema družinama, od katerih je pred tem ena živela v lesenem objektu, ena pa v tržnem najemu. Na listi za dodelitev neprofitnih stanovanj je ostala še ena družina, ki živi v lesenem objektu. Dodelitev stanovanja tej družini bo predvidoma izvedena v letu 2014. Pripadniki romske skupnosti so razpršeni po celi občini in živijo tako v mestu Radovljica kot v ostalih delih občine.

V Občini Radovljica so pripadniki romske skupnosti obravnavani enakopravno. Občina materialno ogroženim namenja sredstva za subvencijo najemnin za stanovanja in sredstva za občinske denarne pomoči. Večina pripadnikov romske skupnosti se poslužuje navedenih pravic.

Občina Radovljica je v letu 2013 preko javnega razpisa za sofinanciranje javnih prireditev sofinancirala organizacijo kulturnega srečanja Sintov (v obdobju od leta 2007 je preko tega razpisa sofinancirala skupaj šest prireditev, ki jih je organiziralo Združenje Sintov, in sicer letna družabna srečanja, proslavo ob spomeniku žrtvam genocida nad Sinti, prireditev Gorenjski Sinti se predstavijo v pesmi in besedi ter okroglo mizo o Sintih).

10.2.5. Mestna občina LJUBLJANA

Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju: MOL) se glede na svojo demografsko strukturo ne sooča s specifično problematiko, ki bi se dotikala izključno romskega prebivalstva, npr. tradicionalna oz. avtohtona sklenjena romska naselja, kot je to značilno za nekatere druge slovenske občine, ki že imajo vključenega predstavnika romske skupnosti v občinske oz. mestne svete.

Romski prebivalci v MOL so obravnavani enakopravno vsem ostalim prebivalcem Ljubljane, razen v primeru upoštevanja specifične zakonodaje, ki položaj romske skupnosti v konkretnih primerih ureja drugače (pozitivna diskriminacija) in so tudi v praksi aktivno vključeni v vse segmente družbenega življenja. MOL na svojem območju sicer ima predele, kjer so naseljeni Romi, vendar ni mogoče govoriti o avtohtonosti oz. tradicionalni naselitvi, ker ne gre za romska naselja, ampak za mešano zastopanost Romov z ostalimi prebivalci drugih narodnosti oz. pripadnosti.

Glede na specifične zahteve upoštevanja posebnosti romske skupnosti, ki so izražene z ZRomS-1 in drugimi predpisi, pa se MOL poleg upoštevanja vse veljavne zakonodaje in priporočil v zvezi z romsko skupnostjo, trudi izboljšati socialni in družbeni položaj romske skupnosti in njenih pripadnikov tudi na normativni ravni v okviru obravnavanja različnih družbenih skupin. Aktivnosti v zvezi s pravicami Romov pa ne potekajo le na načelni ravni.

V letu 2010 je bila imenovana delovna skupina za romska vprašanja, z namenom spremljanja in obravnavanja položaja Romov in priprave predlogov in pobud o vprašanih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti, sodelovanja pri uresničevanju trajnostnega razvoja MOL, vezanega na položaj in razvoj romske skupnosti v MOL ter sodelovanja z romskimi društvi in

drugimi organizacijami v MOL. V njej sodelujejo poleg predstavnikov mestne uprave tudi predstavniki Policijske uprave Ljubljana, centrov za socialno delo in 4 predstavniki romskih društev. MOL podpira vključevanje Romov v širšo družbo.

Ker v okviru javnih razpisov MOP razpisuje programe namenjene Romom, se je MOL odločil za naročilo raziskave, ki je vključevala analizo položaja romskih skupnosti v Ljubljani, njeni izsledki pa so bili MOL v pomoč pri ocenjevanju potreb Romov in s tem vzpostavitvi pogojev za aktivno vključevanje Romov. Tako je bila v decembru 2008 izdelana raziskava »Romi v Ljubljani – različnost perspektiv« (dr. Hrženjak, M. in ostale, 2008), ki jo je izvedel Mirovni inštitut v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo, financirala pa jo je MOL.

Verodostojnega števila Romov v Ljubljani se skoraj ne da določiti, saj se večina pripadnikov romske skupnosti v popisih ne opredeljuje za Rome, javne službe pa svojih evidenc ne vodijo po etnični pripadnosti. V popisu iz leta 2002 se je za Rome opredelilo 218 ljudi,¹¹ sami Romi pa ocenjujejo, da jih je v Ljubljani okoli 1200, verjetno pa jih je nekaj 100 manj. Romi so po podatkih raziskave iz leta 2008 v glavnem živeli v dveh neurejenih naseljih – na Koželjevi in na Litijski cesti, nekaj individualnih hiš je bilo na Rakovi jelši, v Zalogu ter na Mostah, prevej družin pa je bilo razpršenih po individualnih neprofitnih in najemniških bivališčih po Ljubljani (Štepanjsko naselje, Nove Jarše in Fužine).

V okviru programov za Rome, ki jih sofinancira MOL, se izvajajo aktivnosti predvsem z namenom socialnega vključevanja. Dejavnosti za otroke in mlade v romskih naseljih zajemajo ulično delo, ulično animacijo, športne aktivnosti, skupinske igre, ogled predstev, razstav, prireditvev, kreativne delavnice (lutke, fotografije in film, glasbeni inštrumenti, glineni izdelki, vrtičkanje), interaktivne multikulturne igre, učno pomoč in ločene aktivnosti za mlade mamice (večinoma mladoletnice) v času, ko so otroci vključeni v aktivnosti. Del programa je namenjen tudi integraciji odraslih Romov, medkulturnemu učenju, seznanjanju z možnostmi izobraževanja in zaposlovanja, računalniškemu opismenjevanju, pomoči pri uradnih postopkih in možnostim kreativnega preživljanja prostega časa. Za leto 2011 je MOL preko javnih razpisov sofinanciranju programov za Rome namenila sredstva v višini 37.594 EUR.

MOL zagotavlja brezplačne prostore za Romski informacijski center ter prostore za različne aktivnosti romskih društev. Kljub temu da MOL ne vodi evidenc glede na etnično pripadnost, je znano, da je nekaterim Romom preko Javnega stanovanjskega sklada MOL omogočeno tudi bivanje v neprofitnih stanovanjih in na podlagi seznama upravičencev, v nujnih bivalnih enotah, kjer so pri kandidaturi v enakovrednem položaju z ostalimi občani.

Romi, ki nimajo urejenega zdravstvenega zavarovanja, imajo možnost obiskovanja Ambulante s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja, Pro Bono, ki jo vodi MOL, v njej pa delujejo zdravniki prostovoljci.

MOL spoštuje zakonodajo, ki ureja položaj romske skupnosti, zato je občina mnenja, da je sodelovanje mestnih služb in romske skupnosti v Ljubljani korektno in učinkovito. Hkrati občina ne opaža nestrpnosti v naseljih, kjer živi večje število Romov. Območja so bolj problematična z vidika komunalne neurejenosti neodvisno od strukture narodnosti prebivalstva, kar se odpravlja skladno s proračunskimi možnostmi, npr. urejanje območja Rakove jelše, Tomačevega, Koželjeve ulice in podobno.

¹¹ 111 moških in 107 žensk. Po podatkih iz Popisa 2002 jih največ živi v četrtni skupnosti Bežigrad (64), sledita ji Golovec (38) in Trnovo (31).

MOL se bo tudi v prihodnje trudila zagotavljati dobre pogoje za uspešno in polno delo ter življenje vseh njenih prebivalcev, zato meni, da je imenovanje predstavnika Romov v Mestni svet MOL ne le nepotrebno ampak tudi neutemeljeno.

10.2.6. Občina ŠKOCJAN

Skladno z določbo petega odstavka 7. člena Zakona o romski skupnosti v RS (Ur.l.RS, št. 33/07) in s ciljem vzpostavitve komunikacije, medsebojnega zaupanja in primerne reševanja odprtih vprašanj, je Občina Škocjan ustanovila Komisijo za reševanje romske tematike v Občini Škocjan. Imenovano komisijo sestavljajo predstavniki Romov, predstavniki večinskega prebivalstva občine in predstavniki odgovornih institucij države.

V Občini Škocjan ni avtohtonega naselja romske skupnosti, obstaja pa tudi dejstvo, da se na zadnjem popisu prebivalstva občani Dobruške gmajne niso opredelili za Rome.

Dejansko stanje:

- število prebivalcev na Dobruški Gmajni je preraslo prostorske in druge okvire ter zmožnosti Občine Škocjan;
- Občina Škocjan nima zemljišča za zagotovitev bivalnih pogojev za pripadnike romske skupnosti;
- Dobruška Gmajna je s sklepom Vlade RS opredeljena za izgradnjo Gospodarsko-tehnološkega centra;
- korake socializacije bo mogoče izvajati izključno s sodelovanjem vseh institucij, katerih delo je povezano z Romi, ter finančnimi sredstvi državnega proračuna.

Na Občini Škocjan je bil v mesecu februarju 2012 sklican operativni sestanek zaradi zadev, ki se znova pojavljajo v romskem naselju in izven njega in jih povzročajo prebivalci Dobruške vasi s hišne številke 35 in 41. V letu 2011, v času delovanja komisije in poteku delavnic v naselju, je bilo zaznati pozitivno klimo med romskim prebivalstvom. Pozitivne rezultate izvedenih projektov so začutili v osnovni šoli z obiskom pouka otrok in s sodelovanjem, zaznali pa so jih tudi ostali prebivalci. V zimskih mesecih je prišlo do ponovnih negativnih aktivnosti s strani Romov do civilnega prebivalstva. Predstavniki vasi Hudenje je povedal, da je gibanje čez romsko naselje zelo omejeno, ljudje si peš ali s kolesom ne upajo, le z avtomobilom, ker so prebivalci, predvsem otroci, in živali na cesti oz. se nekulturno obnašajo. Opozoril je tudi na nelegalno širitev naselja; postavili so oglasno tablo (dogovorjeno je bilo na zemljišču občine, vendar tega niso upoštevali), prostor za WC, vrt, manjšo stavbo,...Ukrepanja pristojnih inšpekcijskih služb ni zaznali. Na sestanku je bilo ugotovljeno, da bo z njimi potrebno sproti in sistematično delati, drugače uspeha ne bo. Občina se bo skupaj s komisijo in pristojnimi institucijami trudila poiskati rešitev. Na sestanku je bila dana pobuda o uvajanju Romov v javna dela.

V mesecu aprilu 2012 je Občina Škocjan izvedla posvet na temo reševanje romske tematike v Občini Škocjan. Posvet je bil sklican z namenom, da se organizira in pripravi očiščevalno akcijo v naselju, saj so se ponovno pojavile prijave o nepravilnem ravnanju z odpadki (kurjenje odpadkov, nekontrolirano odmetavanje naokoli). Sprejet je bil sklep, da se še v mesecu aprilu 2012 organizira očiščevalna akcija v naselju; udeležili so se je Romi in člani Komisije za reševanje romske tematike v Občini Škocjan.

V mesecu juniju 2012 je Občina Škocjan pričela s programom javnih del na področju naravovarstva in komunale. Na program javnih del je prijavila tri romske kandidate in enega kandidata kot mentorja. Delo je potekalo 6 mesecev. Občina je za izvedbo javnega dela zagotavljala: razliko do minimalne plače, regres za letni dopust, materialne stroške in storitve, stroške kilometrine za terensko delo. Komisija za reševanje romske tematike predlaga, da je na

tem področju nujno kontinuirano delo in da morajo biti sredstva za javna dela na nacionalni ravni zagotovljena tudi v bodoče. Nujno je, da bi država zagotavljala več sredstev za programe aktivne politike zaposlovanja, saj s tem udeleženci pridobivajo delovne navade, kar se obrestuje pri kasnejših vključitvah v redno delo. Pri analizi del je bilo ugotovljeno, da sta dva člana resno pristopila, k delu; manjše težave so bile z enim kandidatom, ki ni resno in odgovorno izvajal delovne naloge.

V mesecu oktobru 2012 je župan Občine Škocjan sklical sestanek na temo reševanje romske tematike v Občini Škocjan in skupaj s predstavniki komisije se je analiziral potek očiščevalne akcije, ki je potekala v mesecu aprilu in maju 2012. Očiščevalna akcija je bila uspešna. Romi so pobirali odložene kosovne odpadke širom občine, jih reciklirali, tiste, ki so bili vredni, so prodali, z ostalimi pa polnili zabojnike. Sredstva za odvoz je zagotovila občina. Prisotne so bili seznanjeni s potekom javnih del v letu 2012. Dva delavca sta se izkazala za zaupanja vredna, eden pa ne. Občina se je strinjala s Komisijo za reševanje romske tematike, da je potrebno nadaljevati s takšnim pristopom in animirati ostale prebivalce naselja. V nadaljevanju se je komisija seznanila s trenutno situacijo v naselju. Socialni delavec je opozoril na probleme dveh družin s številnimi otroki, ki nimajo možnosti vsaj minimalnega razvoja in napredovanja, ker njihovi starši niso zainteresirani, niti sami nimajo osnovnih delavnih navad in vrednot kulturnega bivanja, ki bi jih uveljavljali v življenju in prenašali na otroke. Prav tako so težave s širjenjem naselja. Župan je ponovno pozval, da se naselje ne sme širiti, saj je to zemljišče last Kmetijske zadruge Krka Novo mesto, določen del pa je predviden za gradnjo Gospodarsko-tehnološkega centra Škocjan.

V mesecu decembru 2012 je Občina Škocjan izvedla posvet na temo reševanje romske tematike v Občini Škocjan skupaj s predstavniki komisije in vabljenimi predstavniki organizacij, ki se ukvarjajo z Romi. Tema posveta je bila iskanje rešitev za vprašanja, ki so povezana s sobivanjem romskega in neromskega prebivalstva. Na posvetu so bile podane pobude za sodelovanje s policijo pri urejanju varnostnih vprašanj v naselju. V nadaljevanju so predstavniki Komisije za reševanje romske tematike v Občini Škocjan ponovno opozorili, da imajo občani oziramo prebivalci, kateri uporabljajo cesto, ki vodi mimo naselja Dobruška vas s hišno številko 41, velike težave s prevoznostjo. Na cesti so večkrat nastavljeni predmeti, ki jih je potrebno odmikati, na cesto letijo predmeti (kamenje, petarde..), zato so prebivalci zaskrbljeni in prestrašeni. Predstavnica Osnovne šole Frana Metelka je povedala, da se je obisk osnovne šole s strani romskih otrok povečal. Bila je podana pobuda, da se Občina Škocjan ponovno prijavi na javna dela in pridobi kandidata za pomoč v Osnovni šoli Frana Metelka. V razpravi je bilo ugotovljeno, da je smiselno in potrebno vzpostaviti stalno komunikacijo z romsko populacijo.

Na delovnem posvetu je komisija sprejela sklepe in pobude o delovanju komisije za leto 2013:

- da se na naslednji sestanek, ki naj bi bil predvidoma v sredini januarja 2013, povabi g. Silva Mesojedca, da predstavi primer dobre prakse pri reševanju romske tematike;
- da se v naselju vzpostavi red, omeji priseljevanja, v nadaljevanju je potrebno pozvati Upravno enoto Novo mesto, da pristopi k sodelovanju in da se ljudi v naselju Dobruška vas na hišni številki 35 in 41 ne prijavlja več, saj je na tem območju že tako prevelika poseljenost glede na pogoje bivanja;
- da na naslednji seji Občinskega sveta Občine Škocjan predsednica Komisije za reševanje romske tematike v Občini Škocjan predstavi težave in pobude reševanja romske tematike v Občini Škocjan;
- da je potrebno vzpostaviti sodelovanje z institucijami, ki so pristojne za reševanje romske tematike;
- da se količina odpadkov v naselju zmanjša, se pripravi načrt in določi skrbnike izvajanja ločenega zbiranja odpadkov v naselju;

- da se ponovno pozove inšpekcijske službe glede izvajanja postopka nelegalne oziroma črne gradnje v naselju - Dobruška vas hišna številka 35 in 41.

Občinska uprava se dnevno sooča s številnimi zahtevami Romov, ki se obračajo na upravo s svojimi različnimi problemi. Občina Škocjan in občinska uprava jim v skladu z omejenimi proračunskimi zmožnostmi skušata pomagati.

Na Občini Škocjan ugotavljajo, da je nujno pristopiti k reševanju trenutne situacije v sodelovanje z vsemi udeleženi. Še posebej pereč problem predstavlja zagotavljanje možnosti za bivanje oziroma urejanje romskih naselij. Na eni strani Romi zaradi svojih socialnih razmer ne morejo zadovoljivo rešiti svojih stanovanjskih problemov, na drugi strani pa tudi lokalna skupnost, ki je odgovorna za prostorski razvoj in ustvarjanje pogojev za gradnjo stanovanj ter opravljanje nalog na področju posegov v prostor in graditve objektov, sama ni sposobna rešiti bivanjske problematike Romov, ker nima zadostnih finančnih sredstev. Občina upa, da bo našla pot in način za razrešitev nastale situacije, vendar ob sodelovanju ob finančni podpori države.

10.2.7. Mestna občina VELENJE

Organiziranost Romov in drugih društev

V Mestni občini Velenje že vrsto let delujejo društva, katerih člani se združujejo predvsem po nacionalni pripadnosti – Romsko društvo Romano Vozo, Srbsko društvo dr. Mladen Stojanović in Bošnjaško mladinsko kulturno društvo.

Omenjena društva pomembno sooblikujejo kulturno podobo mesta. Društva se redno udeležujejo akcij, ki jih organizirata ZKD Šaleške doline in Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – Območna izpostava Velenje.

Delovanje Romov v kulturi

V Romskem društvu Romano vozo dajejo največji poudarek literaturi in plesu. V preteklih letih so izdali naslednje publikacije:

- Mladenka Šarkezi: Po sledih jutra,
- Romane paramiče taj romane gilja (Romske pravljice in pesmi; zbral in uredil Slobodan Nezirovič).
- revija Kolo bar (Črni kamen).
- Slobodan Nezirovič: Romani čib – Romski jezik II.

Aktivna je tudi njihova folklorna skupina.

Romsko društvo že vrsto let ob Svetovnem dnevu Romov v Knjižnici Velenje v sodelovanju s šaleškim literarnim društvom Hotenja in ZKD Šaleške doline pripravlja literarni večer z naslovom »Razlike nas bogatijo«. Dobro sodelujejo tudi s srbskim društvom - v letu 2012 so na njihovem večeru sodelovali kot gostje.

V letu 2012 je romsko društvo ob sodelovanju ostalih društev in na pobudo ZKD Šaleške doline ob slovenskem kulturnem prazniku v velenjski knjižnici pripravilo odmeven projekt »Druženje s Prešernom«. Nastopajoči so Prešernovo poezijo interpretirali v slovenskem, srbskem in romskem jeziku.

Romsko društvo se redno prijavlja na javne razpise za izbiro kulturnih programov in projektov ter mladinskih projektov, ki jih sofinancira Mestna občina Velenje (MOV).

V letu 2011 se je Romsko društvo prijavilo na naslednja razpisana področja:

- za izvedbo letnega programa društva so pridobili sredstva v višini 1.277,70 €,
- za izvedbo kulturnega projekta s področja založništva »Izdaja dvojezične mladinske revije Črni kamen / Kalo bar« so pridobili 704,80 €
- za izvedbo mladinske projektne aktivnosti v letu 2011 z naslovom simpozij »Medkulturni dialog v Velenju« so pridobili 1.175,99 €.

Skupaj so iz proračuna MOV na osnovi prijave na javne razpise pridobili sredstva v višini 3.158,49 €.

Tudi v letu 2012 je romsko društvo sodelovalo na javnih razpisih Mestne občine Velenje. Na javnem razpisu za izbiro kulturnih programov in projektov, ki jih je v letu 2012 sofinancirala MOV, so s prijavi uspešno sodelovali na treh razpisnih področjih, in sicer:

- na razpisnem področju A – kulturni programi so pridobili sredstva v višini 950,98 €,
- na razpisnem področju B – kulturni projekti so za projekt prireditev ob Svetovnem dnevu Romov pridobili sredstva v višini 588,11 €,
- na razpisnem področju C – kulturni projekti s področja založništva so za založniški projekt izdaja mladinske revije pridobili sredstva v višini 1.040,07 €.

S projektom ambasada medkulturnega dialoga so se uspešno prijavi tudi na javni razpis za sofinanciranje mladinskih projektne aktivnosti, kjer so pridobili sredstva v višini 657,72 €.

Skupaj je Romsko društvo Romano vozo na javnih razpisih MOV za leto 2012 prejelo sredstva v višini 3.236,88 €.

Romsko društvo Romano vozo je bilo uspešno s prijavi na javne razpise tudi v letu 2013. Prijavi so se na naslednje razpise MOV:

- na javnem razpisu za izbiro kulturnih programov in projektov (razpisno področje A – kulturni programi) so pridobili sredstva v višini 869,75 EUR;
- na javnem razpisu za sofinanciranje mladinskih projektne aktivnosti so za projekt »Izdaja dvojezične mladinske revije Črni kamen / Kalo bar« pridobili sredstva v višini 1.162,81 EUR.

Skupaj je Romsko društvo Romano vozo na javnih razpisih MOV za leto 2013 prejelo sredstva v višini 2.032,56 EUR.

Zagotavljanje prostora za delovanje romskega društva

Mestna občina Velenje romskemu društvu zagotavlja tudi prostore za njihovo delovanje. Po pogodbi o oddaji poslovnega prostora v najem in pogodbi o financiranju z dne 28. 8. 2013 MOV financira najemnino, obratovalne stroške (električna energija, odvoz odpadkov, komunalne storitve, nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča, zavarovanje) in stroške rednega vzdrževanja. Mesečna najemnina znaša 37,62 EUR, kar na letni ravni predstavlja znesek 451,44 EUR. Sredstva, za katera je društvo oproščeno plačila, se upoštevajo kot prispevek občine za delovanje društva.

Zaključek

MOV ocenjuje, da so Romi primerno vključeni v življenje in delo v MOV. Morebitne težave rešujejo skupaj v obojestransko zadovoljstvo.

11. AKTIVNOSTI SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Na podlagi ZRomS-1 je bil dne 20. 6. 2007 ustanovljen Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: SRS), ki predstavlja interese romske skupnosti v razmerju do državnih organov in je oseba javnega prava. SRS sestavlja 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in 7 predstavnikov romskih skupnosti v mestnih oz. občinskih svetih tistih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki jih določa zakon, ki ureja področje lokalne samouprave. Dileme glede trenutne zakonske ureditve v zvezi s sestavo SRS so predstavljene v nadaljevanju.

Naloge SRS so okvirno določene že z ZRomS-1 in so: obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti; dajanje predlogov in pobud pristojnim organom; spodbujanje dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture; spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti; razvoj in ohranjanje stikov z romskimi organizacijami v drugih državah.

Podrobneje so delovanje SRS in njegove naloge opredeljene s Poslovníkom Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 94/2007). Soglasje k določbam poslovníka SRS, ki se nanašajo na sejnine in stroške sodelovanja na sejah SRS, je skladno z določbo ZRomS-1 podala Vlada RS.

V februarju 2012 je funkcijo predsednice Sveta romske skupnosti Republike Slovenije prevzela Janja Rošer, prej sekretarka sveta.¹²

Svet romske skupnosti Republike Slovenije je eden od nosilcev ukrepov iz NPUR 2010-2015 na dveh prioritethnih področjih, in sicer:

- Prioritetno področje 4: Izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva
Ukrep: Konference in strokovni posveti o zdravju Romov in podpora čezmejnemu sodelovanju na področju reševanja problematike zdravja Romov.

Iz Svetu romske skupnosti RS neznanih razlogov se konference ne izvajajo več, zato je Svet romske skupnosti RS na Ministrstvo za zdravje naslovil dopis oz. prosil za obrazložitev, kaj je razlog temu.

- Prioritetno področje 6: Osveščanje in boj proti diskriminaciji
Ukrep: Izobraževanje predstavnikov romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti (romskih svetnikov), v društvih in drugih organizacijah (romskih aktivistov).

V letu 2012 je Svet romske skupnosti Republike Slovenije za člane organiziral izobraževanje na temo: Tečaj retorike (treening) s kančkom bontona in poslovne podobe ter komuniciranje z mediji.

V letu 2013 bo Svet romske skupnosti na pobudo članov organiziral izobraževanje na temo: Razpisi – kako jih najti in kako se uspešno prijavit. Izobraževanje bo namenjeno tako članom Sveta romske skupnosti RS kakor tudi romskim svetnikom, društvom, organizacijam ter posameznim aktivistom.

¹² Svetu je v letu 2011, do decembra 2011, ko je nepreklicno odstopil, predsedoval Marjan Drvarič, romski svetnik v občinskem svetu Občine Puconci.

Aktivnosti Sveta romske skupnosti RS v letu 2012:

1. Seje Sveta romske skupnosti RS:
Svet romske skupnosti RS je v letu 2012 opravil 3 redne seje, 3 volilne seje in 2 izredni seji.
2. Seje stalnih delovnih teles pri Svetu romske skupnosti RS:
 - Komisija za poslovnik in kadrovske zadeve je v letu 2012 opravil 8 sej
 - Odbor za ohranitev identitete, jezika in kulture romske skupnosti je opravil 6 sej
3. Izvedba javnega razpisa »Finančna podpora delovanju romskih društev v letu 2012(JR-RD 2012)«

Svet romske skupnosti RS je v letu 2012 objavil javni razpis »Finančna podpora delovanju romskih društev v letu 2012« v višini 60.000,00 EUR. Svet je na eni izmed svojih sej imenoval 5-člansko komisijo, ki je izvedla razpis. Sredstva so bila dodeljena 45 romskim društvom.

4. Izobraževanje članov Sveta romske skupnosti RS je potekalo dne 6. 9. 2012 v hotelu Diana v Murski Soboti.
5. Tematska razprava Uresničevanje nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2010- 2015 je potekalo 14. 12. 2012 v Ljubljani.

Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015 je predstavil mag. Stane Baluh, vodja Službe za narodnosti na MNZ. Svet romske skupnosti RS je poleg članov sveta na tematsko razpravo povabil tudi ostale romske organizacije ter predstavnike posameznih resorjev. Prav od slednjih je želel dobiti informacije o izvajanju določenih ukrepov, omenjenih v NPUR 2010-2015. Razprave so se udeležili le trije predstavniki, zato je Svet romske skupnosti RS izrazil razočaranje nad neudeležbo predstavnikov posameznih resorjev ter ocenil, da svojih obveznosti ne opravljajo dovolj odgovorno.

Vodstvo in člani Sveta romske skupnosti RS so se v letu 2012 udeleževali različnih sestankov, sej, okroglih miz itd.

Na teh dogodkih je večinoma tekla beseda o problematiki, s katero se sooča romska skupnost. Tako se je Svet romske skupnosti RS med drugim srečal s predsednikom države, predsednikom državnega zbora, različnimi državnimi uradniki, župani, romskimi organizacijami ter s posameznimi romskimi aktivisti.

Svet romske skupnosti RS ocenjuje, da je s strani državnih služb velikokrat ignoriran oz. se mu ne prizna vloge, ki je določena v Zakonu o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, ki je bil sprejet leta 2007.

Svet je na eni izmed svojih sej imenoval tudi predstavnike, ki so pristojni za določena področja (šolstvo, kultura, socialne zadeve, infrastruktura...).

Na podlagi tega je SRS vse pristojne organe zaprosil za sestanke oz. sprejem, kjer bi se jim predstavilo problematiko določenega področja ter skupaj poiskalo rešitve oz. možne aktivnosti, ki bi pripomogle k izboljšanju položaja romske skupnosti. Žal se je od vseh pristojnih organov na poziv odzval le eden.

To dokazuje, da bi tudi sami državni organi morali v prihodnosti pokazati več interesa pri reševanju romske problematike seveda skupaj s Svetom romske skupnosti RS, saj bi tako SRS bila priznana vloga, ki mu pripada.

12. PREGLED PORABE SREDSTEV ZA IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMSKE SKUPNOSTI NA NACIONALNI RAVNI

Sredstva za sofinanciranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, in sicer v finančnih načrtih neposrednih proračunskih uporabnikov, ter v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti. V proračunu Republike Slovenije se zagotavljajo tudi sredstva za delovanje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. V letu 2012 je bilo tako s strani državnih organov za izboljšanje položaja romske skupnosti in uresničevanje njenih pravic dodeljenih 6.963.647,24 EUR, v letu 2013 pa 7.110.492,62 EUR.